

सिमकोट गाउँपालिका

स्थानीय अनुकूलन
कार्ययोजना, २०७९

सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला

सर्वाधिकार © सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला

योजनाको नाम : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

तयार गरिएको वर्ष : २०७९

तयार गर्ने : सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला

आर्थिक सहयोग :

मटम्याक डोनाल्ड, नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ (NCCSP2)

सहजिकरण :

माउण्टेन रिसर्च एण्ड डेभलपमेन्ट फाउण्डेशन प्रा. लि.

Mounatin Research and Development Foundation Pvt. Ltd. (MRDF)

काठमाण्डौ २, बालुवाटार

सिमकोट गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिमकोट, हुम्ला
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

आ.व. २०७९/८०

च.न.

जलवायु परिवर्तन र यसले पार्ने प्रभाव विश्वव्यापी चुनौतिको रूपमा रहेको छ। हाम्रो समाजमा रहेको गरिवी र सामाजिक असमानतालाई जलवायु परिवर्तनले भनै बढावा दिएको छ। खडेरी, अनियमित वर्षा र अत्याधिक एवं पटक पटक आउने पहिरो, बाढी, हुरी बतास, बन डेलो, खडेरी जस्ता सबै प्रकारका प्रकोपहरूले गर्दा गरिव तथा विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनमा असर पारिरहेको छ। परिवर्तित जलवायुले ल्याएको असरहरूले विकासका कार्यक्रमहरूलाई समेत प्रत्यक्ष रूपमा असर पारेको अनुभव गरिएको छ। खडेरी, पहिरो, रोगकिरा, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व, बनडेलो, बाढी, असिना, मिचाहा प्रजाती, चट्याङ्ग यस गाउँपालिकामा देखिएका मुख्य प्रकोपहरू हुन्। यस्ता प्राकृतिक तथा मानवीय प्रकोपहरूले यस सिमकोट गाउँपालिका अन्तर्गतका स्थानीय बासिन्दाहरूलाई दिन प्रतिदिन असर पार्दै आईरहेको छ। यहाँको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन हो जुन शतप्रतिशत जलवायुसंग जोडिएको छ। यहाँका सम्पुर्ण घरधुरीहरू विपद् जोखीम तथा जलवायु परिवर्तनको असरवाट दिन प्रतिदिन प्रभावित भइरहेको सन्दर्भलाई मध्य नजर गरि नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ को आर्थिक सहयोगमा माउन्टेन रिसर्च एन्ड डेभलपमेन्ट फाउन्डेशन प्रा.लि. को प्राविधिक सहयोग र सहजीकरणमा सिमकोट गाउँपालिकाले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९ तयार गरेको छ। यो कार्ययोजना स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ तथा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ अनुरूप तयार गरिएको छ। यस योजनामा विपद् तथा जलवायु जोखिमहरूलाई पहिचान गरी व्यवस्थापन गर्नको लागि आगामी ५ वर्षको विस्तृत कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ। यस योजनालाई गाउँपालिकाको नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समायोजन गरी सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूको सहयोग, समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछु।

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन प्रक्रियामा स्थानीय श्रोत साधन परिचालन गर्न गाउँपालिका सदैव सक्रिय रहने प्रतिवद्धताका साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूको विभिन्न श्रोतहरूको उपलब्धतासँगै अभ्यासक्रिय सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं। साथै यो योजना निर्माण गर्न सहयोग गर्नु हुने सबै प्रति हार्दिक कृतज्ञताका साथ धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

.....
विजय भण्डारी

गाउँपालिका अध्यक्ष

सिमकोट गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिमकोट, हुम्ला
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

आ.व. २०७९/८०

च.न.

जलवायु परिवर्तन र यसले श्रृंजना गरेका घटनाक्रमहरु विश्वव्यापी चुनौतिको रूपमा देखा परिरहेको छ । अनियमित वर्षा, पहिरो, बाढी, हुरीबतास, खडेरी जस्ता प्रकोपहरुले गर्दा गरिब तथा विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनमा थप असर पारिहेको छ । परिवर्तित जलवायुले ल्याएको असरहरुले विकासका कार्यक्रमहरुलाई समेत प्रत्यक्ष रूपमा असर पारेको अनुभव गरिएको छ । खडेरी, पहिरो, रोगकिरा, मानव बन्यजन्तु ढन्द्द, वनडहेलो, बाढी, असिना, मिचाहा प्रजाती, चट्याङ्ग आदी यस गाउँपालिकामा देखिएका मुख्य प्रकोपहरु हुन् । यस गाउँपालिकाको मुख्य पेशा कृषि हो जुन शत प्रतिशत जलवायुसंग जोडिएको छ । जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखीमको असरबाट दिन प्रतिदिन प्रभावित भईरहेको सन्दर्भलाई मध्य नजर गरि माउन्टेन रिसर्च एन्ड डेभलपमेन्ट फाउन्डेशन प्रा.लि. को सहजीकरणमा गाउँपालिका जनप्रतिनिधिहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, र सरोकारवालाहरुको अगुवाईमा जलवायु जोखिमता तथा क्षमता विश्लेषण गरि सोको आधारमा समुदायमा आधारित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यसरी पहिचान भएका प्रकोपहरुलाई अनुकूलन गर्न आगामी ५ वर्षको लागि विस्तृत कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने सहयोग प्राप्त गर्न सकिने सरोकारवालाहरुको पहिचान समेत गरिएको छ ।

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा सहजीकरण गर्ने माउन्टेन रिसर्च एन्ड डेभलपमेन्ट फाउन्डेशन प्रा.लि.का सहजकर्ताहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । अन्तमा यस अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा आर्थिक तथा प्रविधिक सहयोग गर्नका लागि सबै पक्षसँग सिमकोट गाउँपालिका हार्दिक अनुरोध गर्दछ । धन्यवाद ।

उजिर रोकाया

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ऋ

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९, सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकूल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभा चुनौतीको रूपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले यसबाट श्रृंजित तथा भविष्यमा श्रृंजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७ एं परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०७८ तयार गरी राष्ट्रिय र स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिँदै आइरहेको छ ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालयको पछिल्लो प्रतिवेदन (Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options, MoFE, 2021) अनुसार जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरणमा हुम्ला जिल्ला अति उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको छ । प्रतिवेदन अनुसार हुम्ला जिल्लालाई खडेरीको जोखिमको अति उच्च संकटासन्न जिल्लाको रूपमा पहिचान गरिएको छ, भने जलवायु परिवर्तन संवेदनशीलता प्रती पनि उच्च जोखिममा रहेको छ । हुम्ला जिल्ला जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलित हुन अती कम क्षमता भएको जिल्लामा रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी सिमकोट गाउँपालिका जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरिकरणमा अति उच्च संकटासन्न स्थानमा रहेको छ, भने जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलित हुने क्षमता समेत अति न्युन रहेको देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ (Nepal Climate Change Support Programme-2) ले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रूपले अगाडि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गरीरहेको छ । समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न र उत्थानशील विकासका लागि सिमकोट गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ (लापा फ्रेमवर्क) अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरुको अवलम्बन गरिएको छ ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस गाउँपालिकाका नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधी, शिक्षक, समाजसेवी, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधी, गाउँपालिकाका कर्मचारी, गरिब, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी पारिएका वर्ग र अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एं प्रक्रिय सहभागिता रहेको थियो । पाँच वर्षका लागि तयार गरिएको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा गाउँपालिकाको विधमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु र जलवायु परिवर्तनबाट श्रृंजित प्रतिकूल प्रभावहरु र प्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा गर्दै गाउँपालिका र वडाहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन गरिएको थियो । सोही मुल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी यो कार्ययोजना तयार भएको छ ।

गाउँपालिकाको सामान्य जानकारी

वडा संख्या	८										
चारकिल्ला	गाउँपालिकाको पुर्वमा खार्पुनाथ गाउँपालिका र पश्चिममा नाम्खा गाउँपालिका, उत्तरमा चिन र दक्षिणमा बाजुरा जिल्ला रहेको छ ।										
साविकका गाविस	सिमकोट, वरगाउँ, ठेहे, डाँडाफाया, स्याँडा										
क्षेत्रफल	७८५.८९ वर्गकिलोमिटर										
कुल जनसंख्या	<table border="1"> <tr> <th>घरधुरी संख्या</th> <th>परिवार संख्या</th> <th>जम्मा जनसंख्या</th> <th>पुरुष</th> <th>महिला</th> </tr> <tr> <td>२५१२</td> <td>३००७</td> <td>१२१३०</td> <td>६१०१</td> <td>५०२९</td> </tr> </table> <p>श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग</p>	घरधुरी संख्या	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	२५१२	३००७	१२१३०	६१०१	५०२९
घरधुरी संख्या	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला							
२५१२	३००७	१२१३०	६१०१	५०२९							
समुन्द्र सतह देखि उचाई	२०६१ मिटर देखि ६२२० मिटर										
हावापानी	शितोष्ण देखि हिमाली हावापानी (Temperate to Alpine)										
समुदाय र जातजाती	क्षेत्री (५४.८७ %), दलित (२१.२४ %), जनजाती (लामा) (१९.७४ %), व्यासी (५.८३ %), बाटमण (०.११%)										
मुख्य पेशा	कृषि (६६.४७ %), ज्याला / मजदुरी (२९.७३ %), नोकरी (२.८५ %) र उच्योग / व्यापार (०.९३ %)										

श्रोत : सिमकोट गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरण २०७८

जलवायुको परिवर्तनका असर तथा प्रभावहरु

जलवायु संवेदनशिलता

- अत्यधिक वर्षा बढेको कारण पहिरो, बाढी जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपको बारम्बारता बढेको, जसबाट जनधनको क्षति र कृषी उत्पादनमा कमि आएको
- हिमपात तथा वर्षामा कमी जसले गर्दा सुख्खा बढेको
- लामो समयसम्म खडेरीका कारण कृषीबाली, पशुपंक्षी तथा वनमा रोगकीराको प्रकोप पहिले भन्दा भन्न बढेको
- मानिसहरुमा विभिन्न किसिमको महामारी जस्तै भाडापखाला, भाइरल ज्वरो, आँखा पाक्ने आदि बढेको तर मानवीय क्षती नभएको
- नयाँ मिचाहा प्रजातीहरु देखिएको, स्थानीय रैथाने जडीबुटी (कटुकी, बोजो, सतुवा, गदाल्तु, पदमचाल, घिरमौला, पाँच औले) उत्पादन घटेको
- खानेपानीको उपलब्धतामा कमी आउनुका साथै मुहानहरु सुकेको
- तुवाँलो लाग्न थालेको जसले गर्दा पानी पर्न नसकेको तथा आँखामा समस्या आएको
- वन डढेलो बढेको जसले गर्दा बोटबिरुवा, पशुको आहारा तथा वन्यजन्तुको बासस्थान मासिएको

जलवायु सम्मुखता

- गर्मीको समयावधी तथा मात्रा बढेको
- जाडोको समय घटेको र जाडो पनी घटेको
- पहिले ९ देखि १२ फीट सम्म हिउ पञ्चो भने अहिले घटेर जम्मा २ देखि ३ फिट मात्रै पर्ने गरेको । हिउँ पर्ने समय पनी घटेको, सधैँ सेताम्मे देखिने हिमालमा पनी हिउँ कम देखिन थालेको
- विगत केहि वर्ष यता तुवाँलो लाग्ने गरेको र पानी नपरुन्जेलसम्म लागी रहने गरेको
- अत्यधिक वर्षा हुँदा बाढी पहिरोको घटना बढेको

नब्रज

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९, सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला

- वर्षामा अनियमितता भएका कारण खडेरी बढेको
- स्याउको फूल कात्तीकमा नै फूल्न थालेको ।

प्रकोप तथा संकटासन्नताको अवस्था

मुख्य प्रकोप

खडेरी, पहिरो,
रोगकिरा, मानव
वन्यजन्तु ढन्द्द,
वनडेलो, वाढी,
असिना, मिचाहा
प्रजाती, चट्याङ्ग,
हिमपात

संकटासन्न वर्ग

बालबालिका, महिला,
बृद्ध, अतिविपन्न
परिवार, दलित
समुदाय, एकल
महिला तथा फरक
क्षमता भएका

वडा संकटासन्नता स्तर विश्लेषण

अति उच्च संकटासन्न वडा न ७,
२, ८

उच्च संकटासन्न वडा न. ५, ४,
९

मध्यम संकटासन्न वडा नं ६, ३

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन, मुलप्रवाहीकरण तथा अनुगमन तथा मूल्यांकन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरु अन्तर्गत वडा स्तरीय योजना प्राथमिकिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुँदै गाउँ सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी सम्बद्ध सरकारी तथा गैङ्ग सरकारी निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा यस कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिनेछ । क्रियाकलाप छानौट, कार्यान्वयन प्रक्रिया, प्रगति, नतिजा तथा उपलब्धीहरुको विभिन्न तहमा समिक्षा, फिल्ड अनुगमन तथा मूल्यांकनको सुनिश्चितता गरिएको छ ।

कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि अनुमानित बजेट

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट सिमकोट गाउँपालिकाको सम्पूर्ण वडाको वासिन्दा, खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा दलित वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उक्त परिकल्पनाहरु पूरा गर्नको लागि जम्मा रु. एक अर्ब चौतीस करोड बत्तीस लाख मात्र/- बराबरको विस्तृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

विषयगत क्षेत्र	आर्थिक बर्ष (बजेट रु. लाखमा)						प्रतिशत
	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	कुल जम्मा	
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	१७४	२६०	२५०	३३३	८३	११००	८.२
वन, जलाधार तथा जैविक विविधता	७२	८८	१२५	८९	४४	४१८	३.२
जल तथा ऊर्जा	६३०	१०४४	१३३१	४२३	४५०	३८८८	२८.९
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	४२	८०	७७	७३	१३६	४०८	३.०
स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	७२	३५२	२१९	२८७	१९८	११२८	८.४
जलवायुजन्य प्रकोप न्युनिकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	६६१	६२९	६०१	३६०	२२४	२४७५	१८.४
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	३३०	४९५	६२८	५१७	८९४	२७८४	२०.७
पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सास्कृतिक सम्पदा	१६	६१	९१	१२८	३११	६०७	४.५

लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, जीविकोपार्जन तथा सुशासन	११८	११८	६६	५७	३९	३९८	३.०
जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास तालीम	२०	२४	२९	१६	४	९३	०.७
अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा समीक्षा	२१.३५	३०.७१	३४.१७	२२.९३	२३.८३	१३३	१.०
कूल जम्मा	२१५६	३१०२	३४५१	२३१६	२४०७	१३४३२	१००

गाउँ स्तरका मुख्य अनुकूलनका क्रियाकलापहरू

- ✓ पानी व्यवस्थापन तथा तरकारी खेती : सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तर उन्नती, थोपा सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, प्लाष्टिक घरमा बेमौसमी तरकारी खेती, रिचार्ज पोखरी निर्माण, पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी निर्माण, सिंचाई पोखरी निर्माण
- ✓ नदि कटान तथा पहिरो नियन्त्रण : वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण तथा बायो (इन्जिनियरिंग)
- ✓ कृषी : सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी बाली प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन, बाली उपचार शिविर, माटो परिक्षण शिविर, जलवायु मैत्री गाउँ निर्माण
- ✓ वन : वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण तथा अग्नि नियन्त्रण तालिम तथा उपकरण प्रदान
- ✓ विपद व्यवस्थापन : खोज तथा उदार तालिम, पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना, विपद तथा जलवायु अनुकूलन कोष, जलवायु सचेतना केन्द्र स्थापना स्वास्थ्य तथा सरसफाई : फोहोरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण, स्वास्थ्य सामग्री व्यवस्थापन, ढल व्यवस्थापन
- ✓ वैकल्पिक जीविकोपार्जन : जीविकोपार्जनमा सहयोग तथा महिला लक्षित तालिम सञ्चालन
- ✓ क्षमता अभिवृद्धि : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धमा गाउँपालिका, वडा तथा समुदाय स्तरमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन

विषय सूची

चित्रहरुको सुचि	viii
तालिकाहरुको सुचि	viii
परिच्छेद १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य तथा मान्यता	१
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य र मान्यता	१
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु	२
१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन/उत्थानशील योजना बीच अन्तर्सम्बन्ध	४
परिच्छेद २ : सिमकोट गाउँपालिकाको परिचय	१
२.१ गाउँपालिकाको सामान्य जानकारी	१
२.१.१ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थारी र भुवनोट	१
२.१.२ जनसंख्या	२
२.१.३ आर्थिक, सामाजिक एवं मानवीय अवस्था (शिक्षा, स्वास्थ्य र मानवश्रोत)	३
२.१.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	५
२.१.५ गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु	१०
परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रक्रिया	१७
३.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया	१७
परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरु	१९
४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि	१९
४.२ जलवायु परिवर्तनको क्रम र परिदृष्टि विश्लेषण (Climate Change Trend and Scenario Analysis)	१९
४.२.१ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो	१९
४.२.२ जलवायु तथ्यांक	२१
४.३ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी	२२
४.३.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम	२२
४.३.२ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन	३०
४.३.४ प्रकोपको प्राथमिकिकरण	३५
४.३.५ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान (Differential impact)	३६
४.३.६ वडाहरुको संकटासन्नता स्तरीकरण	३८
४.३.७ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण	४०
४.३.८ जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण	४८
४.३.९ जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण	५०
४.२.१२ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव	५३
४.२.१३ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण	५७
४.२.१३.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण	५७
४.२.१३.२ कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण	५८
४.२.१३.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण	५८

४.२.१३.४ पारिस्थितिकय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रूपमा जोखिम विश्लेषण	५९
४.३ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरूको पहिचान	६४
४.३.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना	६०
४.३.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	६३
४.३.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण	६५
परिच्छेद ५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मूलप्रवाहिकरण	६३
५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहिकरण	६४
५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहिकरण	६४
परिच्छेद ६: अनुगमन तथा मुल्याङ्कन योजना	६६
परिच्छेद ७ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन	६७
सन्दर्भ सामग्री	६८

चित्रहरुको सुचि

चित्र १ : जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापन विच अन्तर्राष्ट्रीय सम्बन्ध	iv
चित्र २ : नेपालको नक्सामा हुम्ला जिल्ला तथा सिमकोट गाउँपालिका	१
चित्र ३ : सिमकोट गाउँपालिकाको अवस्थित नक्शा	२
चित्र ४ : सिमकोट गाउँपालिकाको भूउपयोग नक्शा	८
चित्र ५ : सिमकोट गाउँपालिकामा रहेका मुख्य नदि तथा खोलाहरु	९
चित्र ६ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जमा विधि र प्रक्रिया	१७
चित्र ७ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणमा अवलम्बल गरिएका चरण तथा प्रक्रियाहरु	१८
चित्र ८ : हुम्ला जिल्लाको औषत वार्षिक वर्षा	२१
चित्र ९ : हुम्ला जिल्लाको औषत वार्षिक तापक्रम	२२
चित्र १० : सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्तता नक्सांकन	३१
चित्र ११ : सिमकोट गाउँपालिकामा रहेका पहिरोहरुको नक्शा	३२
चित्र १२ : सिमकोट गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्शा	३३
चित्र १३ : सिमकोट गाउँपालिकाको बाढी जोखिम नक्शा	३३
चित्र १४ : सिमकोट गाउँपालिकाको संकटासन्तता स्तरीकरण नक्शा	३९
चित्र १५ : गाउँपालिकाको जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण	५०
चित्र १६ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहीकरण	८३

तालिकाहरुको सुचि

तालीका १ : सिमकोट गाउँपालिकाको घरधुरी र जनसंख्या विवरण	३
तालीका २ : सिमकोट गाउँपालिकाको जातजातीको विवरण	३
तालीका ३ : चेशा अनुसारको आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	४
तालीका ४ : गाउँपालिकाको वडा अनुसारका वस्ती विवरण	४
तालीका ५ : सामुदायिक वन सम्बन्धी विवरण	५
तालीका ६ : कबुलीयती वन सम्बन्धी विवरण	६
तालीका ७ : सिमकोट गाउँपालिकाको भू उपयोग सम्बन्धी विवरण	७
तालीका ८ : संस्थागत विश्लेषण	१०
तालीका ९ : गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा सञ्चालनन गरिएको गोष्ठीहरुको सहभागीहरुको विवरण	१९

तालीका १० : परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रों.....	२०
तालीका ११ : सिमकोट गाउँपालिकाको ऐतिहासिक समय रेखा.....	२३
तालीका १३ : गाउँ क्षेत्रमा भएका मुख्य बाढी तथा प्रभावित समुदाय र घरधुरीको विवरण	३४
तालीका १४ : समग्र रूपमा सिमकोट गाउँपालिकाको जोखिम वस्तीहरु	३४
तालीका १५ : सिमकोट गाउँपालीकाको जोखिमको रूपरेखा	३४
तालीका १६ : प्रकोपको प्राथमीकीकरण	३६
तालीका १७ : संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान	३७
तालीका १८ : भिन्न क्षमता भएको व्यती तथा समुहहरुको माथीको असर विश्लेषण	३७
तालीका १९ : वडाहरुको संकटासन्नता स्तरीकरण	३८
तालीका २० : प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण	४०
तालीका २१ : जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण	४८
तालीका २२ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण	५०
तालीका २३ : विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव	५४
तालीका २४ : वन जगल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण	५८
तालीका २५ : कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण	५८
तालीका २६ : जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण	५९
तालीका २७ : पारिस्थितिकीय प्रणालीहरुको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण	५९
तालीका २८ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरुको प्राथमीकीकरण	६३
तालीका २९ : अनुकूलन कार्ययोजनाहरुको विस्तृत विवरण	६६
तालीका ३० : योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने	८५
तालीका ३१ : योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने	८६

परिच्छेद १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य तथा मान्यता

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य र मान्यता

जलवायु परिवर्तन र यसले श्रृजना गरेका प्रभावहरु विश्वव्यापी चुनौती बनेका छन् । यसले कृषि, वन, पानी, उर्जा, भू-उपयोग जस्ता क्षेत्रमा असर गरिरहेको छ । जलवायु परिवर्तनको मुख्य कारक तत्व रहेको हरित गृह ग्याँस उत्सर्जनको ठुलो हिस्सा विकसित देशहरुले उत्सर्जन गर्ने भएपनि यसको असर तथा प्रभाव नेपाल जस्तो अत्य विकसित र विकासोन्मुख देशहरुमा बढी पर्ने गरेको छ । सन् १७५० मा वायुमण्डलमा २७८ पि पि एम^१ रहेको कार्बन डाइआक्साईड सन् २०२२ को अप्रिल महिनामा ४१८ पि पि एम पुरेको छ भने मिथेन, नाइट्रोजन अक्साइड जस्ता अन्य हरित गृह ग्याँसहरुको मात्रामा समेत उल्लेखनिय वृद्धि भएको छ । त्यस्तै सन् १८५० देखि १९०० र २००३ देखि २०१२ सम्म पृथिविको औषत तापक्रम ०.७८ डिग्री सेल्सियसले बढेको छ^२ । जलवायु परिवर्तनले नेपाल जस्ता हिमाली र भूपरिवेष्ठित राष्ट्रहरु अझ बढी जोखिममा रहेका छन् । कमजोर भौगोलिक वनावट, संवेदनशील पारिस्थितकीय प्रणालीहरु, धरातलीय विविधता, उचाइ र मोहडाहरु, विविध प्रकारको जलवायु तथा शुक्ष्म जलवायु क्षेत्रहरुका कारण नेपाल जलवायु परिवर्तनको असरप्रति अति संवेदनशील छ । बाढी, पहिरो, खडेरी जस्ता मौसम तथा जलवायुजन्य प्रकोपहरुमा तीव्रता आएको कारणबाट नेपालमा अत्याधिक मात्रामा धनजनको क्षति हुनुको साथै जिविकोपार्जनमा प्रतिकूल असर परेको देखिन्छ । जलवायु परिवर्तनको कारण कृषि तथा खाद्यान्न, जलस्रोत, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, पर्यटन, उर्जा, जल, सिंचाई, बसोवास तथा पूर्वाधार विकासका क्षेत्रहरुमा प्रतिकूल प्रभाव पर्न थालेको छ । सन् २०१६ को जल तथा मौसम विज्ञान विभागको प्रतिवेदन अनुसार नेपालको प्रति वर्ष औषत तापक्रम ०.०४ डिग्री सेल्सियस, अधिकतम औषत तापक्रम ०.०५६ डिग्री सेल्सियस र न्युनतम औषत तापक्रम ०.००२ डिग्री सेल्सियसले बढेको छ । सोहि प्रतिवेदन अनुसार सन् १९७१ देखि २०१४ सम्ममा नेपालको औषत वर्षा १.३३ मि.मि घटेको देखिन्छ । सन् २०००-२०१९ को अवधीमा जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित प्रमुख देशहरुको सूचीमा नेपाल दशौं नम्बर भित्र परेको छ^३ ।

जलवायु परिवर्तनले गर्दा तापक्रममा वृद्धि हुने, वर्षाको समय र मात्रामा परिवर्तन हुने र समग्र पृथ्वीको प्राकृतिक सन्तुलनमा फरकपन महशुस हुन थालेको छ । हिमालका हिँउ तिब्र रूपमा पग्लने (हिमगलन), हिमतालहरु फुट्ने, अनियमित तथा अधिक वर्षा हुने, समुन्द्री सतह बढने, बाढी, पहिरोको जोखिम तथा आवृत्ति बढने, खडेरीको समयावधी लम्बिने तथा कृषि उत्पादनमा ह्रास आउने जस्ता समस्याहरु विकाराल रूपमा देखिदै आएका छन् । जिविकोपार्जनका लागि प्राकृतक स्रोतहरु र वर्षे पानीमा अधिक निर्भर रहने हाम्रो देशमा यसको असर र यसले पार्न सक्ने प्रभावहरु आउने दिनमा अझ बढोत्तर हुने देखिन्छ । विश्वका १९८ मलुक मध्ये नेपाल भू-कम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं (यु.एन.वि.सि.पि.आर, २००४), पानीजन्य प्रकोपबाट हुने क्षतिका हिसाबले ३० औं (मानव विकास प्रतिवेदन २००९), बहुप्रकोपको हिसाबले २० औं स्थानमा रहेको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण जीविकोपार्जन, प्राकृतिक स्रोत, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, जलस्रोत तथा ऊर्जा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोवास तथा भौतिक पूर्वाधारमा धैरै नकारात्मक असर परेको विवरण राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ ले जनाएको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरुमा नकारात्मक असर पुगिरहेको र यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरु, स्रोतसाधन मा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक स्रोतमा आश्रीत समुदायहरु बढी प्रभावित भइरहेका छन् ।

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट शृजित समस्याहरुको सामना गर्न नेपाल सरकारले नीतिगत रूपमा राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०७६ तर्जुमा गर्नुका साथै स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु (LAPA) तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरु पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दिर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका

^१ Parts per million. Source: <https://climate.nasa.gov/vital-signs/carbon-dioxide/>

^२ IPCC Fifth Assessment Report 2021

^३ जर्मनवाच द्वारा प्रकाशीत ‘ग्लोबल क्लाइमेट रिपोर्ट इन्डेक्स-२०२१’ को १६ औं संस्करण

लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan-NAP) तयार गरिएको छ । विगतका अनुभव, अन्तर्राष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्नसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति २०७६ जारी गरेको छ । स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६ पारीत भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ । परीमार्जित खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ । यसले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरु बीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायलाई जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरूसँग सामना गर्न सम्मेक्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ हुम्ला जिल्लाको सिमकोट गाउँपालिकाको संकटासन्ताता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्यांकन तयार पारिएको, संकटासन्त नक्शामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरूलाई अवलम्बन गरी बहुस्रोकारवाला निकायहरु, गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सक्रिय सहभागीतामा वडा तथा गाउँ स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका उपायहरूलाई समेत समावेश गरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यो कार्ययोजना मिति २०७९ बैशाखदेखि २०७९ श्रावणसम्म सिमकोट गाउँपालिकाको विभिन्न तह (समुदाय, वडा तथा गाउँपालिका) मा सहभागितात्मक विधीमा आधारित रहेर संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट प्राप्त सुचनाहरु, विभिन्न प्रतिवेदन तथा नीतिगत व्यवस्थाहरूको अध्ययन र गाउँपालिकामा उपलब्ध विवरणहरूको आधारमा तयार गरिएको छ ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु

१.२.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य तथा मान्यता

यो कार्ययोजना तयारी गर्दा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना मार्गदर्शनले निर्दिष्ट गरेका सिद्धान्तहरूलाई आधार विन्दु मान्युका साथै तपशिल अनुसारका विषय वस्तुहरूलाई समेत समावेश गरिएको छ ।

एकिकृत जोखिम व्यवस्थापन : सिमकोट गाउँपालिका जलवायु परिवर्तनका हिसावले अती उच्च जोखिममा रहेको गाउँपालिका हो । जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट यस गाउँपालिका संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । यस सन्दर्भमा स्थानीय स्तरमा हुने जोखिम न्यूनिकरणका कार्य संचालन गर्दा एकिकृत रूपमा संचालन गर्ने मान्यता रहेको छ ।

असमान संकटासन्ताता तथा जोखिमको उचित पहिचान र सम्बोधन : गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्र, जात/जाती, लिङ्ग तथा सामाजिक समूहहरूमा पर्ने जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, संकटासन्ताता र जोखिमको असमान अवस्थालाई पहिचान र आत्मसात् गर्दै सिमकोट गाउँपालिकाद्वारा जलवायु उत्थानशील विकासका कार्यहरूमा उचित संवोधन गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

जन सहभागिता : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय स्तरमा सबै निर्णय प्रक्रियाहरूमा व्यापक जनसहभागिता सुनिश्चित गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितीले योजना प्रकृयामा जलवायु परिवर्तन उत्थानशील योजनाहरु छनौट तथा प्राथमिककरण गर्न सहजीकरण गरिने छ ।

लचकता : अनुकूलन क्रियाकलाप प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्न लापा संरचनाले प्रशासनिक, वित्तिय, प्राविधिक, नीतिगत तथा संस्थागत चुस्तता सुनिश्चित गर्ने हुँदा यसलाई लचिलो भनिएको छ र लचकताले अनुकूलनको लागि

अवसर प्रदान गर्दछ । जलवायु परिवर्तनको असरवाट सृजित समस्या, समय तथा स्थान विशेषले फरक हुन्छ र त्यस अनुरूप प्रविधिको प्रयोग र स्थानीय साधन, श्रोत, ज्ञान र सिपको उच्चतम उपयोग गर्न लचकताको सिद्धान्त अवलम्बन गरिने छ ।

तत्परता : जोखिममा परेका समुदाय वा परिवारले प्राप्त गर्ने अनुकूलन सेवा छिटो, चुस्त तथा प्रभावकारी गराउन स्थानीय सरकार सदा तपर हुनु पर्दछ र त्यसका लागि लापा संरचनाको उपयोग प्रभावकारी मानिएको छ । स्थानीय सरकारले न्यूनतम साधन स्रोतको अधिकतम र प्रभावकारी परिचालन मार्फत अति उत्तम नतिजा हासिल गर्ने, जनहित कायम गरी लापा क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिने छ ।

सुशासन : गाउँ स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण क्रियाकलापहरु तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दा पारदर्शी, सहभागितामूलक, जबाफदेही र उत्तरदायी निर्णय प्रक्रिया अनुसरण गरिने छ ।

१.२.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य

जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण गर्न सिमकोट गाउँपालिकामा कार्यान्वयन गरिने विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने यस योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

१.२.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको उद्देश्य

सिमकोट गाउँपालिकामा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने यस योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । सिमकोट गाउँपालिकामा निर्मित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले सम्पुर्ण वडा, वस्ती र टोल तथा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ । यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम रहेका छन् :

- गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनवाट सृजित जोखिम र संकटासन्ताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्त व्यक्ति, घरधुरी, समूह र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरु पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकीकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरूको कार्यान्वयनमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने ।
- गाउँपालिकामा निर्माण गरिने विकासका पूर्वाधारहरूका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने ।
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- योजनाहरूलाई लागतको आधारमा अनुकूलनका प्रभावकारी विकल्प पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

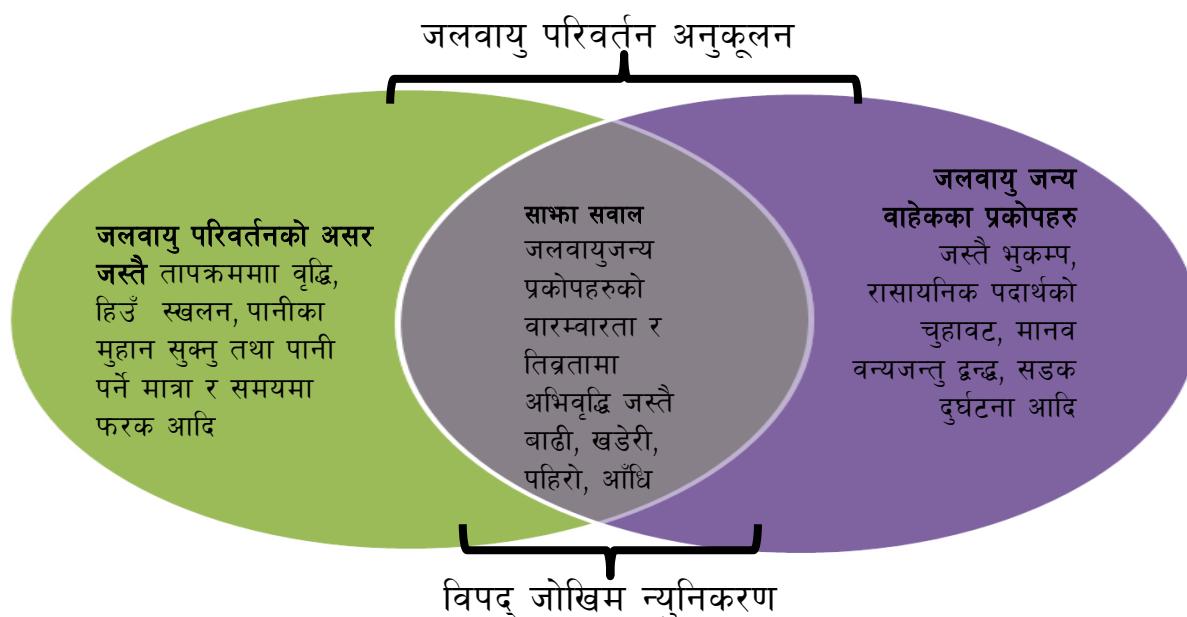
१.२.४ मान्यता

- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना स्थान विशेष अनुसार फरक फरक हुन्छ ।
- स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायको पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनको असर सामना गर्न अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण गरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायलाई समेटी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी कार्यक्रमहरूको तय गरेको हुँदा यो कार्ययोजना प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।
- स्थानीय निकायमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि भएको हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि अनुकूल वातावरणको शृजना हुनेछ ।

- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा गाउँपालिकामा रहेको सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई समावेश गरिएकाले योजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्य गर्न उपयुक्त वातावरण शृंजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाको निर्देशित सिद्धान्त एकिकृत जोखिम व्यवस्थापन, असमान संकटासन्ता तथा जोखिमको उचित पहिचान र सम्बोधन, जनसहभागिता, शुसासन, तत्परता र लचिलोपनमा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा आधारित भई जलवायु परिवर्तनले असर गर्ने सबै विषयगत क्षेत्र समेटि विभिन्न सरकोकारवाला निकायहरूको सहभागितामा योजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा स्थानीय विपद् व्यवस्थापनका पक्षहरूलाई पनि विशेष ध्यान दिईएको छ ।
- नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ ले तयार पारेको बाढी तथा पहिरो जोखिम चित्रावली २०२२ लाई समेत आधार मानिएको छ ।
- जलवायु परिवर्तनका कारण सिमकोट गाउँपालिका भित्रका विभिन्न वर्ग, लिङ्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजातीहरू आदीमा पर्ने फरक प्रभावहरूलाई विश्लेषण गरी तयार गरिएको छ ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन/उत्थानशील योजना बीच अन्तर्सम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी लागु गरेको छ भने स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तयारीको लागि संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट मार्गदर्शन तयार गरी लागु गरिएको छ । दुवै दस्तावेजको लागि छुट्टाछुट्टै मन्त्रालयबाट मार्गदर्शन लागु गरिएको भएता पनि यसको उद्देश्य, आसय, योजना तर्जुमा, प्रक्रिया र विधिमा समानता रहेको छ । दुवै योजनाको मुख्य उद्देश्य नेपालले भोगिरहेको र दोहोरीरहने खडेरी, बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी जस्ता विनासकारी समस्या तथा जोखिमहरूसँग जुध्न उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्नु रहेको छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले जलवायु परिवर्तनबाट सिर्जित जलवायुजन्य प्रकोपहरूमा केन्द्रित भई संकटासन्त समुदायको अनुकूलन क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ योजना तयार गरेको छ । यसैगरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाले जलवायुजन्य विपदका साथसाथै अन्य प्रकोपहरूलाई समेटी विपद् व्यवस्थापनका पक्षलाई केन्द्रित गर्ने तथा योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने पक्ष समेटेको छ । विपद् व्यवस्थापन योजनामा समावेश भए गरेका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्ध योजनाहरू पनि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्दा अभ बढी प्रभावकारी हुने देखिएकोले यस सिमकोट गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा दुवै पक्षहरूलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

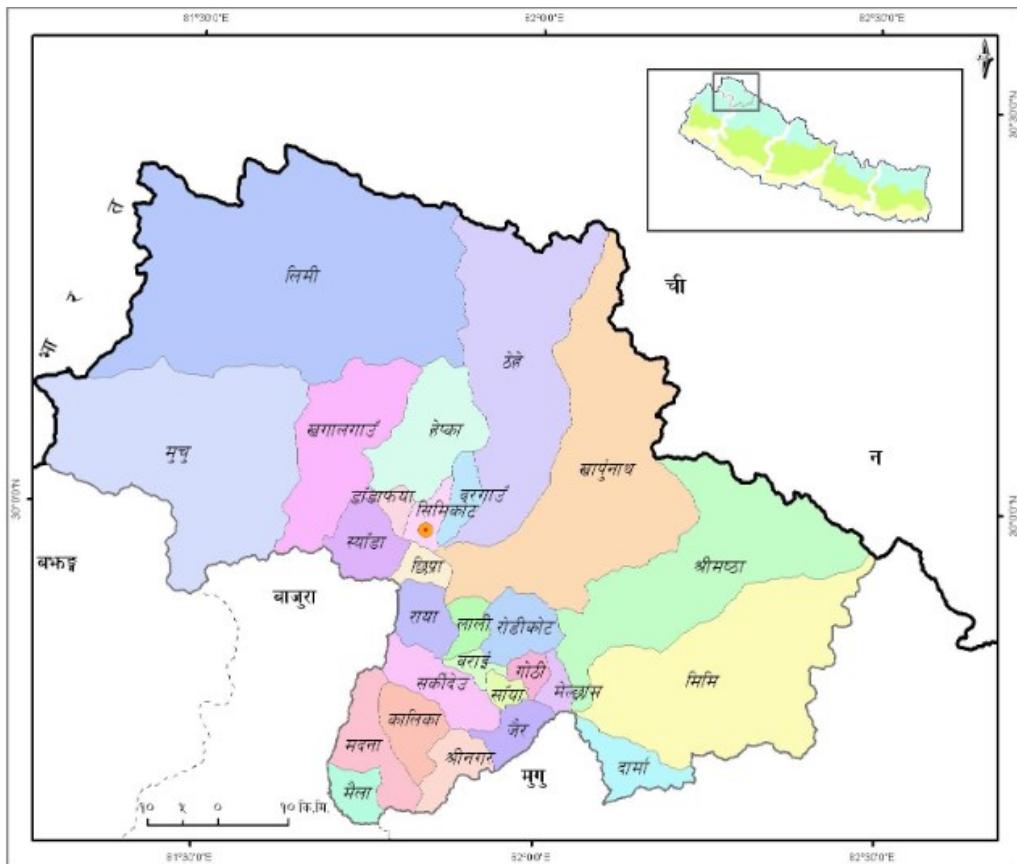

चित्र १: जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बीच अन्तर्सम्बन्ध

परिच्छेद २ : सिमकोट गाउँपालिकाको परिचय

२.१ गाउँपालिकाको सामान्य जानकारी

सिमकोट गाउँपालिका कर्णाली प्रदेशमा रहेको हुम्ला जिल्लाको उत्तर भागमा अवस्थित छ। साविकको ५ वटा गाविस (सिमकोट, स्याँडा, डाँडाफाया, ठेहे र बरगाउँ) मिलेर सिमकोट गाउँपालिका बनेको छ। सिमकोट गाउँपालिकालाई हाल ८ वटा वडामा विभाजन गरीएको छ। जनघनत्वको हिसाबले जिल्लाकै सबभन्दा बढि जनघनत्व भएको गाउँपालिकामा पर्न आउँछ। यो गाउँपालिकाको प्रवेशद्वार अझै सम्म खुल सकेको छैन। तसर्थ गाउँपालिकामा उपलब्ध श्रोत साधनलाई प्रभावकारी ढंगले उपयोग गर्न सकिएको छैन। राज्यबाट भएको वहिष्करणको कारणले गर्दा यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने मानिसहरु स्वास्थ, शिक्षा र पोषण जस्ता आधारभूत आवश्यकताको परिपुर्तिबाट बच्चित रहेका छन्। यो गाउँपालिकामा नेपालको अन्य ठाउँबाट पुग्ने साधन भनेको नेपालगञ्ज - सिमकोट तथा सुखेत - सिमकोटको हवाई मार्ग मात्र हो जुन मौसमका कारण निकै चुनौतीपूर्ण छ।

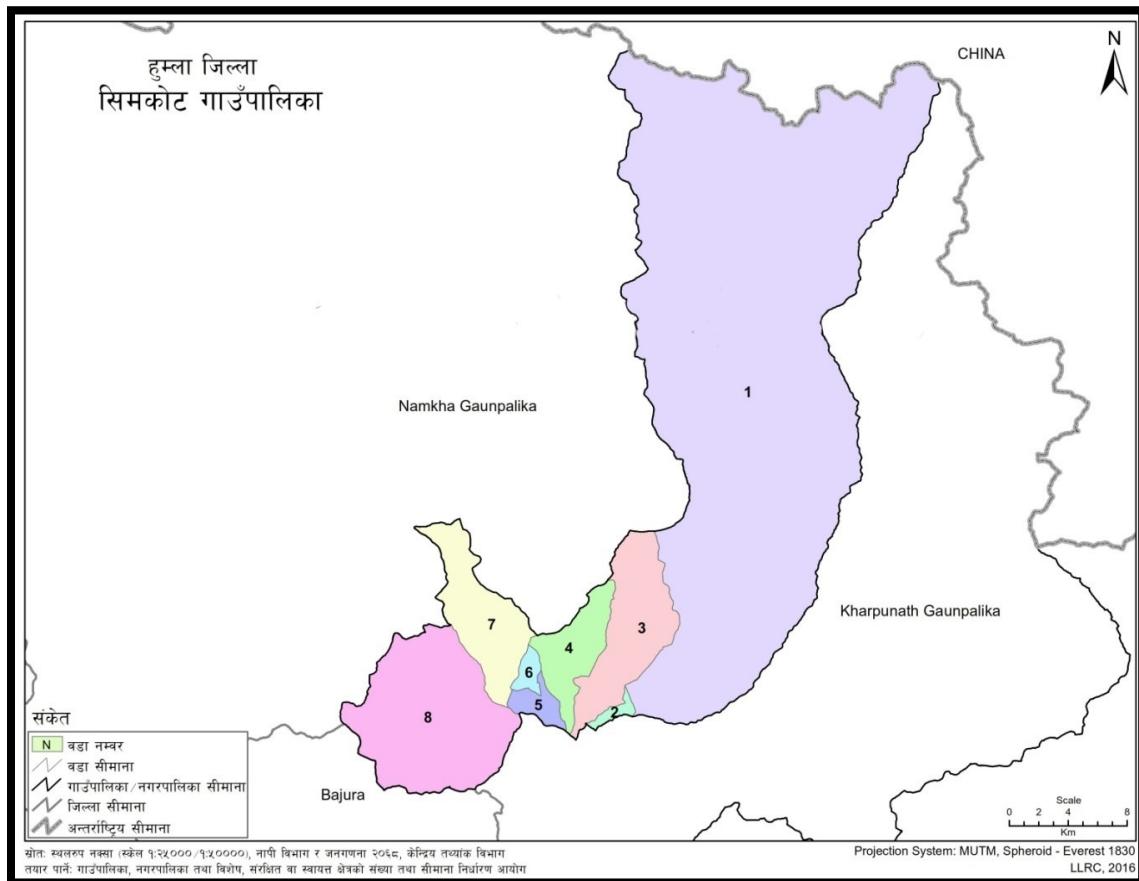
चित्र २ : नेपालको नक्सामा हुम्ला जिल्ला तथा सिमकोट गाउँपालिका

२.१.१ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिती र भुवनोट

हुम्ला जिल्लाको उत्तर पुर्वी क्षेत्रमा पर्ने यो सिमकोट गाउँपालिकाको पूर्वमा खार्पुनाथ गाउँपालिका, पश्चिममा नाम्खा गाउँपालिका, उत्तरमा चिन र र दक्षिणमा बाजुरा जिल्ला पर्दछन्। भौगोलिक रूपमा $29^{\circ}45'4''$ र $29^{\circ}48'4''$ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश देखि $30^{\circ}25'$ उत्तरसम्म र $81^{\circ}36'$ पुर्वी देसान्तर देखि $82^{\circ}20'$ सेकेण्ड पुर्वी देसान्तरसम्म फैलेको यो गाउँपालिका समुद्री सतहदेखि करिव २९५० मी. उचाइमा रहेको छ। समुद्र सतहबाट करिव २०६१ मिटर देखि ६२२० मिटर सम्मको उचाइमा रहेको यहाँको हावा पानी ठण्डी छ। औषत अधितम तापक्रम 29° सेल्सीयस र न्यूनतम तापक्रम माईनस

२०१० सेल्सीयस र औषत वर्षा ५५ मि.लि. रहेको छ। यो गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ७८९.८९ वर्ग कि.मि. छ। हुम्ला जिल्लाको कुल क्षेत्रफल मध्ये १५ प्रतिशत क्षेत्रफल यस गाउँपालिकाले ओगेटेको छ। पालिका केन्द्र सिमकोटबाट टाढाको वडामा पुग्न सात देखि आठ कोष पैदल हिड्नु पर्छ।

उच्च पहाडी तथा हिमाली जिल्ला अन्तरगत रहेको यस क्षेत्रमा धरातलिय स्वरूपका हिसाबले उच्च पहाडी उपत्यकाभित्रको सम्थर क्षेत्र रहेका छन्। तथापि, होचा तथा अग्ला पहाडी एवम् हिमाली श्रृंखलाको काखमा रहेको सम्थर भूबनोटका कारण यस गाउँपालिकामा विविधतायुक्त धरातलिय अवस्थित रहेको छ। यो पालिका प्राकृतिक साधन र श्रोतले सम्पन्न छ। हुम्लाका अन्य पालिका जस्तै कमजोर खाद्य सुरक्षाको अवस्था र राष्ट्रिय आकङ्क्षामा पनि सिमकोट गाउँ पालिका पनि अछुतो रहेको छैन। यद्यपि अन्य गाउँपालिकाहरू भन्दा तुलनात्मक रूपमा न्यानो हावापानी भएका कारण कृषि तथा पशुपालनमा आधुनिकीकरण गरिएमा उत्पादनमा उल्लेख्य वृद्धि हुन सक्ने र यहाँका जनताहरूको जीवन स्तरमा केही हदसम्म सुधार आउन सक्ने वलियो संभावना भने बोकेको छ।

चित्र ३ : सिमकोट गाउँपालिकाको अवस्थित नक्शा

२.१.२ जनसंख्या

सँधियताको विकास क्रम सँगै साविकको ५ ओटा गा.वि.स. मिलेर यो सिमकोट गाउँपालिका बनेको छ। गाउँपालिकाको बस्तुस्थिती विवरण २०७६ अनुसार कूल परिवार संख्या २,४४५ र जनसंख्या १५,७२७ रहेको छ। त्यसैगरी, औषत घरपरिवार संख्या ६.०१ जना प्रति परिवार रहेको छ।

भर्खर गरीएको राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा अनुसार सिमकोट गाउँपालिकामा कूल २,५१२ घरधुरी, ३,००७ परिवार र जम्मा १२,१३० जनसंख्या रहेको छ। कूल जनसंख्याको ५०.३० % अर्थात ६,१०१ पुरुष रहेका छन्।

भने ४९.७० % अर्थात् ६,०२९ महिला रहेका छन्। तलको तालीकामा गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरण २०७६ अनुरूपको घरधुरी र जनसंख्याको वृत्तीत विवरण दिईएको छ।

तालीका १ : सिमकोट गाउँपालिकाको घरधुरी र जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	परिवार संख्या			जनसंख्या		
	महिला घरमुली भएको	पुरुष घरमुली भएको	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	१२	१७७	१८९	५५८	६६५	१२२३
२	१८	३२९	३५१	११४२	१०१९	२१६१
३	१४	२८९	३०३	९५४	८७३	१८२७
४	१२	१८६	१९८	६९७	७२९	१४२६
५	११	३०१	३१२	८१७	८८३	१७००
६	१३	१६९	१८२	७२२	८९८	१६२०
७	१६	४३४	४५०	१४२३	१५९५	३०१८
८	१९	४४१	४६०	१२१९	१३३३	२५५२
जम्मा	११५		२४४५	७५३२	८९५५	१५७२७

श्रोत : गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरण, २०७६

जातीगत विवरण अनुसार यो पालीकामा सबै भन्दा बढी क्षेत्रीहरूको बाहुल्यता रहेको छ। त्यस पछि कमशै दलित, जनजाती (लामा), व्यासी र केहि संख्यामा बाह्मणको बसोबास रहेको छ।

तालीका २ : सिमकोट गाउँपालिकाको जातजातीको विवरण

जातजाती	जनसंख्या	प्रतीशत
दलित	३२२०	२१.२४
जनजाती	२७९	१७.९४
क्षेत्री	८३१७	५४.८७
बाह्मण	१७	०.११
व्यासी	८८४	५.८३
जम्मा	१५७२७	

श्रोत : गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरण २०७६

२.१.३ आर्थिक, सामाजिक एवं मानवीय अवस्था (शिक्षा, स्वास्थ्य र मानवश्रोत)

अज्ञानता, राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक पिछडापन, असमानता, वञ्चितीकरण, गरिबी र विपन्नता तथा जातीय र लैङ्गिक विभेद यस पालिकाका मुख्य समस्याहरू हुन्। श्रोत, साधन, प्रविधि र सीपको अभावका कारण भौगोलिक बनावट, प्राकृतिक तथा मानवीय श्रोतले धनी भएर पनि यसको सदुपयोग र परिचालन हुन सकेको छैन। यहाँका प्राय बासिन्दाहरूले नेपाली भएको गर्व गर्ने अवसर पाएका छैनन्। यहाँका मानिसहरूको जिविकोपार्जनका मुख्य श्रोत कृषि (६६.४७%), ज्याला / मजदुरी (२९.७३%), नोकरी (२.८५%) र उच्चोग / व्यापार (०.९३%) रहेको छ। तथापि यहाँको कृषिले जेनतेन ३ देखि ६ महिना पनि पुर्गदैन। केहि मानिसहरूले सरकारी तथा गैससमा अल्पकालीन तथा दृधकालीन रूपमा काम गरिरहेका छन् भने बाँकीले समय संचालित विकास निर्माणका कामहरूमा दक्ष तथा अर्धदक्ष श्रमिकको रूपमा क्रियाशिल रहने गरेका छन्। अन्य बैकल्पीक उपायहरूको रूपमा यस क्षेत्रमा पाइने उच्च मुल्य पर्ने जडिबुटीहरूको संकलन र व्यापार नै हो भने बर्खे मौसममा यहाँका मानिसहरू विशेष गरी चिनको ताक्लाकोटमा मजदुरी गरी जीविकोपार्जन गर्न बाध्य छन्। ज्यादै न्यून फाटट फुटट रूपमा अन्य देशमा जानेको संख्या पनि केहि छन्।

तालीका ३ : पेशा अनुसारको आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

वडा नम्बर	कृषि			नोकरी			उच्चोग/व्यापार			ज्याला /मजदुरी			जम्मा		
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	५४७	२१२	७५९	११	३६	४७	०	१२	१२	०	४०५	४०५	५५८	६६५	१२२३
२	४६५	७०८	११७३	२५	४०	६५	०	१६	१६	१३४	२६६	४००	६२४	१०३०	१६५४
३	८१३	२८१	१०९४	८	२०	२८	०	१८	१८	१३३	५५४	६८७	९५४	८७३	१८२७
४	५७८	२९०	८६८	१०	२८	३८	४	१४	१८	१३४	२४५	३७९	७२६	५७७	१३०३
५	८७२	३९८	१२७०	११	९४	१०५	०	१५	१५	०	३१०	३१०	८८३	८१७	१७००
६	६५४	२९०	९४४	११	२९	४०	४	१४	१८	५३	५६५	६१८	७२२	८९८	१६२०
७	१४०३	८१४	२२१७	१५	५७	७२	०	२१	२१	५	७०३	७०८	१४२३	१५९५	३०९८
८	१२००	३८०	१५८०	९	२१	३०	८	१२	२०	२	९२०	९२२	१२१९	१३३३	२५५२
जम्मा	६५३२	३३७३	९९०५	१००	३२५	४२५	१६	१२२	१३८	४६१	३९६८	४४२९	७१०९	७७८८	१४८९७

श्रोत : गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरण २०७६

जीविकोपार्जनको मुख्य उपाय तथा माध्यमको रूपमा रहेको जडिबुटीको वैज्ञानिक व्यवस्थापनका कार्यक्रमको अभावमा उक्त श्रोतको अति दोहन भई बहुमुल्य जडिबुटीहरु नै लोप हुने अवस्था देखिएको छ। मानिसहरूमा यस सम्बन्ध्य चेतना, जानकारी र उपर्युक्त सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण हुन सकिरहेको छैन। स्थानीय तहमा तालिम प्राप्त मानव संसाधनको विकास र परिचालन हुन नसकदा एकातिर स्थानीय जनताको दैनिक जीविकोपार्जनमा समस्या परिरहेको छ, भने अर्कोतिर वातावरणमा हास आएको छ। यसै गरी भाषागत रूपमा नेपाली भाषा बोल्ने सबैभन्दा धेरै र केही मात्रामा लामा भोटे भाषा बोल्ने रहेका छन्।

तालीका ४ : गाउँपालिकाको वडा अनुसारका वस्ती विवरण

वडा नं.	मुख्य बस्तीहरु
१	दोजाम, ग्याग्नु, ठेहे, बैजीवाडा
२	कुम्लिक, चिमिक, ठेहे र प्याडप्पाड, हवेल्टी, उदीदुस्का, उदी, धारा, चौथा, ग्याग्नु, बजेक, ढाँड, ढाँटिल्ला, हुडिक
३	बरगाउँ, तोर्पा, टल्की, गुम्बा, लिमाटाड, तुम्पोत, हुटिक, लाङ्गुदु
४	स्याम्ने, बुराउँसे, हिल्दुम, लाङ्गुदु, तल्लो लाङ्गुदु
५	तल्लो बजार, माथील्लो बजार, खाद्य टोल
६	पाउबाडा, लादेबाडा
७	ग्वालीखोर, डाँडाफाया, टुलिड, धारापुरी, थाया, चौगनफाया, पाम्खाथुड, ओखेन, पाल्टसी, जवुका, माँझगाउँ, नाउला, चुकेडी, टुडजुक, चौर, गोठानी, लुम्पुद्दे, खवुका, सर्सिङ, हेक्पा कुरिल्ला
८	स्याँडा, खोल्सी, साता, याङ्गु, खुम्डी लिङ्गुडी खेत, चरि

श्रोत : गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरण, २०७६

यस गाउँपालिका भित्र जँम्मा १ वटा क्याम्पस र २ वटा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यालय रहेकाले यहाँका विद्यार्थीहरु यस जिल्ला भन्दा बाहिरका अन्य शैक्षिक संस्थाहरूमा विदेश गरि काठमान्डौ, नेपालगञ्ज, सुर्खेत लगायतका स्थानमा जाने गरेको देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा माध्यमीक तह सम्मका निजी ५ वटा र सरकारी २२ वटा विद्यालय सञ्चालनमा रहेका छन्। त्यस्तै १ वटा प्राविधिक तथा २६ वटा सामुदायीक बाल विकास केन्द्र रहेका छन्। त्यस्तै स्थायी र अस्थायी गरेर २९ जना शिक्षीका र ७६ जना शिक्षक कार्यरत छन्।

यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने एउटा सरकारी, १ आर्युवेदिक औषधालय र ५ वटा स्वास्थ्य चौकी रहेका छन् । सेवा प्रदायक तथा औषधि उपकरण सिमकोट बजार केन्द्रित छ, र ग्रामिण भेगका मानिसहरु स्वास्थ्य सेवाबाट बन्न्यत छन् र सुविधाको लागि सिमकोट बजारमा आउन यातायातको अभाव भएको देखिन्छ ।

२.१.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

क) जलाधार

सिमकोट गाउँपालिकाको उत्तरी सिमाना भएर हेप्का खोला, पूर्वी सिमाना भएर दोजाम खोला र पश्चिम तिर कर्णाली नदी बगदछन् भने करिब मध्ये भाग बाट विभिन्न साना ठुला नदी बगदछन् । सिमकोट बजार नजिकै रहेको हिल्दुम खोलाबाट ५०० मे.वा को हिल्दुम खोला साना जलविद्युत आयोजना संचालनमा रहेको छ र सोही आयोजनाबाट उत्पादित विद्युतले सिमकोट गाउँपालिकाको सबैजसो वस्तिमा विद्युत सेवा पुर्याईएको छ । सिमकोट गाउँपालिकाको वडा नं १ मा प्रशस्त मात्रामा खोला नाला रहेको र पानीको मुहानहरु पनि प्रशस्त मात्रामा रहेको हुनाले यो वडा जलस्रोतको हिसाबले सबैभन्दा धनि रहेको मानिन्छ र सो वडामा ग्याग्गू खोला, ठुला सागु खोला, ताउले खोला आदी रहेका छन् । यो गाउँपालिका भित्र प्रशस्त मात्रामा साना ठुला खोला नाला एवम् पानीका अन्य स्रोत भएता पनि हालसम्म ति खोला नालाबाट आवश्यक मात्रमा सिँचाई एवम् अन्य क्षेत्रमा पानीको प्रयोग गर्न सकिरहेको देखिन्दैन ।

ख) वन सम्बन्धि विवरण

सिमकोट गाउँपालिकालाई वन श्रोतको आधारमा धनि मानिन्छ । यहाँ चुवा खोला वन र रलिङ्ग स्याडटन गरी २ मुख्य वन छन् । सल्लो, ठिङ्गो सल्ला, गोब्रे सल्ला, बैंस, बाँझ, चुली, धुपी, , उत्तिस, पिपल, मेल, तारुचुक, धुपी जस्ता काष्ठजन्य बोट विरुवाहरु रहेका छन् । ठिन्के, भोजपत्र, सेता गुराँस, चिमालो, लौंठ, चुम्ला जस्ता बुट्यानहरु पनि पाईन्छ । ओखर, चुली, खामु, चुत्रो (चोतो), ढैटेलो, डाले चुक्जस्ता तेलहनको रूपमा प्रयोग हुने रुखहरु पनि प्रचुर मात्रामा छन् । जटामासी, कटुकी, बन लसुन, सेताक चिनी (खिराउला), गुच्छे च्याउ आदी जडीबुटीहरु पनि यहाँको वन क्षेत्रमा उपलब्ध हुन्छ । त्यस्तै वन्यजन्तुमा भारल, कस्तुरी, नावर, भालु, च्याखु, ब्वाँसो र चराहरुमा डाँफे, च्याखुरा, कालिज, मलेवा, ढुकुर पाइन्छन् । हाल यस पालिकामा दर्तावाल २० वटा सामुदायिक वन (३७६१.९८) र २६ वटा कबुलियती वन (५७१.५५ हेक्टर) हरु पनि रेहका छन् तर खासै सकृय देखिएका छैनन् ।

तालीका ५ : सामुदायिक वन सम्बन्धि विवरण

वडा न	दर्ता नम्बर	हस्तान्तरण मिति	सामुदायिक वनको नाम	वनको क्षेत्रफल (हे.)	लाभन्वित घरधुरी संख्या	आवास सदस्य संख्या		
						महिला	पुरुष	जम्मा
३	२८	०५५/३/३२	तोर्पा हुटिक	११२.६	३७	१३९	१६४	३०३
	५८	०६२/३/३१	छिटाडमु	७५.३	७५	८१	९६८	२४९
	१९	०५४/९/६	ताक्पाफूक	४५०.३९३	४१	१४९	२१०	३५९
	२९	०५५/०३/३२	लाडुगुम्बा	४२.८७	१४	४४	४९	९३
	जम्मा		४	६८१.६३	१६७	४१३	५११	१००४
७	३९	०५७/६/६	थया	५३.७	७९	२०५	२०७	४१२
	२	०५२/३/२३	पानी मूल	४००.५५८	४९	१३८	१४५	२८३
	३४	०५७/३/१९	ओग्रयान	७७५	७२	१८४	२१६	४००
	१	०५३/३/२१	ग्वालेखोर	२९९	५६	१६६	१८०	३४६
	जम्मा		४	१०७४	२५६	६९३	७४८	१४४१
४, ५, ६	३३	०५७/३/२०	टिकापातल	१३	४५०	१२४७	११५०	२३९७
	३२	०५७/३/२०	राताढूङ्गा भुलभुले	२६६	३४५	१०१२	१०७०	२०८२
	४३	०५८/३/१४	तरथुमथुम तारेचुक	४५	८८	२७५	३०२	५७७
	५७	०५९/०९/२१	काला ढेगा	४.५६	३६	१०६	१०८	२१४
	१८	०५४/३/२०	ग्वारक्कु	१२५	८९	३३१	३२७	६५८
	०६५/३/१२	सिमकोट	१८.३५	७७	२७६	३०३	५७९	

	जम्मा	६	४४९	१०८५	३२४७	३२६०	६५०७
८	५९	०६४/११/२६	दुधकुण्ड	२००	४५	१३३	१२९
	६४	०६६/०३/३०	गुरगुरे	१८२	१६९	५४३	५५१
	७०	०७१/०३/३०	सुनखानी	१७३.३९२	४१	११९	१३६
	जम्मा	३	३८२	२५५	७९५	८१६	१६११
१, २	५३	०५९/३/२१	कर्णली	५९.१६	११	४०	४५
	६१	०६५/३/१२	चाडला	१०५८.३५	६७	२०१	२१०
	७४	२०७२/३/३१	चुटकिला	५७.८४	३५७	९७२	११२९
	जम्मा	३	११७५.३५	४३५	१२१३	१३८४	२५९७

स्रोत : डिभिजन वन कार्यालय, २०७८

तालीका ६ : कबुलीयती वन सम्बन्धी विवरण

सि. नं.	क.ब.को नाम	डेगाना	हस्तान्तरण मिति	क्षेत्रफल (हे.)	पछल्लो नविकरण मिति	अरधुरी संख्या	सदस्य संख्या			जनसंख्या		
							महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	डांगी	ठेहे -९	२०६०/१२/२४	३१.५	२०७२/०३/३१	१७	६	११	१७	११२	९७	२०९
२	धारापोरी	सिमकोट -२	"	४.३१	२०७२/०३/३१	६	२	४	६	१०	१३	२३
३	सापाटा	सिमकोट -६	"	८.१८	२०७२/०३/३१	६	२	४	६	२१	१५	३६
६	छिमिल्या	ठेहे -९	"	३२.७५	२०७२/०३/३१	१७	६	११	१७	७०	६४	१३४
१०	तोराल ओडार	ठेहे -७	"	२६	२०७२/०३/३१	१५	३	१२	१५	५४	५४	१०८
११	चाढ़ाखोला	सिमकोट -५	"	६.३१	२०७२/०३/३१	६	३	३	६	१५	१८	३३
१२	चिसामुल	सिमकोट -३	"	४.१२	२०७२/०३/३१	६	१	५	६	१५	१८	३३
१३	पानीमूल	सिमकोट -४	"	४.५	२०७२/०३/३१	६	३	३	६	१५	१४	२९
१४	साली	ठेहे -८	"	३०.७५	२०७२/०३/३१	१७	६	११	१७	४८	६१	१०९
१५	ग्वालेठुस्का	सिमकोट -१	"	५.१२	२०७२/०३/३१	६	२	४	६	१४	२१	३५
१६	रिनाडमो	सिमकोट -७ र ८	२०६१/११/२३	३२	-	१६	७	९	१६	६१	६८	१२९
१७	च्याजाडमो	सिमकोट -७ र ८	"	४१.५	२०७२/०३/३१	२१	४	१७	२१	४२	३८	८०
१८	टाक्पालूडबा	सिमकोट -७ र ८	"	३४	२०७२/०३/३१	१७	७	१०	१७	८५	७९	१२७
१९	क्याडडाबथो	सिमकोट -७ र ८	"	३४	२०७२/०३/३१	१७	६	११	१७	५५	५७	११२
२०	सोतखोला बाघमारे	डाडँफया -३	२०६२/०३/२८	६.५	२०७२/०३/३१	७	३	४	७	२०	२८	४८

२१	हिमाली	डाङ्फया -५	"	३१.२	२०७२/० ३/३१	१६	११	५	१६	४९	६१	११०
२२	भवानी कालाठगा	डाङ्फया -३	"	२१.४८	२०७२/० ३/३१	१५	११	४	१५	४१	३८	७९
२३	ठाके खोला	ठेहे -६	"	१४.३८	२०७२/० ३/३१	११	६	५	११	४१	२६	६७
२४	काडेमूल	ठेहे -६	"	१२.४७	२०७२/० ३/३१	१२	७	५	१२	३४	३६	७०
५७	मेल्चौथा	डाङ्फया-१, ओग्रेन	"	२८.८	२०७२/० ३/३१	१३	९	४	१३	३७	५२	८९
५८	खडवा सार्वा	बरगाउँ -१, २, ३ र ४	"	३७.२५	२०७२/० ३/३१	१८	६	१२	१८	५२	४९	१०१
५९	हिलच्छ्या	बरगाउँ -१, २, ३ र ४	"	४०.५	२०७२/० ३/३१	२०	७	१३	२०	७४	७२	१४ ६
६०	टोड्थोडा	बरगाउँ -१, २, ३ र ४	"	३९.२५	२०७२/० ३/३१	२१	६	१५	२१	७८	७५	११३
८७	न्याक्पोथूड	बरगाउँ -७, ८ र ९	"	१५.४५	२०७२/० ३/३१	१५	५	१०	१५	५१	६०	१११
८८	पिरचाडगा	बरगाउँ -७, ८ र ९	"	१३	२०७२/० ३/३१	१३	६	७	१३	५९	५८	११७
८९	टाक्खानेक	बरगाउँ-७, ८ र ९	"	१६.२३	२०७२/० ३/३१	१६	६	१०	१६	५१	६०	१०१
	जम्मा			५७१.५ ५		३५०	१४ १	२० ९	३५ ०	१२ ०४	१२ ३२	२३ ४९

स्रोत : डिभिजन वन कार्यालय, २०७८

ग) जमिन विवरण

यस गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र समेटिएको भु माटो योग्य भूमिको माटो पथ्थरिलो छ । यस माटोमा नाइट्रोजन र फोस्फोरस कमि भएता पनि पोटासको परिमाण भने औषतमा उल्लेखनीय भएको पाइन्छ । सेता र कमेरो माटो, यस पालिकामा विभिन्न खनिज पदार्थहरुको उपलब्धताको संभावना रहेता पनि आवश्यक सोधखोज र अनुसन्धानको खोजको अभावले गर्दा केति प्रकारका खनिजहरु रहेका छन् भन्ने कुराको परिचान हुन सकेको छैन । सिमकोट वडा नं १ को दोजामको लाचार्मुमा फटिड र तोरे माटो, व्वाप भित्र नुन भएको पाईन्छ । यद्यपि यसको अध्ययन तथा अनुसन्धान भने भएको छैन ।

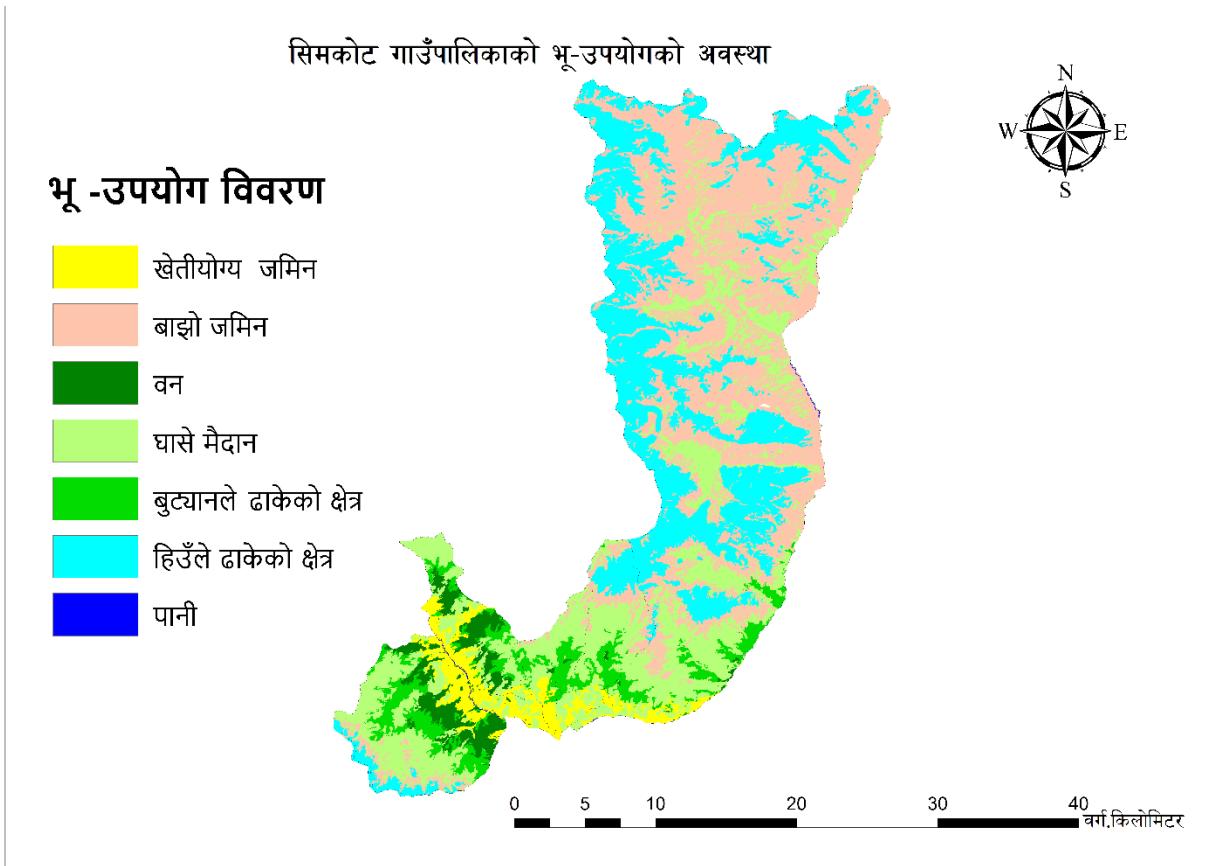
गाउँपालिकाको आधाभन्दा बढी भू-भाग अर्थात् ५७८.९७ वर्गकिमी बाँझो जमिन क्षेत्रले ओगटेको छ । गाउँपालिकाको उत्तरी तथा पूर्वी सिमामा १६.६७ वर्गकिमी क्षेत्र भाडी बुट्यान र १२.५८ वर्ग किमी क्षेत्र खेतियोग्य जमिन रहेको छ । यस गाउँपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालीका ७ : सिमकोट गाउँपालिकाको भू उपयोग सम्बन्धी विवरण

भू उपयोग	क्षेत्रफल (वर्ग किलोमिटर)	प्रतिशत
खेती गरीएको जमीन	३५.६२	४.५४
बाँझो जमिन	२७७.९७	३५.४०
घाँसे मैदान	१९८.९५	२५.३४

वन क्षेत्र	२७.३८	३.४९
बुट्यानले ढाकेको क्षेत्र	४७.१६	६.०१
पानी	०.५२	०.०७
हिउँले ढाकेको क्षेत्र	१९.७५४	२५.१६
जम्मा	७८५.१३	१००

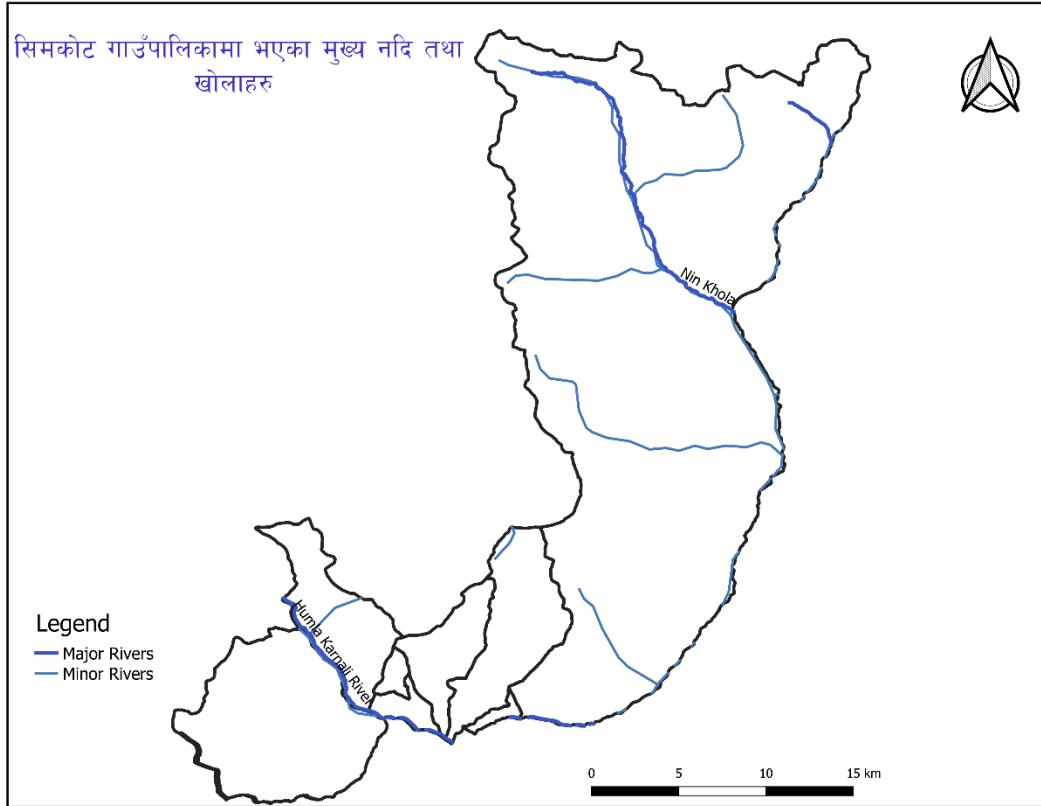
स्रोत : ICIMOD, 2010

चित्र ४ : सिमकोट गाउँपालिकाको भूउपयोग नक्सा

घ) जलश्रोत विवरण

नेपालको सबभन्दा लामो नदी कर्णाली तिब्बतबाट यारी नाका भएर प्रवेश गरी लगभग सिमकोट गाउँपालिका बीच पारेर बगोको छ। त्यो बाहेक यहाँ दोजाम कर्णाली, ग्यागु खोला, लुडफे खोला, फुने छहडा, हिल्दु खोला, चुकेडी खोला, धारापोरी खोला, घटटे खोला, मर्मे खोला, लाँगा खोला, मेलागाड, भेढीगाड जस्ता नदीनालाहरु छन्। यस पालिकाको उत्तरी भागमा केही रमणीय ताल तथा दहहरु जस्तै दहडिल ताल, रलिङ्ग ताल, दुधे दह, लडे दह, लाछुमा ताल, छ्वागन ताल, गुरिरगाड, रुइखाड ताल, थारक्वाक ताल, लिमाटाड ताल आदि रहेका छन्।

चित्र ५ : सिमकोट गाउँपालिकामा रहेका मुख्य नदि तथा खोलाहरु

ड) उर्जाको अवस्था

यहाँका मानिसहरूलाई पर्याप्त रूपमा विजुली उपलब्ध छैन। भरपर्दो तथा दिगो विद्युत आपुर्तिको व्यवस्था छैन र यसबाट सूचना, सञ्चार, उद्योग धन्दा सञ्चालन गर्न बाधा पुरोको छ। यहाँ ५७ घरधुरीले सौर्य टुकी, ३१३ घरधुरीले सोलार वत्ती तथा २४४५ घरधुरीले लघु जल विद्युत बाट उर्जाको प्रयोग गरेको छन्। खाना पकाउनको लागि दाउरा प्रयोग गर्नु पर्ने वाध्यता छ। प्राय सबैको घरमा धुँवारहित चुल्हो छ र अहिले बजार तिर गयाँस चुल्हो तथा विद्युतीय चुल्होको प्रयोग बढेको छ। दाउरा प्रयोगले गर्दा वन विनास बढन गई भू-क्षय र मरुभूमिकरण बढ्दै छ।

च) भौतिक पुर्वाधार तथा सामूदायिक विकास

विकासका आर्थिक तथा सामाजिक पूर्वाधार खास गरेर सडक, विद्युत, उद्योग, पुल, सञ्चार, स्वास्थ्य तथा शिक्षा खासगरी सीपमूलक शिक्षाको अभाव रहेको छ। यस गाउँपालिकाको केन्द्र सिमकोट गाउँपालिकाको वडा नं.६ सिमकोट बजारमा रहेको छ र जिल्लाको सदरमुकाम पनि यहि ठाउँ नै रहेको हुँदा यस वडा नं ६ सहित वडा नं ४ र ५ का बासिन्दालाई जिल्लामा रहेको सबै सेवा सुविधा लिन केहि हद सम्म सहज छ। अझैसम्म पनि यो गाउँपालिका सडकको राष्ट्रिय सञ्जालमा जोडिन सकेको छैन। यस गाउँपालिका क्षेत्रमा निर्माण भएको हिल्सा सिमकोट सडक खण्ड भएर लामो तथा छोटो दूरीका सार्वजनिक यातायात सञ्चालन भएको देखिन्छ। यहाँ निर्माण भएका सडक सञ्जालको कुल लम्बाई ८७ किलोमिटर रहेको छ। साथै कर्णाली करिडोर अन्तर्गतको लालु लोखडा खण्ड देखि सिमकोट सम्म सडकको ट्याक खोल्ने काम भइरहेको छ। तर गाउँपालिको केन्द्र रहेको क्षेत्रबाट वडा नम्बर ८ बाहेक सबै वडा कार्यालय सम्म भने कच्ची सडक संजाल रहेको हुनाले केहि मात्रामा गाडी, डोजर एंवम् ट्याटर चल्ने गरेको छन्। वन र जलश्रोतमा धनि भएर पनि यहाँका मानिसहरूमा स्वस्थ्य पिउने पानी पहुँच छैन। घना एकै ठाउमा भुमिमएको बस्तिका कारण सरसफाई तथा

ठल निकासको समस्या छ भने घरहरु जोडिएका कारण आगलागीको पनि जोखिम प्रचुर मात्रामा रहेको छ। यसबाट विगतमा लाखौ धनजनको आर्थिक क्षति पनि भएको छ। यस पालिकामा १८ वटा काठे पुल, झोलुंगे पुल, १४२० कि.मि घोडेटो बाटो, ३८ वटा पानी घट, २ वटा आधुनीक घट, ५२६ किलो वाटको हिल्दुम लघु जल विद्युत, ५ वटा वडा भवन तथा २४ वटा विद्यालय भवन रहेका छन्। गाउँपालिका क्षेत्रमा कूल १९ वटा ठूला र साना गरी सिंचाई आयोजनाहरू रहेका छन्। संचारको क्षेत्रमा नेपाल टेलिकम र एनसेलले सेवा प्रदान गरिरहेका छन् भने स्थानीय एफएम तथा डिसहोम टेलिभिजनको सुविधा उपलब्ध छ। जिल्ला सदरमुकाममा अवस्थित यस गाउँपालिकामा अधिकांश जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरू, राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक, कृषि विकास बैंक र नीजि क्षेत्रका बैंकहरु स्थापना भइ सञ्चालनमा आइरहेका छन्। अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था र वित्तीय संघ संस्थाहरू मार्फत पनि वित्तीय कारोबार हुने गरेको छ। गाउँपालिका क्षेत्रमा धार्मिक स्थलका रूपमा १५ वटा प्रमुख मन्दिर रहेका छन्।

२.१.५ गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरूको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु

यस गाउँपालिकाको विभिन्न वडाहरूमा सामुदायिक संस्थाहरूले काम गरेका छन्। यी संस्थाहरूले विभिन्न किसिमका तालिम, बैठकहरु सञ्चालन गर्नुका साथै वचत तथा विभिन्न क्षेत्रको विकासका लागि स-साना परियोजनाहरू पनि सञ्चालन गरिरहेका छन्। वडा स्तरिय बैठक बाट प्रत्येक वडामा आगामी दिनमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा आर्थिक, प्राविधिक तथा सहजीकरण गर्न सक्ने विभिन्न संघसंस्थाहरूको बारेमा जानकारी संकलन गरिएको थियो। विभिन्न सरकारी तथा गैहसरकारी संघसंस्थाहरूले प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तरको अवस्था साथै सेवा लिने प्रकृया सम्बन्धि जानकारी विश्लेषण गरी तपशिल अनुसार तालिका नं. ८ मा राखिएको छ। यि संघसंस्थाहरूले जलवायु अनुकूलन, प्रकोप न्यूनीकरण, जीवनस्तर सुधार, खानेपानी तथा सरसफाई, बालपोषण, गरीबी निवारण, सुशासन, भौतिक पूर्वाधार निर्माण, महिला शसक्तीकरण जस्ता क्षेत्रहरूमा कार्य गर्दै आएका छन्।

तालिका ८ : संस्थागत विश्लेषण

वडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
१	किर्दाक नेपाल	स्वास्थ्य, शिक्षा र भौतिक पूर्वाधार	मागमा आधारित	
	हेड नेपाल	शिक्षा, स्वास्थ्य	मागमा आधारित	
	सामुदायिक स्वास्थ्य क्लिनिक, ग्यागु	स्वास्थ्य सेवा	आवश्यकता अनुसार	
	प्रा.वि. ग्यागु	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान	नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको पाठ्यक्रम अनुसार	
	वैजिबाडा प्रा.वि वैजिबाडा	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान		
	च्यागला प्रा.वि दोजाम	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान		
	कर्णाली प्रा.वि ठेहे	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान		
	प्रहरी चौकी वैजिबाडा	शान्ति सुरक्षा	नेपाल सरकारको नियमानुसार	
	वडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छनौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने	निवेदनसंग सिफारीस	गोर्ख लामा (९८४३२६४०८)
२	किर्दाक नेपाल	स्वास्थ्य, शिक्षा र भौतिक पूर्वाधार	मागमा आधारित	
	हेड नेपाल वडा	शिक्षा, स्वास्थ्य	मागमा आधारित	
	इलाका स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य सेवा	नेपाल सरकारको नियमानुसार	
	रामदेव मा.वि., ठेहे	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान	नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको पाठ्यक्रम अनुसार	
	वडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छनौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने	निवेदनसंग सिफारीस	देवजङ्ग बोहरा (९८४९८९९४७०)

वडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
३	वडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छानौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने	निवेदनसंग सिफारिस	पामा लामा (९८४६५२९४५३)
	स्वास्थ्य चौकी	नियमित नभएको	सिघै	
	रलिंग मा.वि.	राम्रो, गुणस्तर		
	पशु स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	नियमित नभएको	पशु स्वास्थ्य सेवा	
	असल छिमेकी	मध्यम स्तर		
	महिला विकास			
	रिहस नेपाल			
	हिमाली नविन समाज			
	गरिवी निवारण			
	हिमालयन कन्जरभेसन डेभलपमेन्ट एसोसिएसन			
४	बचत सहकारी संस्थाहरु ५ वटा			
	रलिंग महिला सहकारी बचत	प्रभावकारी रहेको		
	वडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छानौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने, विकासका कार्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा	वडा अध्यक्षको समन्वयमा वडा सचिव मार्फत	प्रताप लामा (९८४६२६२१७०)
	SIDC	सचेतना गरिवी निवारण, सचेतना, ग्रिनहाउस वितरण	संथाको प्रक्रिया	
	किसान लघुवित	बचत तथा ऋण	समुहमार्फत महिला समुह	बृदा शाही
	गुम्बा	धार्मिक आस्था, भावनात्मक एकता		
	सामुदायिक भवन	वैठक, गाई गर्ने		
	गरिवी निवारण कोष	जिविकोपार्जन, धुम्तीकोष बचत	समुह गठनवाट	सर्जाड लामा
	कर्णली रोजगार	गरिव घरधुरी पहिचान गरी रोजगार	समुह गठनवाट	सरोज अधिकारी
	CDP	आयआर्जन जिविकोपार्जन	नागरिक सचेतना केन्द्र मार्फत	राज बहादुर रोकाया
५	हिल्डुड जलविद्युत आयोजना	विद्युत वितरण (च्यून गुणस्तर)		दाजम्बु शेर्पा
	उद्योग वाणिज्य संघ	तालिम (होटेल, तरकारी व्यवसाय), होमस्टे	समुह मार्फत	नाइमेल तामाङ्ग
	महिला विकास	सचेतनात्मक कार्यक्रम, महिला सशक्तिकरण		कल्पना लामा
	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	वन पैदावार संरक्षण	उपभोक्ता समिति	सूर्य लामा
	हिमाली आयोजना	चौरी पालन, व्रिकेट वितरण आदि (व्यक्तिगत व्यवसाय)	प्रस्तावनाको आधारमा व्यक्तिगत रूपमा	कमल छल्त्याल
	विद्यालय	शिक्षा		जयलक्ष्मी हमाल, लाल व. लामा, जय शाही
	पंचमुखी दुधेदह सहकारी	ऋण तथा बचत, व्यवसाय		
	निर्धन लघुवित	महिला लक्षित आयआर्जन	महिला समुहमा ऋण मार्फत	
	नवदुर्गा मौरी पालन उद्योग	मौरी व्यवसाय (दार्ता मात्र)		नन्द व शाही
	कृषि सहकारी	वितु वितरण	व्यक्तिगत कृषक मार्फत	
LIBIRD				सरोज पन्त
Good Neighbour International				

वडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
	SUSWA	खानेपानी, सरसफाई		
५	वडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छानौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने, विकासका योजनागत कार्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा भत्ता आदि नेपाल सरकारको प्रावधान अनुसार	वडा अध्यक्ष मार्फत	चिन रावत (९८४८३१८०१०)
	KRIDAC	सरसफाई तथा खानेपानी	समुहगत छलफल	कूलवहादुर लामा
	SIDC	सरसफाई तथा जनचेतना	समुहगत छलफल	गोविन्द शाही
	कृषि सहकारी संस्था	वचत तथा ऋण	समुह मार्फत	जंग वहादुर शाही
	जिल्ला अस्पताल	स्वास्थ्य सेवा		रान्जित कुमार यादव
	सरकारी कार्यालय (अदालत, जिसस., हुलाक, प्रहरी चौकी, आयुवेद, जिल्ला प्रशासन...)			
	किसान लघुवित संस्था	वचत तथा ऋण	महिला समुह मार्फत	विरेन्द्र शाही
	राष्ट्र वाणिज्य बैंक	वचत तथा ऋण	व्यक्तिगत	
	खाद्य संस्थान	खाद्यान्त वितरण, लोकल खाद्यान्त	व्यक्तिगत	नारायण के.सि.
	रेडक्रस जिल्ला शाखा	राहत तथा उद्धार, तालिम, प्राथमिक उपचार		गणेश महत
	निर्धन लघुवित संस्था	वचत तथा ऋण	महिला समुह मार्फत	रमेश आचार्य
	CDP	जनचेतना, महिला सशक्तीकरण, भौतिक निर्माण	उपभोक्ता समिति तथा नागरिक सचेतना केन्द्र	राज वहादुर शाही
	LGCDP	जनचेतना, वडा नागरिक मञ्च गठन		
	गरिवी निभारण कोष	घुम्ती कोष परिचालन	समुह मार्फत	फुञ्जुक लामा
	महिला कल्याण	महिला स्वास्थ्य, अधिकार, पैरवी		
	कर्मयोगी वचत तथा ऋण	वचत तथा ऋण		धनराज शाही
	कर्णाली रोजगार	भौतिक निर्माण, जिविकोपार्जन	गरिव घरधुरी पहिचान मार्फत	सरोज भण्डारी
	MSNP	स्वास्थ्य पोषण, सुनौलो हजार दिन कार्यक्रम	लक्षित वर्ग	दिनेश वम
	Foundation Nepal	कृषि सम्बन्धी वित्त विजन वितरण तालिम	लक्षित वर्ग समुह मार्फत	सौरभ लामा
	पंचमुखी दुर्घेद सहकारी संस्था	वचत तथा ऋण	कृषक समुह मार्फत	जंग वहादुर शाही
	टेलिक्रम	सूचना तथा सञ्चार		
	विद्युत प्राधिकरण	विद्युत प्रवाह		बृष्ट टमाटा
	नागरिक उद्ययन प्राधिकरण	हवाई यातायात, रेश्यू		भिमदत्त पन्त
	Nepal Life Insurance	जीवन विमा		देवराज पन्त
	एफ एम स्टेसन (कैलाश, कर्णाली)	सञ्चार		राजन रावत, नवराज महतारा
	क्याम्पस, स्कूल (वालमन्दिर, भिवसेन)	शिक्षा		वसन्त रोकाया, कैलाश रोकाया, वाच व. रावत
	जिल्ला खेलकुद विकास समिति	खेलकुद गतिविधिको विकाश		विनोद बोहोरा
	उकाली प्रोजेक्ट	संरक्षण	आवश्यकता अनुसार	रिन्जीन फु. लामा (९८५९९२६४६९)
	ANSAB			
	SAPPROS			
	निजी पारिवारीक वन संघ			

बडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
६	सिमकोट गा.पाको कार्यालय	आर्थिक सहयोग, समन्वय, सहकार्य, सुभाव र सल्लाह, तथा सिफारिस कार्यान्वयनका	योजना तर्जुमामा आमन्त्रण, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत, गापाको योजना तर्जुमामा प्रतिनिधित्व	विजय भण्डारी (९८५८३२०७९६)
	बडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छनौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने, विकासका योजनागत कार्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा भत्ता आदि नेपाल सरकारको प्रावधान अनुसार	बडा अध्यक्षको समन्वयमा बडा सचिव मार्फत	नन्द रावत (९८४८३०९६७७)
	जि.स.स. हुम्ला	आर्थिक सहयोग र सहकार्य,	योजना प्रस्तुत	
	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला विपद तथा व्यवस्थापन समिती, हुम्ला	सहकार्य, तथा उद्धार व्यवस्थापन	निवेदन तथा जानकारी उपलब्ध गराएर	
	आरआरएन, फेकोफन जिल्ला महासंघ	सहयोग, समन्वय, सहकार्य सुभाव र सल्लाह र पूष्ट पोषण	सम्पर्क कायम गरेर तथा निवेदन प्रस्तुत	
	डिभिजन वन कार्यालय, इलाका वन कार्यालय	समन्वय, सहकार्य र पूष्ट पोषण, विरुद्ध तथा वन प्राविधिक सेवा	सम्पर्क कायम गरेर, निवेदन प्रस्तुत तथा योजना प्रकृयामा प्रतिनिधित्व	
	जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय,	नदी कटान नियन्त्रण तथा पोखरी संरक्षणका लागी	योजना प्रस्तुत तथा सम्पर्क कायम, उक्त कार्यालयको योजना तर्जुमामा प्रतिनिधित्व	
	कृषि ज्ञान केन्द्र	कृषि सम्बन्धिआवश्यक सहयोगकालागी	योजना प्रस्तुत र पेश सम्पर्क समन्वय र अन्तर्क्रिया	
	सिमकोट गा.पा. भित्रका (स्थानिय क्लब/महिला समुह पारा लिगल) समूह तथा संघ संस्था	सहकार्यको लागी	प्रत्यक्ष सम्पर्क, अन्तर्रकिया र समन्वय	
	जिल्ला अस्पताल, हुम्ला	आकस्मीक दुर्घटना, प्राथमिक उपचार सम्बन्धी सेवा र जन स्वास्थ्य सेवा	प्रत्यक्ष सम्पर्क, अन्तर्रकिया तथा निमन्त्रणा	
७	रेडक्रस जिल्ला शाखा	सहयोग तथा राहतको लागी	योजना प्रस्तुत, अवस्था चित्रण	
	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सहयोग, राहत तथा तथा उद्धारको लागी	उद्धारको लागी अनुरोध	
	गैर सरकारी संस्थाहरु	सहयोग, समन्वय, सहकार्य सुभाव र सल्लाह र पूष्ट पोषण	सम्पर्क कायम गरेर, तथा निवेदन प्रस्तुत	
	अन्य सरकारी कार्यालय	विषयगत आर्थिक प्राविधीक सहयोग	सम्पर्क कायम गरेर, निवेदन प्रस्तुत तथा योजना प्रकृयामा प्रतिनिधित्व	
	सावउस टोल समुह, समुदायमा आधारित संस्थाहरु	सहकार्य, कार्यान्वयन जिम्मेवारी प्रदान, पूष्ट पोषण	समूहको वैठक तथा योजना तर्जुमामा उपस्थिति भएर	
८	सहकारी संस्थाहरु, बैकहरु	वित्तिय सेवा	निवेदन र सहकार्य	
	बडा कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छनौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने, विकासका योजनागत कार्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा भत्ता आदि नेपाल सरकारको प्रावधान अनुसार	बडा अध्यक्षको समन्वयमा बडा सचिव मार्फत	बलविर शाही (९८४८३२७७२४)
	आधार विकास नेपाल	स्वास्थ्य, शिक्षा र भौतिक पूर्वाधार	मागमा आधारित	अन्जुक लामा

बडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
	निर्धन उत्थान बैंक	बचत संकलन तथा ऋण प्रदान	समुह मार्फत सदस्यहरुलाई	
	किसान माइक्रो फाइनान्स	बचत संकलन तथा ऋण प्रदान	समुह मार्फत सदस्यहरुलाई	विरेन्द्र बहादुर शाही (९७४८९०७५१०)
	हिल्सा बचत तथा ऋण सरहकारी संस्था	बचत संकलन तथा ऋण प्रदान	समुह मार्फत सदस्यहरुलाई	राज बहादुर शाही (९८५८३६६९७२)
	समाज सुधार महिला सहकारी संस्था	बचत संकलन तथा ऋण प्रदान	समुह मार्फत सदस्यहरुलाई	गार्म सिंह
	इलाका स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य सेवा	नेपाल सरकारको नियमानुसार	गंगाराम धाराला (९८६८३९८००)
	सामुदायिक स्वास्थ्य क्लिनिक, चौगानफाया	स्वास्थ्य सेवा	आवश्यकता अनुसार	जान बहादुर शाही (९८४८३६८११३)
	कर्णाली मा.वि., चौगानफाया	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान	नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको पाठ्यक्रम अनुसार	जयरुद्र ढकाल (९८५१९६९८७२)
	कैलाश मा.वि. डाँडाफाया	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान		मेज बहादुर बुढा (९८४८९६३४७३)
	दोभान प्रा.वि., धारापोरी	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान		जान बहादुर शाही (९८६४९५१७६०)
	सकिंदेउ प्रा.वि.	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान		रेखा शाही
	सनसाइन बोर्डिङ स्कूल, ग्वालेखोर	गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान	स्कूलको पाठ्यक्रम अनुसार	प्रकाश सिंह
	प्रहरी चौकी धारापोरी	शान्ति सुरक्षा	नेपाल सरकारको नियमानुसार	खुशीराम चौधरी
	पशु सेवा केन्द्र	पशु स्वास्थ्य सेवा प्रदान	नेपाल सरकारको नियमानुसार	हिराजन शाही
	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय	खानेपानी सेवा प्रदान	नेपाल सरकारको नियमानुसार	ज्वालाराज शाही (९८५८३२११३९)
८	सिमकोट गा.पा. बडा नं. ८ को कार्यालय	पञ्जीकरण, सिफारिस, योजना छानौट, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने गरिएको भएतापनि बडा कार्यालय व्यवस्थित र भवन तथा कोठाको संख्या पर्याप्त नभएकोले सेवा प्रवाहमा कठिनाई रहेको छ	नागरिक बडा पत्रमा उल्लेख भए अनुसार	कमल बुढा (९८४८३०९५२४)
	साता बन उपभोक्ता समिति	घाँस, दाउरा, काठ उपलब्ध गराइरहेका छन्। जनसंख्या वृद्धी भइरहेकोले बन जंगलको उचित संरक्षण हुन नसक्दा जथाभावी बनजंगल फडानी भइरहेको छ। फलस्वरूप घाँस, दाउरा तथा काठ आपुर्तीमा समस्या देखिएको छ।	बन उपभोक्ता समितिले तोकिएको शुल्क तथा पुर्जी अनुसार सेवा लिने गरिएको	
	गुरुगुरे बन उपभोक्ता समिति	घाँस, दाउरा, काठ उपलब्ध गराइरहेका छन्	बन उपभोक्ता समितिले तोकिएको शुल्क तथा पुर्जी अनुसार सेवा लिने गरिएको	
	यांगु बन उपभोक्ता समिति	घाँस, दाउरा, काठ उपलब्ध गराइरहेका छन्	बन उपभोक्ता समितिले तोकिएको शुल्क तथा पुर्जी अनुसार सेवा लिने गरिएको	

वडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
	सैपाल हिमाल माध्यामिक विद्यालय, स्याँडा	शिक्षा प्रदान गरिरहेका छन्। वडा नं. ८ दुर्गम ठाउँमा अवस्थित रहेकोले यहाँका विद्यालयहरुका भवनहरु पनि गुगस्तर र पर्याप्त नरहेको तथा विद्यार्थीको अनुपातमा शिक्षक संख्या पर्याप्त नभएको		
	बलभद्र आधारभुत विद्यालय, साता	शिक्षा प्रदान गरिरहेका छन्। वडा नं. ८ दुर्गम ठाउँमा अवस्थित रहेकोले यहाँका विद्यालयहरुका भवनहरु पनि गुगस्तर र पर्याप्त नरहेको तथा विद्यार्थीको अनुपातमा शिक्षक संख्या पर्याप्त नभएको		
	कान्ती आधारभुत विद्यालय, खोल्सी	शिक्षा प्रदान गरिरहेका छन्। वडा नं. ८ दुर्गम ठाउँमा अवस्थित रहेकोले यहाँका विद्यालयहरुका भवनहरु पनि गुगस्तर र पर्याप्त नरहेको तथा विद्यार्थीको अनुपातमा शिक्षक संख्या पर्याप्त नभएको		
	स्वास्थ्य चौकी, स्याँडा	स्वास्थ्य चौकी स्याँडाले नियमित रूपमा स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको छ। दरवन्दि अनुसार कर्मचारी प्राय कार्यालयमा उपस्थित नहुने हुदा सेवा प्रवाहमा कठिनाई रहेको छ।	नागरिक वडा पत्रमा उल्लेख भए अनुसार	
	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय, स्याडा	सन्देस प्रवाह सम्बन्धि निरन्तर सेवा प्रदान गरिरहेको		
	थपुकोट सहकारी, स्याँडा	बचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धि सेवा प्रदान गरेता पनि हाल यसको सेवा त्यति व्यवस्थित तथा सन्तोषजनक देखिएन		
	गाडघटट लघु जलविद्युत आयोजना, स्याँडा	बत्ति उपलब्ध गराइरहेको भए पनि हाल बन्द रहेको छ।	१ वटा बल्ब बाले बापत मासिक रु ५० रुपैयाँ शुल्क सेवा लिने	
३	वटा बाल क्लबहरु	वडामा बालबालिकाको हितमा बाल अधिकार सम्बन्धि कार्यहर गर्ने, बाल विवाह रोकन प्रयास गर्ने तथा सरसफाई सम्बन्धि अभियान चलाउने कार्य गरिरहेका छन्।		
९	वटा आमा स्वास्थ्य समूहहरु	नियमित गर्भ परिक्षण गर्न प्रोत्साहन गर्ने, सुत्कर्ती गराउन मद्दत गर्ने आदि सेवा प्रदान गर्ने गरेको		
	आधार (ADARA Nepal)	बालबालीका, शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला विकास, आर्यार्जन, सरसफाई		

बडा	संघ संस्था	प्रदान गर्ने सेवा तथा गुणस्तर	सेवा लिने प्रकृया	सम्पर्क व्यक्ति (फोन नम्बर)
Good Neighbours International	शिक्षा			
	RIDS Nepal	आर्यार्जन, सरसफाई, खानेपानी, शौचालय निर्माण		

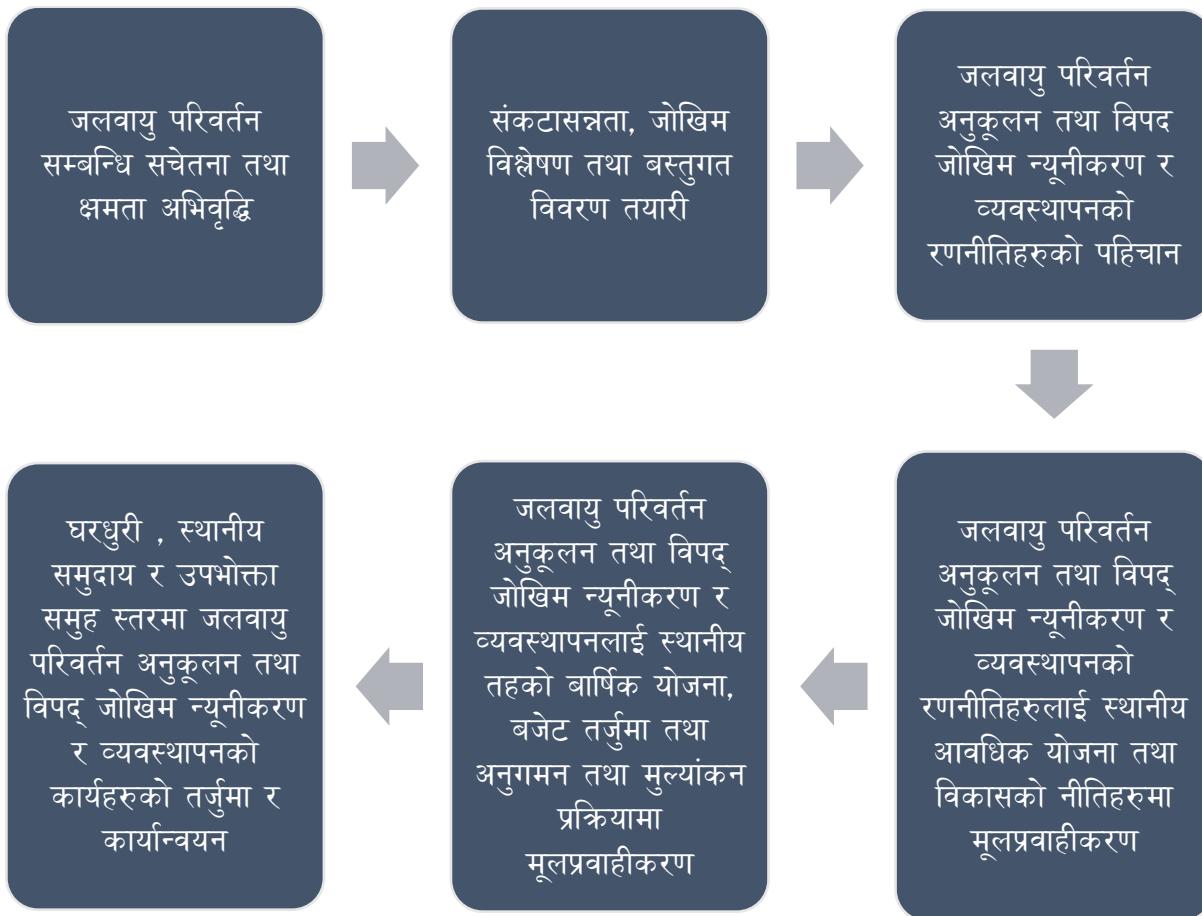
२.७ गाउँपालिकाको सुशासनको अवस्था

क्र.सं	सस्थागत संरचना	विवरण
१	जलवायु परिवर्तनका सम्बन्धि काम गर्ने शाखा	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समीती
२	जलवायु परिवर्तन र विपद्सँग काम गर्ने संघ संस्था र नागरिक समाज	मट म्याकडोनाल्ड, नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २
३	समन्वय संयन्त्र	गाउँपालिकामा समन्वय गर्नलाई छुट्टै संयन्त्र स्थापित
४	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि कार्यक्रमहरु र परियोजना	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २
संस्थागत प्रक्रिया		
१	कार्यावधारण र नीतिगत व्यवस्था	मन्त्रालयको परिपत्र अनुसार कर्मचारीको व्यवस्था भएको
२	पारदर्शिता र सूचनाको पहुँच	सूचना शाखा स्थापना गरिएको
३	योजना, कार्यान्वयन र अनुगमन संयन्त्र	योजना, कार्यान्वयन र अनुगमन संयन्त्र रहेको
४	प्रभावकारिता,मितव्ययीता	योजना कार्यान्वयन र अनुगमन संयन्त्र र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेको
५	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि बजेट विनियोजन (आन्तरिक श्रोत)	केहि मात्रामा गरिएको
६	वित्तीय संयन्त्र	आर्थिक प्रशासन शाखा रहेको सो अन्तर्गत लेखा, प्रशासन, राजश्व र आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखा रहेको
७	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि योजना छनौट तथा कार्यान्वयन	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि क्षमता विकास तालिमहरु गरिएको
८	विषयगत क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि योजनाहरुको समायोजन	केहि मात्रामा गरिएको

परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रक्रिया

३.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परीमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ र वातावरण निति २०७६ लाई आधार मानिएको छ । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचनाका ६ चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरूको प्रयोग गरी यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ ।

चित्र ६ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा विधि गोष्ठि सिमकोट गाउँपालिकामा जनप्रतिनिधीहरू सँग जलवायु परिवर्तन अनुकूलन वारेमा अनौपचारीक अभीमुखीकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो । त्यसैरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र वस्तिहरू छनौट पश्चात् वस्तिहरूमा संकटासन्ता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्ता लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तय गरी अनुकूलनका क्रियाकलापहरू पहिचान गरिएको थियो । प्रत्येक क्रियाकलापहरूलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथामिककरण गरिएको थियो । प्रत्येक वडाबाट आएका सुचनाहरूलाई पुन गाउँपालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरूको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, गाउँपालिकाको जोखिम विश्लेषण, गाउँपालिका स्तरिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरू पहिचान साथै वर्णिकरण गरिएको थियो ।

सिमकोट गाउँपालिका

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतीकरण
- जोखिम विश्लेषण
- मुख्य प्रकोप र स्थान पहिचान (वडा अनुसार)

वडा कार्यालय

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतीकरण
- जोखिम विश्लेषण
- मुख्य प्रकोप र स्थान पहिचान
- मुख्य मुख्य बस्ती पहिचान

वस्ति

- जलवायु परीवर्तन अनुकूलन सचेतीकरण
- संकटासन्नता लेखा जोखा
- प्रकोप र जोखिम तथा प्रभावित वर्गहरुको प्राथमिककरण र अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान

- वडा स्तरबाट प्राप्त भएका सूचनाहरूलाई गाउँ स्तरीय सरोकारवालाहरु माझ छलफल
- गाउँपालिकाको प्रकोपको स्तरीकरण, जोखिमको रूपरेखा निर्माण, अनुकूलनका क्रियाकलाप बगीकरण, श्रोत नक्साकन, गाउँ स्तरीय अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान

- वडा स्तरमा संकटासन्नता लेखा जोखा, मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, जोखिमको रूपरेखा, संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान, फरक क्षमता विश्लेषण, प्रकोप जोडागत स्तरीकरण, जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण, जीविकोपार्जन सम्पत्तिहरुको विश्लेषण, वडाको श्रोत र प्रकोप नक्साकन र अनुकूलनका क्रियाकलाप पहिचान
- बस्तीबस्ती स्तरबाट छनोट भएका योजना र वडाबाट छनोट भएका क्रियाकलापहरुको प्राथमिकीकरण
- घरधुरी संकटासन्नता सर्वेक्षण

चित्र ७: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणमा अवलम्बल गरिएका चरण तथा प्रक्रियाहरु

परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरू

४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रभावकारी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायुले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी जुटाउने आदि सूचना स्थानीय स्तरमा जानकारी गराउन गाउँपालिका स्तरमा १ वटा र ८ वडामा एक एक वटा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो । सचेतना कार्यक्रममा सङ्गठासन्न समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, शैक्षिक एवं सेवा प्रदायक संघ-संस्था, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो । सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, फ्लेक्स चार्ट, सामुहिक छलफल, सामुहिक कार्य आदि प्रयोग गरिएको थियो । गाउँपालिका तथा वडा स्तरका सहभागीहरुको विस्तृत विवरण तलको तालीकामा पेश गरीएको छ । सो क्रियाकलाप बाट २७८ व्यक्ति प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् ।

तालीका ९: गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा सञ्चालनन गरिएको गोष्ठीहरुको सहभागीहरुको विवरण

क्र.स	वडा तथा पालिका	जातिगत विवरण					
		म.	पु.	दलित	जनजाती	बा. क्षे. ठ	जम्मा
१	वडा नं.१			२	२५	३	३०
२	वडा नं.२	८	१२	४		१६	२०
३	वडा नं. ३			४	२६		३०
४	वडा नं.४	४	२३	१	१७	९	२७
५	वडा नं.५	९	२१	३		२७	३०
६	वडा नं.६	२०	९	३		२६	२९
७	वडा नं.७	१०	२०	२		२८	३०
८	वडा नं.८	६	४६	३	४२	७	५२
९	पालिका स्तर	१०	२०	२	८	२०	३०
जम्मा		६७	१५१	२४	११८	१३६	२७८

४.२ जलवायु परिवर्तनको कम र परिदृष्टि विश्लेषण (Climate Change Trend and Scenario Analysis)

४.२.१ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

स्थानिय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो विधिको प्रयोग गरिएको छ । समुदायका ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीवी तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुसंगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी तथा सहभागितात्मक छलफलका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरूप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप आदिमा आधारित यो पात्रो तयार गरिएको छ । प्रकोप तथा मौसमी पात्रो सम्बन्ध जानकारी हासिल गर्न विगत करिब ३० वर्ष पहिले र हालको अवस्था बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप आउने समय, तापक्रम, बाली रोप्ने र भित्र्याउने समय आदिमा परिवर्तन आएको वा नआएको सम्बन्धमा समुदायसंग छलफल गरी तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालीका १०: परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

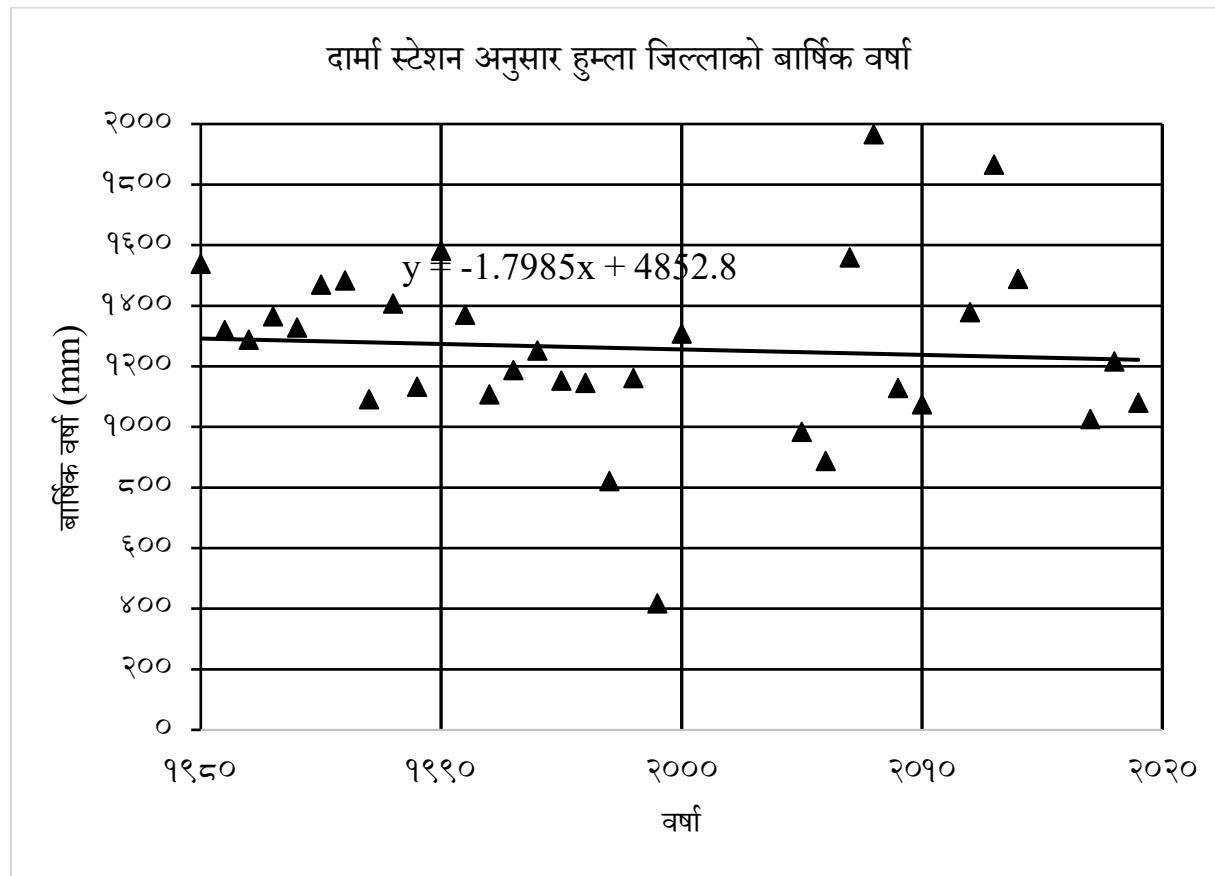
सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
तापक्रम	गर्मिको दिन	पहिले	*	**	***	**									गर्मीको समय तथा मात्रा बढेको छ
		अहिले	**	***	***	***									
	जाडोको दिन	पहिले					*	*	*	**	***	***	***	**	जाडोको समय घटेको छ, र जाडो पनी घटेको छ
		अहिले					*	*	*	*	***	***	*		
वर्षा तथा यसको स्वरूप	हिमपात	पहिले	*	*			*	*	*	**	***	***	***	**	पहिले ९ देखि १२ फीट सम्म हिँउ पञ्च्यो भने अहिले घटेर जम्मा २ देखि ३ फीट पर्द्ध र समय पनी घटेको छ, सधै सेताम्मे देखिने हिमालमा पनी हिँउँ कम देखिन्छ
		अहिले						*	*	*	**	**			
	मौसमी वर्षा	पहिले			**	**									लामो समय सम्म नपर्ने तर परेपछि अत्यधीक पर्ने गरेको
		अहिले			***	***	*	*							
	तुसारो	पहिले													विगत केहि वर्ष यता तुवाँलो लाग्ने गरेको र पानी नपर्नेलसम्म लागी रहन्छ
		अहिले	*	*									*	*	
विरुद्धाको व्यवहार	स्याउको फूल फूल्ने	पहिले	***												रैथाने स्याउको विरुद्धाको व्यवहार हेरिएको, जस अनुसार फल र फुल लाने समय १ महिनाले अधि सरेको । कातीकमा पनी स्याउ फुलेको पाइएको
		अहिले													
	स्याउको फल फल्ने	पहिले		***											
		अहिले	***												
प्रकोपको स्वरूप	बाढी पहिरोको घटना	पहिले				**	**								अत्यधीक वर्षा हुँदा बाढी पहिरोको घटना बढेको छ
		अहिले				***	***	**	*	*					
	खडेरी	पहिले					**								वर्षामा अनीयमीता भएका कारण खडेरी बढेको छ
		अहिले	***	**									***	***	
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	फापर (छर्ने र भित्र्याउन समय)	पहिले		****					****						फापर पहिले जेष्ठमा छर्ने र कार्तिकमा भित्र्याउने गरेकोमा हाल असारमा छरी असोजमै भित्र्याउने गरेको
		अहिले			***			***							
	जौ (छर्ने र भित्र्याउन समय)	पहिले		***						***					जौ पहिले मासिरमा छरी जेष्ठमा भित्र छिरायाइन्थ्यो भने हाल कार्तिक मासिर तिर छरी जेष्ठमै भित्र्याउने गरेको
		अहिले		***					**	***					
भौतिक जानकारी	पानीको मूल फुट्ने	पहिले				***	***								खडेरीले मूल सुक्ने तथा पानीको मात्रा पनी कम भएको
		अहिले				*	**								

पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्फन्नु पर्द्ध । * कम, ** मध्यम र *** धेरै सम्फन्नु पर्द्ध ।

माथिको तालिकामा ऋतुगत मौसममा आएको परिवर्तन र तापक्रमको अनियमिताले कृषिजन्य क्रियाकलापमा जस्तै बाली रोप्ने, बाली भित्राउने र उत्पादनमा कमी, जाडो दिनमा अत्यधिक जाडोले निमोनिया हुने, गर्मी बढेसँगै भाडापखाला, चर्मरोग देखिने कम वृद्धि भएको, पशु रोग र किराको प्रकोप बढेको, खडेरीले आगलागी बढेको स्थानीय स्तरमा पाइएको छ।

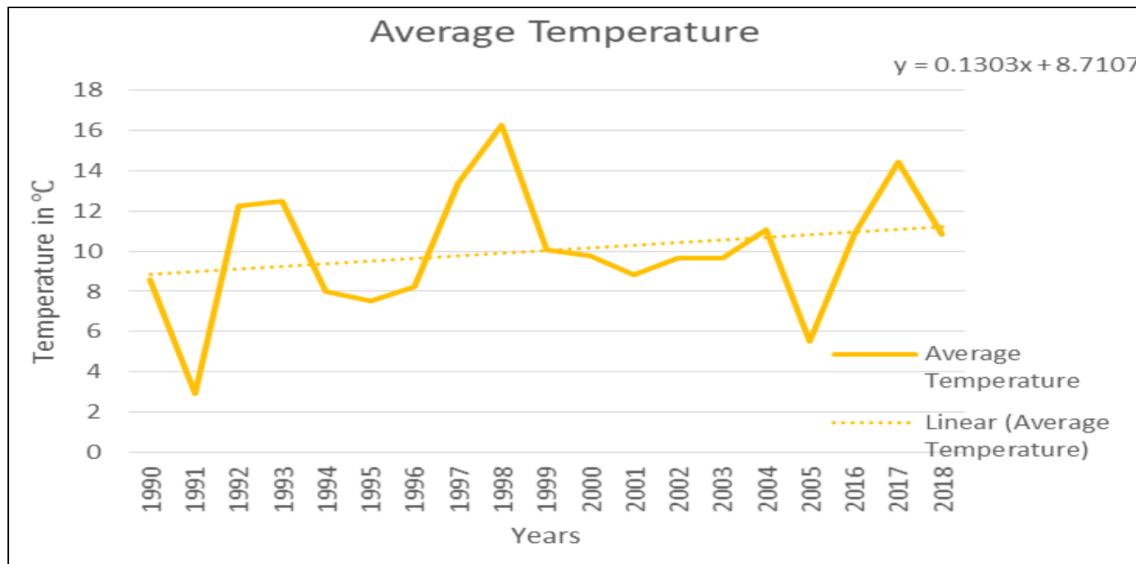
४.२.२ जलवायू तथ्यांक

सन् १९८० देखि सन् २०१९ सम्मको दार्मा स्टेशनको तथ्यांक अनुसार अधिकतम वार्षिक वर्षा १९६६.४ मिलिलिटर रहेको छ भने न्युनतम वार्षिक वर्षा ४१६.९ मिलिलिटर रहेको छ। सो स्टेशन अनुसार वार्षिक वर्षा १.७९५ मिलिलिटरले घटेको देखिन्छ।

चित्र ८: हुम्ला जिल्लाको औषत वार्षिक वर्षा

त्यस्तै सन् १९९० देखि २०१८ को सिमिकोट स्टेशन अनुसार हुम्ला जिल्लाको वार्षिक तापक्रम 0.103°C डिग्रि सेल्सियले बढेको देखिन्छ।

चित्र ९: हुम्ला जिल्लाको औषत वार्षिक तापक्रम

खासगरी हिउदे वर्षा तथा हिउँ तथा मनसुनी वर्षा हुने यस क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनको असर प्रत्यक्ष रूपमा देखा परेको अवस्था महसुस गरिएको छ । अनिमियत तथा एककासि हुने वर्षा तथा हिमपातको कारण जनजीवनमा प्रत्यक्ष रूपमा असर परेको देखिन्दै ।

४.३ संकटासन्तता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

यस प्रकृया मार्फत संकटासन्तत व्यक्ति तथा समुदायहरु र जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीको विवरण तयार गरी सो बमोजिम अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु तयार गर्न मद्दत पुगेको छ । संकटासन्तता तथा अनुकूलन मूल्याङ्कन तथा लेखाजोखाका लागि मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, संकटासन्तता नक्सांकन, जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रगत प्रभाव, पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेका प्रभाव, जीविकोपार्जनका स्रोत र प्रकोप बिच अन्तर सम्बन्ध, जोखिम तथा अनुकूलनको विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण जस्ता सहभागितामूलक अभ्यास तथा विश्लेषण गरि सो बाट आएका नतिजाहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

४.३.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

यस सिमकोट गाउँपालिका, हुम्लामा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरुको प्रकृति र प्रभाव विश्लेषण गर्न विगत ३० वर्ष देखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावीत समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरुका साथै सो प्रकोपको असरहरुको भविष्यको परिदृष्ट्यको बारेमा पालिकाको बस्तिहरु, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरु, जेठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जनिफकारहरुको उपस्थितीमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्तताको समग्र अवस्था निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका ११ : सिमकोट गाउँपालिकाको ऐतिहासिक समय रेखा

क्र.सं	प्रकोप	वर्ष	बारम्बारता	प्रकोपले त्याएको असर तथा प्रभावहरु	भविश्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	असर तथा प्रभावसंग जुध्न समुदायले अपनाएका उपायहरु
१	पहिरो	२०४२, २०४६, २०४८, २०५०, २०५२, २०५४, २०५५, २०५७, २०६१, २०६६, २०६८, २०६९, २०७०, २०७१, २०७२, २०७३, २०७४, २०७५, २०७६, २०७७, २०७८/ ६/१२	२१	<p>वडा नं. १ मा १५ घट्ट बगाएको, ४ घर बगाएको, पानीको ट्याकीं बगाएको, ३ काठे पुल बगाएको, सिचाई कुलो भत्काएको, १६ रोपनी खेतीयोग्य जमिन बगाएको, धान कोदो बाली नाश भएको, उत्तीसका रुखहरु नष्ट गरेको, ३ मानिस पानीले बगाएको, १० गाईबस्तु बगाएको, १२ जुमा बगाएको, मानिस र पशु हिड्ने बाटो ३ महिना बन्द भएको । २०७८ पहिरोले पुल बगायो, खानेपानी मुहान, पाइप भत्कायो, घोडाहरु मरेको, ठेहेको ८० घरधुरीको खेतीयोग्य जमीन नष्ट, स्मालाको सिचाई बन्द, दोजाममा काडडोल्माको १ घर जोखिममा भएर पालमा बसेको, २ वटा काठे पुल नष्ट, २०७७ मा सडक खन्दा खेतीयोग्य जमीन नष्ट तथा ठेहेमा ३ घरहरु पहिरोको जोखिममा</p> <p>वडा नं. २ २०७८ मा पहिरो गएर जग्गा तथा जङ्गलमा क्षती, बजयाड धारा बगाएर ३०० घरधुरीलाई पानी खाना समस्या, कुमलीक ठाडोखोलामा पहिरो गएर जङ्गल तथा परम्परागत घट्ट क्षती तथा जोखिममा, चिमखोला पहिरो गएर १ घट्ट नष्ट, जग्गा क्षती, ८० घरधुरी जोखिममा, खानेपानी मुहान बगाएको, फूनेछडा भल बगरे पहिरो आइ ७० घरधुरीको खेतीयोग्य जमीन नष्ट, मुडेनी खोलामा पहिरो आइ क्षेतीयोग्य जमीन नष्ट, ३ वटा घट्ट तथा खानेपानी मुहान भत्काएर ११० घरधुरीलाई पानी अवरुद्ध, पैरोपरी पहिरोले २ घर नष्ट र ७० घरधुरीको खेतीयोग्य जमीन पुरेको, पाइयाक खोला पहिरोले ६० घरधुरीको खेतीयोग्य जमीन पुरेको, रामपाल माडु मन्दिर जोखिममा, २ घर बगायो, नर्सरी तथा खानेपानी मुहान जोखिममा, ग्याउरुसिंह सिंचाइ पाइप फुटेर ६ घरधुरीको खेती नष्ट, सडकले ३० घरहरु जोखिममा</p> <p>वडा नं.३ मा मानविय क्षती-६, घरमा क्षती - १, कोदो, चिनो, फापर भएको खेतियोग्य जमिन बगाएको, ग्यालरीक खोलाले १ को मृत्यु, काठे पूल बगाएर ४ महिना बाटो अवरुद्ध, रस्लिङ खोलाले घट्ट बगाएको, जंगली जनावर र घरपालुवा घोडा चौरी, भेडा लगायतका वस्तुभाउमा क्षती भएको, गुम्बाको भवन भत्काएको, तोर्पाको खेलमैदान तथा ३ वटा टनेल बगाएको, तोर्पाको १ घर जोखिममा</p> <p>वडा नं. ४ मा मानविय क्षति (महिला ३ जना), दुधे दह मुनी बाट हिमपहिरो गएर भुपा, भुमा, घोडाहरु मरेको, स्याम्नेमा स्याउ, ओखरको फर्म बगाएको, खानेपानीको स्रोत नष्ट गरेको, २०७६ मा मनकी खोला सुख्खा पहिरो, २०७८ को पहिरोले हिल्डमको ३ टोल जोखिममा, घरहरु बगाएको, विद्युत पहिरोले पाउर</p>	<p>जनसंख्या वृद्धीका कारण बर्षेनी बनजंगल तिब्र रूपमा विनास भइरहेका कारण भविष्यमा पहिरोका घटनाहरुमा वृद्धी हुन सक्ने, भिरालो जमिन तथा फुस्तो माटो भएकाले सुख्खा पहिरो आउन सक्ने, भविष्यमा कटान बढन सक्ने, घरधुरी विस्थापित हुने सम्भावना, खेतवारी र बस्तीहरु जोखिममा परि वसाई सराई गर्नु पर्ने हुन सक्छ,</p>	<p>सिमेन्टीको कलो निर्माण गरेको, स्थानीयले आफै घट्ट बनाएको र बाटोको मर्मत गरेको, वक्षारोपण गरेको, १ काठे पुल निर्माण गरेको, १०० वटा उत्तिसको रोपेको, जिसस मार्फत केहि ठाँउमा ग्याविन पर्खाल लगाईएको,</p> <p>स्थानीयले अस्थायी रूपमा मर्मत गरेको</p> <p>संसद विकास कोष र नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोगको कार्यक्रमबाट मुहान संरक्षणको लागि सहयोग प्राप्त भएको,</p> <p>रेडक्स हुम्लाबाट राहत वितरण, बाटो तथा काठे पुलहरु मर्मत गरिएको</p> <p>मुचुल्का पालिकामा बुझाएको</p> <p>गाउँपालिकाको सहयोगमा बाटो मर्मत गरिएको</p> <p>गाउँपालिकाले २०७८ मा वडा ४ मा तटबन्धनमा सहयोग गरेको</p>

				<p>हाउस बगायो, घाँसे मैदान, खेतीयोग्य जमीन नष्ट, तल्लो लाडदु पहिरोले प्रत्येक वर्ष खेती योग्य जमीन नष्ट गरेको</p> <p>वडा नं. ५ मा चरन क्षेत्र, हिँडने बाटो, घाँस दाउरा गर्ने बाटोमा क्षती, काठेचूलीबाट वर्षातमा आउने भलले ओलखोला नाउला सम्म जग्गा कटान, २०७८ गुम्बा खोलाले सडक भत्काएको, मानधारा बाटो तथा गोरेटो बाटो भत्काएको, शिव मन्दिर देखि गुम्बा खोला सम्म ५० घरधुरी जोखिममा, रिडरोडको छेउछाउ ५० घरधुरी जोखिममा, क्युक्यु खोलाको मुल सहित इन्टेक बगाएर ३०० घरधुरीलाई पानी कम भएको</p> <p>वडा ६ मा रातोदुङ्गा पहिरोको जोखिम, अव्यवस्थीत सडक, दुङ्गा उत्खनन, दलित वस्तीको ५५ घर जोखिममा, वस्ती भित्रको दुङ्गधारामा पानीको कमी, नकेनीमा पहिरो</p> <p>वडा नं. ७ मा माभगाउँ, कुवाखोला, पानीखोला, टुलिङ जबुकामा २३ हल गोरु मरेको, लाग्ने पाखो जमीनमा लगाएको बाली नस्ट भएको, चौगनफायामा २ जनाको मृत्यु भएको, ४ जना अशक्त भएको, एक जनाको मृत्यु २ जना धाइते भएको, डाँडाफायाको लेख वस्तीमा लगाएको अन्न बाली नस्ट भई करीब १ करोडको क्षति भएको, ओखरेन टोलमा दुर्गा बहादुर शाही र नरेन्द्र बहादुर शाहीले जम्मा २ हल जमीनमा लगाएको अन्न बाली नस्ट भएको, हेप्का खोला लघु जलविद्युतको मुहान भत्काएको, रवालेखोरमा आधुनिक घटट र पानी नाउलामा अन्न बाली नस्ट भएको</p> <p>वडा नं. ८ मा ११ जना मानिसको मृत्यु, करिव २०० पशु चौपायहरु बगाएको, चौठिला सि.कु., गाडघटट सि.कु., स्याँडा सि.कु. मा क्षती, १० हल जरगा बगाएको, काठे पुलहरु बगाएको, गोरेटो बाटोहरु भत्काएको, २०७४ मा गार घट्टको पहिरोले ६ वटा पानीघट्ट पुरेको, २०७७ को पहिरोले २ वटा पुल क्षती, मन्दिर बगायो, १ घर जोखिममा, २०७८ को पहिरोले याङ्गु वस्ती जाखिममा, २०७९ तुन्दिना धारा पहिरोले कोदोको धाराको सिँचाई बगाएको, लागामाडु पहिरोले बाटो अवरुद्ध गरेको, बटुमा पहिरोले ६ वटा घर जोखिममा</p>		
२	बाढी	२०४७, २०६१, २०७२, २०७७	४	<p>वडा नं. २ मा बोट विरुवा बगाएको, खेती योग्य जमिन खेती सहित (२०।२५) हलको जमिन बगाएको, २ घर बगाउदा २ लाख जतिको क्षेति भएको, ६ वटा घटट बगाएको, १ वटा काठे पुलबगाएको</p> <p>वडा ६ मा घरमा पानी पस्ने</p> <p>वडा ८ मा २०७२ को बाढीले ४ वटा घर र १ पुल बगाएको, २०७७ को घट्टेखोलामा आएको बाढीले मोटर बाटो, खेतीयार्य जमीन नष्ट, ठेहे जाने काठे पुल बगायो</p>	<p>अझै खेतीयोग्य तथा बगाउन सम्भावना</p> <p>पनि जमिन घरहरु सक्ने</p>	<p>नदी नियन्त्रणको लागी र्याविनको बाँध बाधिएको</p>

३	खडेरी	२०३२, २०४०, २०४७, २०५४, २०५८, २०६१, २०६७, २०६८, २०७०, २०७१, २०७२, २०७३, २०७४, २०७९	१४ (वर्षे पिछ्ठे)	<p>खाद्यान्नको अभाव, अन्तर्राष्ट्रीय सुकेको, पशुहरुलाई घासको कमी, मुलहरु सुकेर खानेपानीमा समस्या</p> <p>वडा १ २०७९ मा खडेरीले गर्दा खेतमा केही बालीनाली जस्तै चिनो, कोदो, सिमी नभएको</p> <p>वडानं. ३ मा फापर, आलु उत्पादनमा कमी घाँसे मैदानमा किराको प्रकोप गहूँ खेती डढेर वित जोगाउन मुस्किल</p> <p>वडा नं. ४ मा ५० (६० कुइन्टल वाली (गहूँ, फापर, उना, चिनो) सखाप पारेको, पानीको मुहान सुकेको, महिलाहरुलाई कार्यबोझ (खेतको जमिन साह्ने भएर काम गर्न गाह्ने, पानी लिन टाढा जानु पर्ने, दुधे दह सुकै गएको (तालको आकार घट्दै गएको), हिल्डुड स्याम्ने तिर उवा, कोदो खेतीमा हास आएको, नयाँ रोग देखा परेको</p> <p>घाँस दाउरामा कमी भएको, रुख सुकेको</p> <p>वडा ५ मा २०७९ सालमा चैत्र देखि जेष्ठ सम्म पानी नपरेको हुनाले जौ, गहूँ उत्पादनमा करीब ८० प्रतीशत कम भएको</p> <p>स्याउमा किरा लागेको तथा सिमि, कोदोको उत्पादनमा कमी</p>	<p>भोकमरीको समस्या, घासको कमीले पशुपालनमा समस्या, खाद्यान्नको समस्याले बालबालिकामा कुपोषण, पानीको मुल सुकेर पानीको समस्या बढने, ताल पूर्ण रूपमा सुन्ने, खडेरी नियमित रूपमा दोहोराहेकोले भविष्यमा पनि पर्ने देखिन्छ, जसले सिंगो जैविक विविधता नै संकटमा परी मरुभूमिकरण हुन सक्ने देखिन्छ।</p> <p>सिचाई कुलो निर्माण, खाद्य संस्थानबाट चामल वितरण गरिएको, विश्व खाद्य कार्यक्रमबाट खाद्यान्न वितरण गरिएको, ईप्ट मित्र सँग सापटी मार्गी अन्तर्राष्ट्रीय संकट टारेको, किनेर खाने गरेको, वि.स. २०३२ सालमा वाजुरा वाट रासन ल्याएका, चिनका सिमानाबाट अन्तर्राष्ट्रीय ल्याइएको</p>
४	महामारी	२०४७, २०५९, २०५७, २०६४, २०६५, २०७१, २०७३, २०७४	८	<p>वडा नं. १ र २ मा ६० जनाको मृत्यु, आर्थिक समस्या, स्वास्थ्य उपचारमा र औषधिमा समस्या</p> <p>वडा नं. ३ मा दादुराको प्रकोपले ५ जना बालबालिकाको मृत्यु, धेरै प्रभावित, कृषि उत्पादनमा हास घाँस उत्पादनमा कमी, पशुहरुमा नयाँ रोग देखापरेको</p> <p>वडा ५ मा वैशाख देखि असोजसम्म अत्याधीक रुधाखोकी र मौसमी ज्वरो फैलीने समस्या</p> <p>वडा नं. ८ मा मानविय क्षती (१० जनाका मृत्यु), भाडापछाला, दादुरा ठेउला, आँखा पाक्ने, घाँटी तथा स्वास प्रस्वास सम्बन्धी समस्या, भाइरल ज्वरोको प्रकोप, पशुहरुमा अज्ञात रोगहरुको संक्रमण</p>	<p>स्वास्थ्य सेवा सुधारोन्मुख रहेको र सिमकोट गाउँपालिका सडक संजालसिंग जोडिए गरेकोले भविष्यमा स्वास्थ्यमा सहज पहुँच हुन गर्इ यस्ता महामारीको प्रकोप तथा यसका असरहरुमा कमी आउने देखिन्छ।</p> <p>सरकारी संस्थानबाट केही मात्रामा औषधी सहयोग र कर्मचारी खटाइएको, व्यक्तिगत खर्च गरी उपचार गरीएको, पालीकाको सहयोगमा औषधि पसल र कर्मचारी राखी उपचार गरेको, समुदायमा व्यक्तिगत र समाजिक रूपमा सरसफाई अभियान चलाएको, धरेलु उपचार गरीएको, पशु तथा मानव स्वास्थ्य शिविरहरु संचालन गरीएको</p>

५	वन डेलो	२१	<p>वडा नं. १ मा ९ घर पुर्ण रूपमा जलेको, २ बाखा जलेको, २०७५ घरमा आगलागी भएको, गाईवस्तु, घारहरु, मालसमान नष्ट, १ जनाको मृत्यु, २०७६ मा मानवीय घाइते, २०७८ मा प्याउरी लामाको पसलमा अगलागी</p> <p>वडा नं. ३ को स्याडटाइक्सेत्र र पिरचाँगा सबै वन क्षेत्रमा डेलोले सखाप पारेको, २ घर पूर्णरूपले क्षती, छयुदुडमु सा.व.मा क्षती, थाडसार्वा कवुलियती वन तथा अन्य वनमा नोकसानी, भोपा, चौरी, घोडा, भेडा मरेको, २०७८ मा वन डेलोले स्याउ फार्मको स्याउ, सिँचाइ पाइय तथा घेरबार नोकसान गरेको । तोर्पाको चक्कावन्दी स्याउ फार्म तथा घेरबार क्षती, ताक्काफूक सावमा आगलागी भई धेरै रुख विरुवाको क्षती तथा वन पहिरोको जोखिममा</p> <p>वडा ४ २०७८ मा ग्वारकटु सावमा आगली भई पुरै वन नष्ट</p> <p>वडा नं. ५ मा रावाडामा ३ घर जले (पूर्ण नष्ट), २०-२५ लाख क्षती, सुकाएर भण्डारण गरेको घाँस पूर्ण रूपमा क्षती भएको, प्रत्येक वर्ष घाँसको मेलोमा आगलागी (स्याकस्याके)</p> <p>२०७८ मा बाचु रावतको घरमा आगलागी भएर दाउरा, घाँस, गोठ, मौरीको २ घार नष्ट भएको, मुनी कलाको दाउरा, घाँस पोलेको</p> <p>वडा नं. ६ मा जग्गा जमिन बगाएको, ५ वटा घर बगाएको, पशु चौपाय बगाएको (अनुमानित ३० लाखको क्षती)</p> <p>वडा नं. ७ मा ग्वालेखोरको बृजलाल शाहीको ५ वटा पशु मरेको, चौगनफायाको हस्त शाहीको अन्न, कपडा सहितका सामाग्री जलेर ३ लाख बराबरको क्षती भएको, ओखरेन र टुलिङ्को सामुदायिक वनमा आगो लागेर रुखविरुवा नस्त भएको, ग्वालेखोरको गंगा बहादुर शाहीको अन्न, कपडा समेत जलेर १ लाख ५० हजार जति क्षती भएको, ग्वालेखोरको गजेन्द्र शाहीको अन्न, कपडा सहित जलेर १ लाख जति क्षती भएको</p> <p>वडा नं. ८ मा बनजंगल विनास, १ जना मान्देको मृत्यु भएको, घाँस, दाउरा, काठ आपुर्तिमा समस्या, बन्य जन्तुहरु लोप भएको, २०७९ मा गुरुगुरे सावमा आगो लागेर रुखहरु सुकेको, चराहरु मरेको, बोटविरुवाको नोकसानी भएको</p>	वडा नं. ८ को वन क्षेत्रमा बढी घाँसे मैदान भएकोले आगलागी बहन सक्ने, विजुलीका तारहरु अव्यवस्थित रहेको, घर नजिकै सुकेको घाँस, दाउरा राढ्ने गरेकोले आगलागीका घटनाहरु दोहोराने सम्भावना अति नै रहेको छ भने अर्को तिर जनचेतना अभिवृद्धी भई आगलागीका घटनामा कमी आउने आँकलन पनि गर्न सकिन्छ ।	आफैले घर बनाएर वसेको, २०७५ मा गाउँले सहयोग गरेको, रु.३०,००० त्रीपाल, भाँडाकुँडा पाएको, स्थानीय तथा नेपाली सेनाले आगो नियन्त्रण गरेको, समुदाय मिलेर निभाउने कार्य गरेको, स्याकस्याकेमा लागेको आगलागी सेना, प्रहरी, स्थानियले निभाएको, स्थानीयले आफैनै प्रयासमा तटवन्धन गरेको र राहत वितरण गरेको
६	हावाहुरी	७	<p>वडा नं. १ मा ५ घरको छाना उडाएको, १ विद्यालयको छाना उडाएको</p> <p>वडा नं. ३ मा विजुलीको पोल ढालेको, घरका जस्ता उडाएको घरको छतमा राखेको घाँसको कुइनो उडाएको</p> <p>वडा नं. ५ मा माडु उडाएको, रा.वा.बैंक वसेको चक्र व.शाहीको छाना उडाएको, संयुक्त राष्ट्र संघको खाद्य ल्याएको हवाई जहाज रानीवनमा ठोकिएको,</p>	मानविय, आर्थिक तथा भौतिक संरचनाहरमा क्षति हुन सक्ने, जस्ताका घरको संख्यामा वृद्धी भइरहेकोले हावाहुरीको कारण	आफैले घरको छाना बनाएर वसेको, खाद्यान्त किनेको, बलियो भौतिक संरचनाहरु निर्माण गरिएको, रा.वा. बैंक सामान्य मर्मत गरेको, जनश्रमदानबाट छाना मर्मत गरिएको

				२०७८ मा फुल उडाएर स्याउ, चुली, आरु, ओखरको उत्पादनमा ह्लास, मानसरोवर क्याम्पस तथा साहारा समूहको छाना उडाएको, रुखहरु ढलेको वडा नं. ७ को कर्णाली मा.वि.को छाना उडाएको	भौतिक संरचनामा क्षती बढ्न सक्ने, हावाहुरी वहूदै गएको र यसको प्रकोप भन बढ्न सक्ने	
७	असिना	२०४५, २०४९, २०५०, २०५१, २०५२, २०५७, २०५९, २०६१, २०६६, २०६८, २०७३, २०७४ अषाढ़, २०७५	१३	वडा नं. १ मा फलफुल र अन्नबाली सबै नष्ट भएको वडा नं. २ मा खेतीलाई (गहुँ, जौ, उवा) लाई असर गरेको, पशु चौपायलाई गौचरणमा समस्या वडा नं. ३ मा असिनाले ४०-५० गाई तथा घोडा मरेको, अन्न उत्पादनमा ८० प्रतिशतले गिरावट वडा ४ स्याउको फूल भार्ने वडा नं ६ मा घोडा चौपायाको मृत्यु वडा नं. ७ मा ग्वालेखोरमा अन्नबाली नस्ट हुँदा १ करोड जतिको क्षती भएको वडा नं. ८ मा अन्न बाली तथा फलफूल नष्ट, बन्य जन्तुहरु मरेको, पशु चौपायहरु मरेको, २०७५ असिनाले १०० घरधुरीको घोडा, बाखा मरेको	असिनाको प्रभाव अभ बढ्ने, कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय नै संकटमा पर्न सक्ने	खाद्यान्न किनेको, चौपायलाई संरक्षित ठाउँमा राखिएको, अन्न तथा गेडागुडी बाहिरबाट खरिद गरी आफू तथा पशुपंकी पालेको
८	हिमपात	२०३५, २०४५, २०४८, २०५८, २०६३, २०६८ २०७६ २०७८	८	वडा नं. १ र २ मा ९ देखि १३ फिट हिउ परेर मानिस र पशुहरुको आवतजावतमा समस्या, सयवटा घोडा, १००० भेडा वाखा, ४ मानिस को मृत्यु, गहुँ खेतीमा क्षती वडा नं. ३ लिमाटाङमा हिमपात सँगै खोलामा वहाव बढेर ४ घरधुरीको ३० वटा जती चौरीको बाञ्छोहरु बगाएको वडा नं. ५ मा गाइवस्तुलाई खुवाउन कठिन भएको, पानीको समस्या, ७/८ दिन हवाइजहाज बन्द वडा नं. ६ मा वस्ति पुरेको, १ जनाको मृत्यु भएको, कृषि तथा पुश चौपायहरुलाई असर गरेको, २०७६ मा छोपाखोर र नियागौलाको १५ घरधुरीको चौरीहरुको मृत्यु वडा नं. ७ मा १०० वटा घोडा खच्चर, ३०० वटा गाइवस्तु, ४०० जती भोडा बाखा मरेको वडा नं. ८ मा अत्याधिक चिसोको कारण र हिउमा पुरिएर भेडा तथा गाई गोरु, चौरीको मृत्यु भएको	वर्षेनी हिमपातको मात्रामा कमी आइरहेकोले भविष्यमा हिमपात नै नहुने र यसको प्रभाव तथा असर पनि ज्यादै न्यून रहने सम्भावना तर खडेरी बढ्न सक्ने अनुमान	स्थानीय साधन स्रोत प्रयोग गरी हिउ पन्छाउने काम गरेको, आफन्तहरुको सहयोगमा अन्न तथा लुगाफाटोको व्यवस्था गराएको, दाउरा तथा घाँसको संचय गरेको, गेडागुडी तथा अन्न भण्डारण गरेको
९	हिमपहिरो	२०७० २०७५	२	४ जना पशुपालन हेरालुको मृत्यु वडा ४ मा २०७५ को हिमपहिरोले ९ वटा चौरी मरे	पशुपालनमा समस्या	एउटा र्याविनले बाध बाधेको

१०	रोग किराको प्रकोप	२०६८ देखि	बर्षे पिच्छे	<p>वडा नं १ मा कालो किराले सिमि, गोबी, साग, चिनो खाने, वडा नं. ४ मा तरकारी, फलफुल, वाली नाश (खडेरीको कारणले भुसिलकिरा बढेको), गहूङ्को वाला मुनि कुहिने, स्याउमा लाई लाग्ने, कोदो, कागुनो आदिमा गाँठे किराको प्रकोप, तिन वर्ष यता स्याउमा भाली किराले सास्या पारेको</p> <p>वडा नं. ५ मा तरकारी, फलफुल उत्पादन कमी जालिवाला किराले स्याउ त्पादनमा ह्लास, अन्नवालीमा ह्लास, भण्डारण गरेको वालीमा घुन लाग्न थालेको २०७४ यता स्याउमा लाइ किरा तागेर फल भर्ने गरेको र आलुमा पनी असर गरेको, बन्दाकाउलीमा सिस्ने किरा र घुम्ने किराको असर बढेको</p> <p>वडा ६ मा वर्षभरी करेसावारी, जौ, चिनो, कागुनो आदिमा रोगकीराले समस्या दिएको</p> <p>वडा नं २ मा २०७७ मा खुम्ले किराले कोदो, खोर्सानी नष्ट गरेको</p> <p>वडा नं ८ मा २०७८ फौजी र सलह जस्ता किराले वालीनाली, धान, कोदो, मकै, सागसञ्ची नोक्सानी गरेको</p>	<p>खडेरी बर्षे पिच्छे बढै गएकोले नयाँ नयाँ रोग तथा किराहरुको प्रकोप बढै गएकोले यसले भविष्यमा भन विकराल रूप लिन सक्ने देखिन्छ ।</p> <p>किरा लागेको हाँगाहरु काट्ने गरेको, रासायनिक तथा जैविक विषादीको प्रयोग गरिएको, खासै केही नभएको</p>	
११	तुँवालो	२०७६	१	<p>तुँवालोले गर्दा १ हप्ता भन्दा बढी हवाइजहाज सेवा बन्द भएको</p> <p>वडा ८ मा पानी नपरेको, सिंचाइ पुगेन, कृषिमा क्षती</p>	<p>तुँवालो समस्या भन बढन सक्ने</p>	
११	नदी कटान	२०७८	बर्षेनी	<p>वडा नं. ७ मा नदी छेउमा रहेको धारापोरी, टुलिङ, डाढाँकाया समुदायको खेतीयोग्य जमीन कटान गरी करोडौंको क्षति भएको</p> <p>वडा ५ मा २०७८ मा ओलाखोलाले १०० रोपनी खेती योग्य जमीन कटान गरेको</p>	<p>अनियमित रुपमा हुने गरेको मुसलधारे वर्षाको कारण आगामी वर्षहरुमा समेत क्षति हुने सम्भावना अधिक रहेको</p> <p>कुनै प्रयास नगरिएको २०७८ मा पालीका तथा NCCSP ले सहयोग गरेको र प्रदेशले १ करोड जर्तीको सहयोग गरेको</p>	
१२	अत्याधीक वर्षा	२०७४, २०७५, २०७८	३	<p>वडा नं ३ बरगाउँको ३ वटा घर भट्कियो, सडकको पानीले छिछेरानी स्याउ फारमा ठूलो क्षती</p> <p>वडा नं ५ को खाद्यक टोलको माटोको घर चृहिन थालेको करीब ३०० घरलाई असर गरेको, करीब ७० प्रतीशत फापर, आलु, चिनो, सिमीको क्षती भएको,</p>	<p>अनियमित रुपमा हुने गरेको मुसलधारे वर्षाको कारण आगामी वर्षहरुमा समेत</p> <p>असरको विवरण सम्बन्धीत निकायमा पेश गरेको तर केही नभएको र घर सरेको</p>	

				वडा ६ २०७४ मा छोपाखोरा सान्धाराको ६० घरधुरी जोखिममा, २०७५ मा सुमयजी माड देखि लाङ्ना सम्मको गोरेटो बाटो र खेतीयोग्य जमीन नष्ट, २०७८ अपाढ ३ मा लगभग २०० घरधुरीको भण्डारन गरेको आलु कुहियो, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र जोखिममा	क्षति हुने सम्भावना अधिक रहेको	
१३	वन्यजन्तुको असर		केहि वर्ष यता देखिएको	दुम्सीले आलु, उवा, भटमासलाई असर गरेको र बाँदर, गुनीलले स्याउ, आलु, मकै, काँकोमा असर गरेको	सरकारले नै केही उपाय ल्याउन नसक्ने भएकाले वन्यजन्तुको असर बढन सक्ने	स्थानीयले धपाउने काम गरेको
१४	मिचाहा प्रजाती	२०७७	विगत ३ वर्ष यता देखिएको	वडा १ मा कुरोले घाँसे मैदान, खेती, बनमा क्षती, भेंडामा टाँसेर धागो बनाउन समस्या, गानाउने भारले टाउको दुख्ने समस्या वडा ८ मा पहेलो गनाउने फूल फूले भारले घाँस तथा खेतीयोग्य जमीनमा फैलीएको र कुरोले घाँस उम्प्रिन नदिन तथा हिँडुलमा समस्या गरेको वडा ५ मा पनी मिचाहा प्रजाती घाँसमा फैलीएको	तापकम बढ्दै गए भन नयाँ नयाँ किसिमको प्रजातीहरु फैली प्राकृतीक तथा आर्थिक समस्या ल्याउन सक्ने	स्थानीयले उखालेरे फाले गरेको
१५	चट्याङ	२०७४ २०७५ २०७८ २०७९	४	वडा १ को दोजाम वस्ती भिरको मुनी भएकाले चट्याङो जोखिममा, २०७८ मा ७ घरधुरीको ८ घोडाहरुको मृत्यु भएको वडा ८ चोखेच्चरको १ जना घाइते भएको, ५ वटा भुमा मरेको, २०७५ मा २ जना घाइते, २०७९ मा १ जनाको मृत्यु	मानवीय तथा पशुपन्ची क्षती हुन सक्ने	

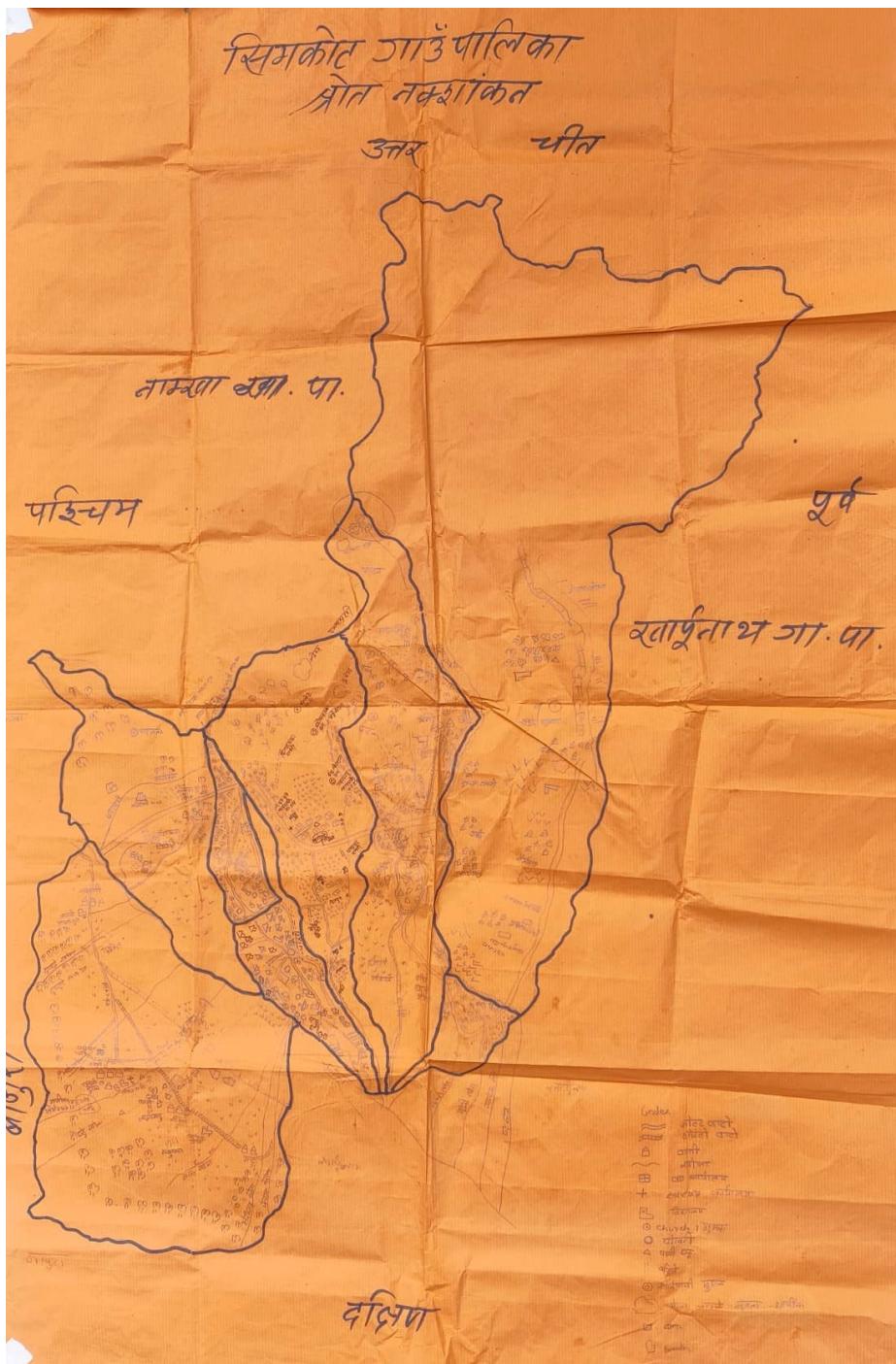
निष्कर्ष : गाउँपालिकामा विगत ३० वर्षको अन्तरालमा १५ किसिमका असंख्य घटनाले सिमकोट बासीलाई सताइरहेको छ। सबैभन्दा बढि आवृत्तिको हिसाबले पहिरो, वन डेलोका घटना रहेका छन् भने त्यस पछि कमश असिना, हिमपात, हावाहुरी, महामारी रहेका छन्। विगत १० वर्ष यता पानी तथा हिउँ कम पर्ने भएकोले खडेरीले धेरै असर गरीरहेको छ। त्यस्तै खडेरी पर्ने समय बढेकोले बालीनाली तथा घाँसमा रोगकीराको प्रकोप पनी ३-४ वर्ष यता बढीरहेको छ। त्यो सँगै ३ वर्ष यता तुवाँलो र नयाँ नयाँ भारहरु पनी देखिन थालेको छ। बाढी, चट्याङ, अत्याधीक वर्षा, हिमपात, हिमपहिरो, बाढी, नदी कटान जस्ता प्रकोपहरु बेलाबेला दोहेरिरख्ने देखियो। स्थानीय सहभागिता र अनुभवका आधारमा बनाइएकाले घटनाक्रमहरुको परिमाण यति नै हो भन्न नसक्ने स्थानीयहरुको भनाई थियो। उपरोक्त तालिकालाई विश्लेषण गर्दा जनसंख्या बढ्दि, वस्ति विस्तारका कारण बाढी, पहिरो र आगलागीका घटनाहरु बर्षेनी घटेर ठूलो मात्रामा धनजनको क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ, भने महामारी सम्बन्धी घटनाहरु विगतका वर्षहरुमा नियमित जस्तो घट्दै आएपनि गाउँपालिका अन्तर्गतका साविकका गाविसहरु खुला दिशामुक्त हुनु र

यहाँका बासिन्दाहरुको सफा र सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि भएकाले यसको असर कम महसुस गरीएको छ । माथि उल्लेखित सम्पूर्ण जलवायु जन्य प्रकोपका असरहरूसँग जुध्नको लागि स्थानीय समुदायले स्थानीय ज्ञान सिपको प्रयोग गरेको बाहेक बाट्य निकायहरुको निकै कम तथा नगण्य देखिन्छ ।

बढ्दो जनसंख्या र तिब्र बनजंगल विनासका कारण बाढी, पहिरो, खडेरी, असिना जस्ता प्रकोपहरु भविष्य पनि दोहोरिने र त्यसका असरहरुको गहिराई पनि बढ्ने देखिन्छ । अर्को तिर जनचेतनामा वृद्धि, सडक संजाल विस्तारसँगै स्वास्थ्यमा सहज पहुँच वृद्धीका कारण आगलागी, महामारी, रोगहरुको प्रकोप आदिको असरहरु तुलनात्मक रूपमा केही कम हुने देखिन्छन् । साथै पहिलेको तुलनामा हिउँको मात्रामा कमि आइरहेका कारण हिमपहिरो र हिमपात जस्ता प्रकोपहरु दोहोरिने सम्भावना कम देखिन्छ ।

४.३.२ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्ता नक्सांकन

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समयरेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई सिमकोट गाउँपालिकाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको छ । सहभागितामूलक तरिकाले तयार गरिएको तल उल्लेखित नक्सामा जलवायुजन्य प्रमुख प्रकोप दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुनसक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ ।

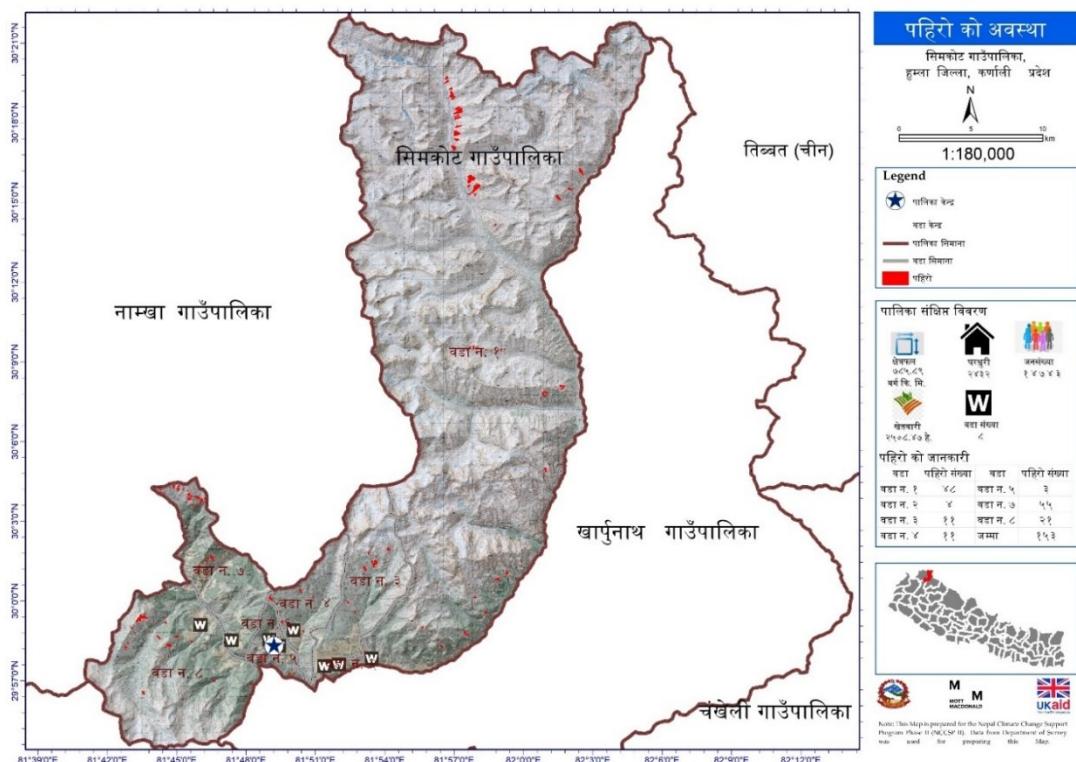
चित्र १० : सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

वडाको सङ्कटासन्नता र क्षमता पहिचान गर्न वडाभित्र रहको प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक साधन, स्रोत आदि उल्लेख भएको सामाजिक नक्सा समुदायका प्रतिनीधिको प्रत्यक्ष सहभागितामा तयार गरी गाउँकै वास्तविक अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ। यसरी तयार भएको नक्सामा समुदायको अवस्थिति, विभिन्न प्रकोपहरू तथा प्रकोपले क्षति गर्न सक्ने जिविकापोजर्नका श्रोतहरू, खोला तथा नदीनाला, पोखरी, खेतियोग्य जमिन, बाटो तथा सडक सञ्जालहरू, सामदुयिक भवनहरू, विद्यालय, स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरू, वनजड्गल, गाउँपालिका तथा वडा भवन, विजुली, खुला र सुरक्षित आश्रय स्थलहरू वा आश्रयस्थलका लागि उपयुक्त क्षेत्र, पक्की बाँध, वृक्षारोपण गरिएका क्षेत्र, खानेपानी स्पष्ट रूपमा देखाईएको

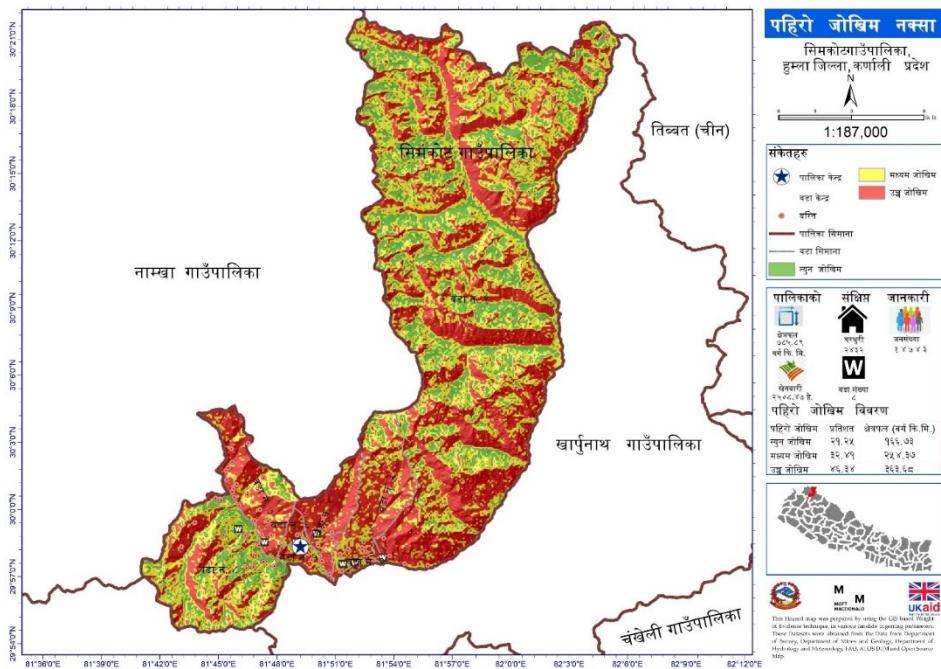
छ । नक्साको दायाँतफ पूर्व, बायाँतर्फ पश्चिम, माथितिर उत्तर र तलतिर दक्षिण पर्ने गरी नक्सा बनाइएको छ । संकटासन्न क्षेत्र (बाढी पहिरो) लाई रातो रंग वा रंगको घेराभित्र, नदीलाई निलो, बाटोलाई कालो, वनलाई हरियो आदि रंगले देखाइएको छ, भने नक्सामा प्रयोग भएका सूचकहरुको विवरण पनि नक्सामा खुलाइएको छ । नक्सा तयार गर्दा वडा अध्यक्ष र प्रतिनीधीहरु, सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाइगता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, प्रकोप प्रभावित, जलवायुजन्य प्रभावित वा सडकटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, बालबालिका एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरिएको थियो ।

पहिरो

पहिरो जोखिम भन्नाले एक निश्चित समय र एक निर्दिष्ट क्षेत्र भित्र एक संभावित क्षतिग्रस्त पहिरोको घटनाको र सो ले गर्ने क्षतिको सम्भावना हो । जोखिम सामान्यतया नक्शामा देखाइन्छ, जसले जोखिम वर्गहरूको स्थानीय वितरण (Landslide hazard zonation) चित्रित गर्दछ । नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम २ को Hazard Atlas प्रतिवेदन अनुसार गत २० वर्षमा सिमकोट गाउँपालिकामा कूल १५३ वटा पहिरो गएको पाईन्छन् । यी पहिरोहरू ०.१५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएका छन् । सिमकोट गाउँपालिकाको ८ वडाहरू मध्ये वडा नं ७ मा सबैभन्दा धेरै र वडा नं ५ मा सबैभन्दा कम रहेका छन् । सिमकोट गाउँपालिका पहाडी भूभागमा अवस्थित भएको हुनाले तथा यहाँको भूगर्भ कमजोर भएको कारण पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफलको २१.२५% कम जोखिम, ३२.४१% मध्यम जोखिम र ४६.३४% उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्दछन् ।

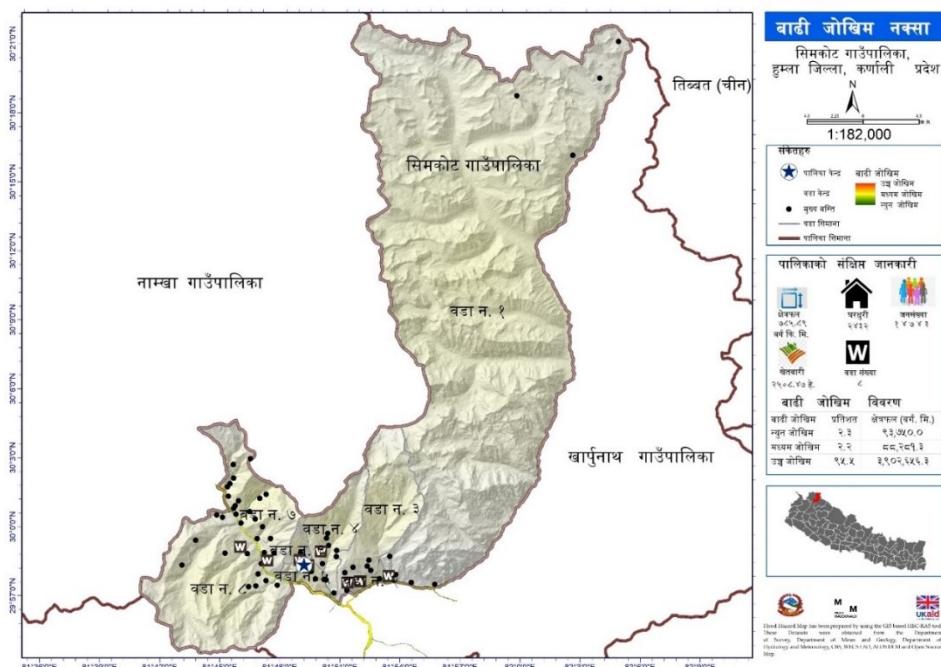
चित्र ११: सिमकोट गाउँपालिकामा रहेका पहिरोहरूको नक्सा

चित्र १२: सिमकोट गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा

बाढी

कुनै पनि नदी तथा खोलामा सामान्य अवस्था भन्दा पानीको स्तर उच्च हुँदाको अवस्थालाई बाढीको रूपमा लिइन्छ। यसै अनुरूप सिमकोट गाउँपालिकाको लागि बाढी जोखिम नक्सा तयार गरिएको छ। गाउँपलिकाको २.३ प्रतिशत न्युन जोखिम, २.२ प्रतिशत मध्यम जोखिम र ९५.५ प्रतिशत उच्च जोखिममा रहेको छ।

चित्र १३: सिमकोट गाउँपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा

तालीका १२: गाउँ क्षेत्रमा भएका मुख्य बाढी तथा प्रभावित समुदाय र घरधुरीको विवरण

क्र.स	सम्भावित जोखिम स्थल र जोखिमको अवस्था			
वडा	जोखिम स्थल	जोखिममा रहेका घरधुरी	जनसंख्या	खेतबारी (हेक्टर)
१	बैजीवाडा	२	१०	०.७७
४	कुडिल्ला	७	३५	०.५९
५	स्याम्ने	५	२५	०
७	ज्युला	५	२५	०
	सुसुड	७	३५	२.१९
८	टिबुक	५	२५	१.९३
	जम्मा	३१	१५५	५.४८

तालीका १३ : समग्र रूपमा सिमकोट गाउँपालिकाको जोखिम वस्तीहरु

वडा	जोखिम वस्ती	घरधुरी संख्या
१	बैजीवाडा	१७
	दोजाम	६८
२	ठेहे	
३	गुम्बा, टुल्की, तुम्पोत	
	लिमाटाड	१५०
४	स्याम्ने	१७
	हिल्दुम	५०
५	तल्लो गाउँ	
६	माथिल्लो गाउँ	
७	डाङ्डाफाया, चुकेडी, दर्लित वस्ती, टुलिड	
८	साता	११०
	चरी	९०

४.३.३ जोखिमको रूपरेखा

यस विधिको प्रयोगबाट सिमकोट गाउँपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरु, ती प्रकोपहरुबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्थाको विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका १४ : सिमकोट गाउँपालीकाको जोखिमको रूपरेखा

प्रकोप	जोखिमको अहिलेको अवस्था	भविष्यमा हुन सक्ने जोखिमको सम्भावना
खडेरी	बालीनाली सुख्ने, खेतीयोग्य जमीन सुख्ना हुने, उब्जनीमा कमी, रोगकीरा लागी बालीनाली उत्पादनमा हास, वनमा आगलागी भएको, पानीको मुहान सुक्नु, पशु चौपायाहरुलाई घाँसपातको समस्या भएको, खेतीपाती, वन र पाटनमा नयाँ भार देखिन थालेको, कृषकहरुलाई वित विजन जोगाउन समस्या भएको, पानीको समस्या भएर झाडापखला फैलीएको	माटोको उर्वरा शत्रीमा हास भई उत्पादनमा कमी, पौधिक आहारामा कमी, भोकमरी हुन सक्ने, महामारी, पानीको हाहाकार बढ्नु, सिँचाईको समस्या बढ्नु, पशुपालनमा थप समस्या बढ्नु, आर्थिक संकट हुनु, महामारी फैलीएर मानविय संकट उत्पन्न हुन सक्ने
हिमपहिरो	मानव वस्ति जोखिम, आवतजावतमा समस्या, सञ्चार विहिन हुने, स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा असर, बालीनाली तथा पशु चौपायाहरुको विनाश, अत्याधिक जाडोले गर्दा मानव तथा पशु चौपायाहरुको मृत्यु	वस्ति विस्थापीत तथा बसाइसराई हुन सक्ने, खेतीयोग्य जमीन विनाश, पशु चौपायाहरुलाई आहाराको कमी, भौतीक संरचना नष्ट हुन सक्ने

वन डेलो	वनजङ्गल, जडिबुटी तथा पशुपन्थीको विनाश, वातावरणमा हास, पानीको मुहान सुन्ने, खडेरी पर्ने, काठ दाउरामा कमी, सोतर स्याउलामा कमी, गाईगोरुलाई आहाराको कमी, सानो सानो बोट विरुवा नाश हुने	वातावरण प्रदृष्टि भई विभिन्न रोग व्याध फैलीनु, बोटिवरुवा, जडिबुटी, जनावर तथा चराचुरुङ्गी लोप हुन सक्ने, काठ दाउराको अभाव हुन सक्ने, पानीको मुहानहरु सुकेर हाहाकार हुन सक्ने, पशुपालनमा समस्या हुन सक्ने
पहिरो	आवतजावतमा समस्या भएको, भौतीक संरचना जस्तै खानेपानी, पुल, सिँचाई, विद्युत, घट्ट, सडक नष्ट भएको, घरहरु जोखिममा रहेको, खेतीपाती, पशुपन्थी तथा वनजङ्गलको क्षती	वस्ति विस्थापीत तथा बसाइसराई हुन सक्ने, खेतीयोग्य जमिन विनाश, भौतीक संरचना नष्ट हुन सक्ने, मानवीय क्षती हुन सक्ने, वनजङ्गल विनाश भई आर्थिक तथा सामाजीक रूपमा समस्या हुने
चट्टाड	भिरको वस्तीलाई समस्या, पशु चौपायाहरुको क्षती	मानवीय तथा पशु चौपायाहरुको क्षती हुन सक्ने
रोगकीरा	केही वर्ष यता रोगकीराको प्रकोप भन बढेको, फेद तथा टुप्पो खाने दुई किसिमको किराले कोदो, चिनु, सिमि जस्ता बालीहरुलाई सखाप पारेको, उत्पादनमा कमी भएको, पशुको आहारामा कमी	रोगकीराको समस्या भन बढी भोकमरी हुन सक्ने, पशुपालनमा समस्या हुन सक्ने, आर्थिक अभाव बढ्ने
मिचाहा प्रजाती	विगत तीन वर्ष देखि केही वडामा नयाँ खालको भार देखिन थालेको जस्तै पहेलो फुल फुल्ने र कुरो जसले बालीनाली, घाँसे मैदान तथा वनमा यस्ता भारको विगविगी बढेको र बालीनाली उत्पादनमा कमी	यसले भन ठूलो विपरीत ल्याउन सक्ने, बालीनाली तथा पशुको आहारामा समस्या भई खाद्य संकट हुन सक्ने
वन्यजन्तुको असर	बाँदर, दुम्पीले तरकारी तथा फलफुल जस्तै स्याउलाई सखाप पारेको	यसको संख्या बढेमा किसानहरुले बैकल्पीक उपाय सोच्नमा वाध्य हुने तथा खाद्यमा समस्या बढ्ने
हावाहुरी	बोट विरुवा ढलेर नोकसान हुने, घरको छानाहरु उडाउने, फलफूलहरुको फूल भार्ने, वडा ४ मा विशेष समस्या भएको	भौतीक संरचनाहरुको क्षती हुन सक्ने, मानवीय जोखिम बढ्ने, खेतीपाती तथा पशुपन्थीहरुमा नोकसानी हुन सक्ने
असिना	बालीनाली तथा फलफूलमा असर भएको, पशुचौपायालाई क्षती, टनेलको प्लाष्टिक नोकसानी, वडा ४ मा विशेष समस्या भएको	कृषि उत्पादनमा कमी हुन सक्ने, भौतीक संरचना नष्ट हुने
महामारी	भाइरल ज्वरो, रुधाखोकी, ओँखा पाक्ने समस्या देखि रहेता पनी मानवीय क्षती नभएको, स्वास्थ्य चौकी तथा औषधीका कारण सजिलै उपचार पाएको	स्वास्थ्य संस्था सुधार हुँदै जाँदा यस्ता खालका रोगहरु लाग्न नसक्ने तर कोभिड १९ जस्ता नयाँ महामारी हुन सक्ने, पशुचौपायामा पनी खोरीयात रोगले समस्या ल्याउन सक्ने
बाढी	घर, जग्गा, खानेपानी, पुलपुलेसा, सिँचाई, सडक आदी नष्ट तथा जोखिममा रहेको।	मानवीय तथा पशु चौपायाहरुको क्षती हुन सक्ने, कृषिमा नोकसानी भई आर्थिक संकट हुन सक्ने
हिमपात	आवतजावतमा समस्या, पशुचौपायाहरुको क्षती, अत्याधीक चिसोले गर्दा मानीसहरुलाई समस्या	बसाइसराई हुने सम्भावना, पशुचौपाया पालनमा कमी हुन सक्ने, वन विनाश, बैकल्पीक उर्जामा संकट आउन सक्ने
अत्याधिक वर्षा	बाढी पहिरो आएर बालीनालीलाई क्षती, घर बगाउने, पर्खाल भत्काउने, आवतजावतमा समस्या, ढलको व्यवस्था नभएकोले घरभित्र पानी पस्ने, खोला तर्न असजिलो, पशुचौपाया चराउन जान नपाईने	खाद्य असुरक्षा, भौतिक संरचना जोखिममा हुने, पशुको आहारामा कमी, महामारी फैलन सक्ने

साथै यी प्रकोपहरुबाट प्रभावित भएका र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरु महिला, बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, गरिव तथा विपन्न वर्ग, कृषकहरु, पशु धनीहरु, वन उपभोक्ता समिति तथा उपभोक्ताहरु, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुहरु, आदि हुन् ।

४.३.४ प्रकोपको प्राथमिकिकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंकाशाकनबाट पहिचान गरिएका सिमकोट गाउँपालिका अन्तर्गतका ८ वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरु मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी जोडागत स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो । प्रत्येक वडामा पनी प्रकोपहरु पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरीएको थियो जुन अनुसुची १ मा वृस्तीत रूपाम दिएको छ । वडाबाट आएको तथा पालिकामा गरीएको प्रकोप ३५

प्राथमीकीकरणलाई समायोजन गरी सिमकोट गाउँपालिकामा भएका प्रकोपहरुको प्राथमीकीकरण तलको तालीकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

तालीका १५ : प्रकोपको प्राथमीकीकरण

प्रकोप	खडेरी	पहिरो	बाढी	रोग किरा	वन डडेलो	मिचाहा प्रजाती	असिना	चट्याड	हिमपात	वन्यजन्तुको असर
खडेरी	X	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
पहिरो	X	X	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
बाढी	X	X	X	रोग किरा	वन डडेलो	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	वन्यजन्तुको असर
रोग किरा	X	X	X	X	रोग किरा	रोग किरा	रोग किरा	रोग किरा	रोग किरा	रोग किरा
वन डडेलो	X	X	X	X	X	वन डडेलो	वन डडेलो	वन डडेलो	वन डडेलो	वन्यजन्तुको असर
मिचाहा प्रजाती	X	X	X	X	X	X	असिना	मिचाहा प्रजाती	मिचाहा प्रजाती	वन्यजन्तुको असर
असिना	X	X	X	X	X	X	X	असिना	असिना	वन्यजन्तुको असर
चट्याड	X	X	X	X	X	X	X	X	चट्याड	वन्यजन्तुको असर
हिमपात	X	X	X	X	X	X	X	X	X	वन्यजन्तुको असर
वन्यजन्तुको असर	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
जम्मा	९	८	४	७	५	२	३	१	०	६
स्तर	पहिलो	दोश्रो	छैठौं	तेश्रो	पाचौं	आठौं	सातौं	नौवौं	दशौं	चौबौं

प्रकोपको एतीहासिक समयरेखाको नतीजा अनुसार १५ वटा प्रकोपहरु देखिएका थिए । ती मध्ये कम वडामा देखिएको र कम असर गरेका जस्तै तुँवाला, हावाहुरी, असिनालाई लिएको छैन् । त्यस्तै हिमपहिरोलाई पहिरोसँगै लिइएको छ । समग्र पालीकाको १० वटा प्रकोपहरुलाई मुख्य मानी जोडागत स्तरीकरण तथा वडाहरुबाट आएको नतीजाहरु आँकलन गर्दा खडेरी यो पालीकाको मुख्य प्रकोप रहेको छ । कमशै पहिरो, रोगकिरा, वन्यजन्तुको असर, वन डडेलो, बाढी, असिना, मिचाहा प्रजाती, चट्याड, हिमपात रहेका छन् ।

४.३.५ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान (Differential impact)

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरियो । भिन्न क्षमता भएको व्यतीहरुलाई भिन्नै असर पर्ने भएकाले पनी यो औजार प्रयोग गरीएको हो । त्यस्तै प्रत्येक वडामा महिलाहरुसँग लक्षीत समुह छलफल पनी गरीएको थियो । वडा ८ मा अपाड व्यतीको संख्या करिब १०० भन्दा बढी भएकाले उनीहरुसँग पनी छलफल गरीएको थियो ।

प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाई १ अंक दिएको थियो ।

तालीका १६: संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपको संकटासन्न वर्ग												जम्मा	
	उमेर समुह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर	जातजाति		
बालबालीका	युवा	बयस्क	बृद्ध	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपाङ्गता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	ब्राह्मण, क्षेत्री	
खडेरी	५	२	२	३	२	२	२	१	१	३	३	३	२	३४
पहिरो	३	२	२	३	३	२	३	२	१	३	३	३	२	३३
रोग किरा	३	१	१	३	३	२	३	२	१	३	३	३	१	३०
वन्यजन्तुको असर	२	२	२	२	३	२	३	२	१	३				२३
वन डढेलो	३	२	२	३	३	२	३	२	१	०	३	३	१	३१
बाढी	२	१	२	२	३	२	३	२	२	१	३	३	१	३०
असिना	२	१	१	२	१	१	२	१	१	०	२	१	०	१७
मिचाहा प्रजाती	०	२	३	१	३	२	३	२	१	०	१	३	२	२६
चट्याङ्ग	३	१	१	२	३	१	३	२	०	०	२	२	०	२२
हिमपात	३	२	२	३	२	२	३	२	१	०	३	३	१	२९
जम्मा	२४	१६	१८	२४	२७	१८	२९	२०	१०	५	२६	२४	२४	१०

माथीको विश्लेषण गर्दा प्रकोपले सबैभन्दा बढी असर अती विपन्न परिवारलाई गर्दछ । त्यसपछि कमशै महिला, अपाङ्ग, बालबालीका, वृद्ध, एकल महिला, दलित, विपन्नलाई गर्दछ । सम्पन्न परिवार, मध्यम परिवार, ब्राह्मण, क्षेत्री, पुरुष, व्यसक र युवालाई तुलनात्मक कम असर गरेको देखिन्छ ।

तालीका १७: भिन्न क्षमता भएको व्यक्ति तथा समुहहरुको माथीको असर विश्लेषण

प्रकोप	असर
खडेरी	घरघरमा पानीको सुविधा नभएकोले महिला, किशोरी तथा बालबालीकाको धेरै समय पानी ओसारनमै जाने, खडेरी परेको बेला टाढा सम्म पानी लिन जानु पर्ने, अफ्टेरो बाटोले गर्दा हिँडन कठनाई तथा धेरै भारी बोक्दा पाठेघरमा समस्या बालीनाली नहुने भएकाले पौष्टिक आहार अपुग हुनु, अन्य सदस्यहरु पानी लीन जानु पर्ने भएकोले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको रेखदेखमा समस्या, पानीको कमीले गर्दा सरसफाईमा समस्या

वर्षाले तथा अव्यवस्थित बाटो, वस्ती (भिरालो जग्गा)	अपाङ्ग भएका व्यतीहरुलाई हिँडनमा कठनाई, दृष्टिविहिन तथा लङ्घडो व्यतीहरुलाई, घरमै वस्तु पर्ने समस्या, घरका अन्य व्यतीवाट यातना भोग्नु पर्ने जसले गर्दा थप मानसिक समस्या, विरामी भएको बेला अस्पताल जान समस्या महिला तथा बालबालीकाहरुलाई हिँडन समस्या
मिचाहा प्रजाती	पहिले एक दिन लाग्ने गोद्धने काम अहिले मिचाहा प्रजातीले गर्दा समय धेरै लाग्ने गरेको, दोजामको महिलाहरुलाई कुरोले गर्दा भैंडाको उन निकाल समस्या परेको र कुरोले गर्दा हिँडा विभक्ते समस्या भएको
हिमपात	हिमपातले गर्दा हिँडन समस्या, अत्याधीक चिसोले विशेष गरी महिलाहरुको शरीर दुख्ने, सुनीने समस्या
चट्याङ्ग	भिरालो क्षेत्रमा रहेको दोजामको वासीन्दालाई डर, त्रास। पशुचौपाया तथा बालीनाली नोक्सानी जसले गर्दा विपन्न तथा अति विपन्न घरधुरीलाई थप आर्थिक अभाव
हिँउ कम पर्नु	पशुचौपायाको आहारामा समस्या
पहिरो, बाढी	चरी टोल वडा ८ मा ठूलठूला ढुङ्गा भएकाले त्याहाँका ३५ घरधुरी (जसमा अपाङ्गता भएका व्यतीहरुको बसोबास) जोखिममा, बाढी पहिरोले गर्दा बारम्बार घट्ट बगाउने तथा पुरीनेले गर्दा महिलाहरुलाई हातले नै कुट्ने पिस्ने गर्नु पर्ने भएकाले शारीरीक समस्या आएको
महामारी	रुधा खोकी, भाडापखाला, आँखा पाक्ने समस्या बढ्नु, स्वास्थ्य कार्यालयमा औषधिको अभावले गर्दा सामान्य रोगको उपचार नभइ महामारीको रूप लिनु जसले गर्दा बालबालीका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गलाई थप समस्या

४.३.६ वडाहरुको संकटासन्नता स्तरीकरण

सिमकोट गाउँपालिका भित्र रहेका ८ वटै वडाहरु जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमको कुन स्तरमा रहेको छ भनेर निर्धारण गरिएको छ। वडाभित्र घटेका जलवायु जन्य प्रकोपको बारम्बारता, प्रकोपले ल्याएको असर, असरसँगको सम्मुखता, प्रकोपबाट अनुकूलित हुने सक्ने क्षमता, सडक तथा स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारको पहुँच तथा तालिम प्राप्त जनशक्ति तथा मानवीय संसाधनको अवस्थालाई आधार बनाएर वडा जोखिमको स्तरीकरण गरिएको छ।

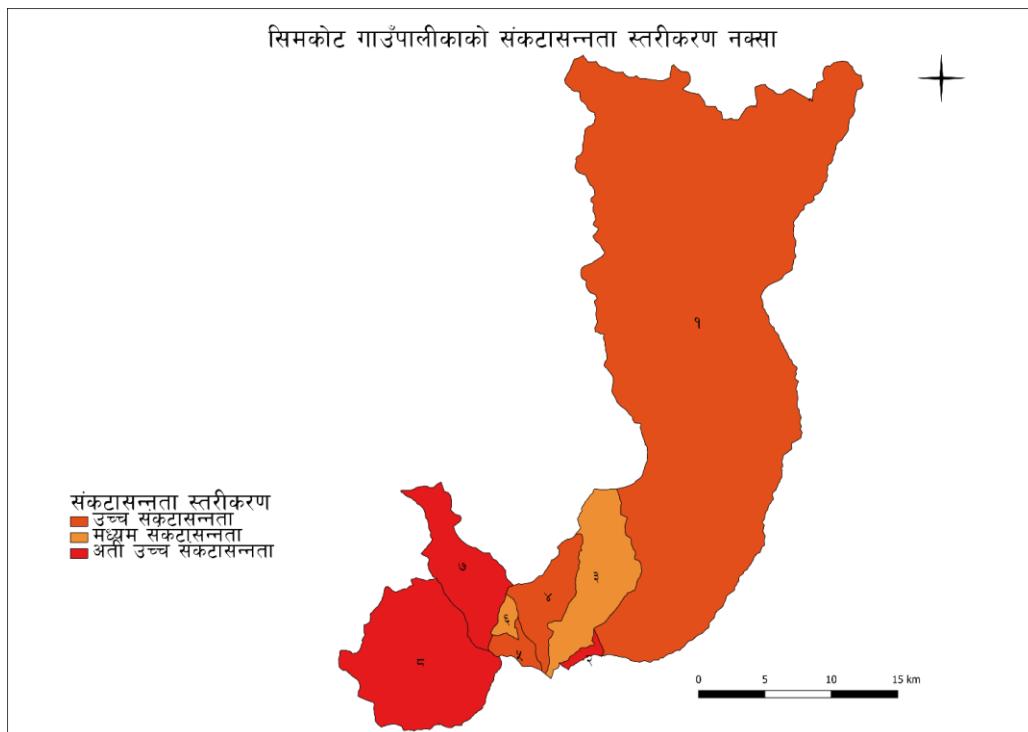
तालीका १८: वडाहरुको संकटासन्नता स्तरीकरण

वडा	१	२	३	४	५	६	७	८
१	X	२	१	४	१	१	७	८
२	X	X	२	२	२	२	७	२
३	X	X	X	४	५	६	७	८
४	X	X	X	X	५	६	७	४
५	X	X	X	X	X	५	७	८
६	X	X	X	X	X	X	७	८
७	X	X	X	X	X	X	X	७
८	X	X	X	X	X	X	X	X
जम्मा	३	६	०	३	३	२	७	४
स्तर	चौथो	दोस्रो	छैटौं	चौथो	चौथो	पाचौं	पहिलो	तेस्रो

पालिका स्तरीय छलफल अनुसार जोडागत स्तरीकरण गरी वडा संकटासन्न मापन गार्दा माथीको तालिकाले देखाए अनुरूप वडा नं. ७ अति उच्च संकटासन्नमा परेको पाइएको छ । त्यसतै गरी उच्च संकटासन्न देखी मध्यम संकटासन्न वडा मापन गर्दा क्रमशः वडा २, ८, ५, ४, १, ३ र ६ परेको छन् । तुलनात्मक रूपमा वडाहरूलाई अति उच्च, उच्च र मध्यम संकटासन्नमा स्तरीकरण गरीएको छ ।

तुलनात्मक रूपमा अन्य वडाहरु भन्दा पहिरो बाहेक अन्य जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असर कम भएको र सेवा, सुविधामा पहुँच भएको वडालाई मध्यम जोखिम, सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिहर्हको भएता पनि केही भौतिक पूर्वाधार तथा सदरमुकामसँग अली नजीक भएको वडालाई उच्च जोखिम तथासबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिहर्हेका बाढी तथा खोला कटान, पहिरो, आगलागी जस्ता प्रकोपहरु अन्य वडाहरुको तुलनामा बढि भएको साथै सडक तथा स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारको तथा सेवा प्रदायक निकायहरुबाट टाढा भएको वडालाई अति उच्च जोखिम रहेको वडाको रूपमा स्तरीकरण गरिएको छ ।

वडा नं	संकटासन्नता स्तरीकरण	कारण
वडा नं ७, २ र ८	अति उच्च संकटासन्नता	बाक्लो तथा अव्यवस्थीत वस्ती, पहिरो बाढी आदिको समस्या, भौतीक पूर्वाधारको कमी, वडा नं. ८ सडकसँग नजोडिएको
वडा नं ५, ४ र १	उच्च संकटासन्नता	पहिरो, वनडेलोको समस्या, सदरमुकामसँग नजीक, वडा नं. ४ को स्याम्ने वस्ती पहिरोको जोखिमा भइ स्थानतरण गर्नु पर्ने
वडा नं ३ र ६	मध्यम संकटासन्नता	विकासको काम बढी भएको, मानवीय श्रोतमा धनी, बाटो निर्माणले गर्दा वस्तीमा पहिरोको जोखिम बढेको, वडा नं. ६ जिल्लाकै सदरमुकाममा रहेकाले सबैस किसिमको सेवा सुविधा रहेको

चित्र १४: सिमकोट गाउँपालीकाको संकटासन्नता स्तरीकरण नक्सा

घरधुरी संकटासन्ताको विश्लेषण गर्दा हाल ८ वटै वडामा रहेका घरधुरी मध्ये अति उच्च, उच्च, मध्यम र न्यून जोखिममा रहेका घरधुरीहरुको पहिचान गरिएको छ । घरधुरी संकटासन्तास्तरिकरण अनुसुचि २ मा समावेश गरिएको छ ।

क) अतिउच्च जोखिम : प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावित भएका, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा अति नै कमजोर रहेका, ३ महिना मात्र आफ्नो जग्गाको आम्दानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरणका लागि केही पनि गर्न नसक्ने अवस्था रहेका, शारिरिक रूपमा फरक क्षमता भएका, वसाई तथा जग्गाजमिन खोला नदिको किनारमा भएका ।

ख) उच्च जोखिम : प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावितमा परेका, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा अति नै कमजोर रहेका, ६ महिना मात्र आफ्नो जग्गाको आम्दानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरणका लागि केही गर्न नसक्ने अवस्थामा रहेका, वसाई तथा जग्गाजमिन खोला नदिको किनार वा नजिकै भएका ।

ग) मध्यम जोखिम : प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावित, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिमा ठिक ठिकै रूपमा पहुँच रहेको, ९ महिना मात्र आफ्नो जग्गाको आम्दानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरण केहि गर्न गर्न सक्ने अवस्थामा रहेका ।

घ) न्यून जोखिम : प्रकोप तथा जोखिमको असरबाट प्रत्यक्ष प्रभावित नभएका, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, मानविय सम्पत्तिको अवस्था राम्रौ रहेको, वर्ष भरि आफ्नो जग्गाको आम्दानीले खाना पुग्ने, तथा कुनै जोखिम तथा प्रकोप आएमा आफ्नो पहलमा अनुकूलन तथा न्यूनीकरण गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।

४.३.७ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

समग्र गाउँपालीकाको प्रकोपको प्रथमिकिकरण भन्दा वडाहरुमा भिन्न किसिमको प्राथमिकता तथा प्रभाव समेत हुन सक्छ भन्ने मान्यताका आधारमा निम्न तालिकाहरुमा ८ वटा वडाहरुमा रहेको प्रकोपको प्रभाव, प्रकोपको प्रभावित क्षेत्रहरु विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रकोपले पार्न सक्ने जोखिमको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको स्तर लाई १ देखी ४ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ । यसरी प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको अंक भारलाई गुणाकं गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो ।

तालीका १९: प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

वडा नं. १

प्रकोप	प्रभाव	प्रभाबको स्तर	प्रकोप हुन सक्ने जोखिम	जोखिमले पार्न सक्ने प्रभाव	जोखिमको स्कोर
खडेरी	अन्नबाली विनास भएको	४	४	४	६४
	पशु चौपायाको लागि चरण क्षेत्रको घाँस कमी भएको	३		४	४८
	रुख विरुवा सुकेको	२		४	३२
	अन्नबाली उब्जनी कमी भएको/खाद्यान्तको अभाव	४		४	६४
रोगकीरा	कृषि उत्पादनमा कमी	३	३	४	३६
	घाँस उत्पादनमा कमी	२		३	१८
	तरकारी उत्पादनमा कमी	३		३	२७
	फलफुल उत्पादनमा कमी	२		३	१८

प्रकोप	प्रभाव	प्रभाबको स्तर	प्रकोप हुन सक्ने जोखिम	जोखिमले पार्न सक्ने प्रभाव	जोखिमको स्कोर
वन डडलो	वन विनाश	२	२	४	१६
	बस्ती तथा घरको क्षति	१		२	४
	वन्यजन्तु विनाश	१		२	४
	घरपालुवा जनावरको क्षति	१		२	४
पहिरो	पशु चौपायाको मृत्यु	४	४	४	६४
	मानिसको मृत्यु	४		४	६४
	घर भत्काएको/बगाएको	३		२	२४
	बाटो पुरेको भत्काएको/बगाएको	४		३	४८
	खेतीयोग्य जमिन पुरेको/भत्काएको	४		४	६४
भिचाहा प्रजाती	अन्नबालीमा क्षती पुर्याएको	३	३	३	२७
	वनमा क्षती पुर्याएको	३	३	३	२७
	पशुको आहारामा कमी	३	३	३	२७
	हिँडडुलमा समस्या	२	३	२	१२
	भेंडापालनमा समस्या	२	३	२	१२
मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व	अन्नबालीमा क्षती पुर्याएको	४	४	४	६४
	फलफुल खेतीमा क्षती पुर्याएका	४	४	४	६४
चट्टाङ्ग	पशु चौपायाको मृत्यु	३	४	३	३६

वडा नं. २

प्रकोप	प्रभाव	प्रभाबको स्तर	प्रकोप हुन सक्ने जोखिम	जोखिमले पार्न सक्ने प्रभाव	जोखिमको स्कोर
खडेरी	अन्नबाली उज्जनी कम भएर खाद्यान्तको अभाव, भोकमरी	४	४	३	४८
	रुख विरुद्ध सुकेको र वन विनाश,	४		३	४८
	पानीको मुहान सुकेको	४		३	४८
	रोगको महामारी बढेको	३		२	२४
पहिरो	पशु चौपायाको मृत्यु	४	४	४	६४
	घर भत्काएको/बगाएको	३		२	२४
	बाटो पुरेको भत्काएको/बगाएको	४		३	४८
	खेतीयोग्य जमिन पुरेको/भत्काएको	४		४	६४
रोगकीरा	कृषि उत्पादनमा कमी	३	३	४	३६
	धाँस उत्पादनमा कमी	२		३	१८
	तरकारी उत्पादनमा कमी	३		३	२७
	फलफुल उत्पादनमा कमी	२		३	१८
	अन्नबालीमा क्षती पुर्याएको	४		४	६४

प्रकोप	प्रभाव	प्रभावको स्तर	प्रकोप हुन सक्ने जोखिम	जोखिमले पार्न सक्ने प्रभाव	जोखिमको स्कोर
वन्यजन्तुको असर	फलफुल खेतीमा क्षती पुर्याएका	४		४	६४
भिचाहा प्रजाती	अन्नबालीमा क्षती पुर्याएको	३	३	३	२७
	वनमा क्षती पुर्याएको	३		३	२७
	पशुको आहारामा कमी	३	३	३	२७
बाढी	खेती योग्य जमिन र बोट विरुद्ध पुरेको र बगाएको	३	२	२	१२
	घर, घटट र पुल भत्काएको र बगाएका	३		३	१८
हिमपात	मानव स्वास्थ्यमा असर	३	२	२	१२
	पशु चौपायालाई असर गरेको	३		२	१२

वडा नं. ३

प्रकोप	प्रभाव	प्रभावको स्तर	प्रकोप हुन सक्ने जोखिम	जोखिमले पार्न सक्ने प्रभाव	जोखिमको स्कोर
खडेरी	कृषि उत्पादनमा कमी	४	२०	३	३६
	पानी मुहान सुक्ने	३		४	३६
	घास तथा दुध उत्पादनमा कमी	२		३	१८
	विभिन्न रोगहरुको प्रकोप	१		२	६
	आगलागीका घटनामा वृद्धि	१		२	६
	फलफुल उत्पादनमा कमी	२		१	६
पहिरो	कृषियोग्य जमिनमा क्षति	२	२	३	१२
	घरवासमा क्षति	२		३	१२
	स्याउ खेतीमा क्षति	१		२	४
	बाटो पुरेको भत्काएको/बगाएको	३		२	१२
	पुल कुलेसामा क्षति	१		२	४
	सिचाईमा क्षति	१		२	४
	खानेपानी मुहानमा क्षति	३		४	२४
बाढी	घटटमा क्षति	३	२	४	२४
	काठे पुल बगाएको	३		३	१८
	कृषियोग्य जमिनमा कटान	२		३	१२
	कृषि उत्पादनमा कमी	३	३	४	३६

प्रकोप	प्रभाव	प्रभावको स्तर	प्रकोप हुन सक्ने जोखिम	जोखिमले पार्न सक्ने प्रभाव	जोखिमको स्कोर
रोग किराको महामारी	घाँस उत्पादनमा कमी	२	३ ४ ३ ३	३	१८
	पशुहरुमा नया रोग देखा पर्ने	३		४	३६
	फलफुल उत्पादनमा कमी	२		३	१८
	तरकारी उत्पादनमा कमी	३		३	२७
आगलागी	वन विनाश	२	२ २ २ २	४	१८
	बस्तीमा घरको क्षति	१		२	४
	वन्यजन्तु विनाश	१		२	४
	घरपालुवा जनावरको क्षति	१		२	४
असिना	कृषि उत्पादनमा कमी (फुल्ने र पाक्ने बेला)	१	२ ३	२	४
	फलफुल उत्पादनमा कमी (स्याउ, ओखर)	२		३	१२
हावाहुरी	फलफुल उत्पादनमा कमी	२	२ २ २ २	२	८
	अन्नबालीमा क्षती पुर्याएको	३		२	१२
	विजुलीको खम्बा तथा तारमा क्षति	२		२	८
	घरको छतमा भएको घाँसको कुन्यू उडाएको	२		२	८

वडा नं. ४

प्रकोप	असर तथा प्रभाव	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुनसक्ने सम्भावना	जोखिमको सम्भाव्यता	जोखिमको अंक
वाडि पहिरो	भौतिक पूर्वाधारमा क्षती (घर, घटट, पुल...)	३	३ २ ४ ३ ४ १	२	१८
	पशुचौपाया बगाएको/पुरेको (घोडा, भैसी)	२		२	१२
	खेतीयोग्य जमिन वगरमा परिणत गरेको	३		४	३६
	फलफुल वर्गेचा नष्ट पारेको	३		३	२७
	खानेपानीको समस्या (धारा नष्ट गरेको) स्रोत नष्ट	३		४	३६
	मानविय क्षति	२		१	६
खडेरी	वाली सखाप पारेको	३	३ ३ २ ३	४	३६
	पानीको मुहान सुकेको	३		३	२७
	महिलालाई कार्यवोभ	३		२	१८
	ताल सुकेको	२		३	१८

	नयाँ रोग देखा परेको / किराको प्रकोप	३		२	१८
	घाँस दाउरा कमी, रुख सुकेको	३		२	१८
	चरन क्षेत्र घटेको (पशुपञ्ची, चौपायाको संख्या घटेको)	३		४	३६
	जडिवुटि कम हुदै गएको	३		४	३६
रोगकिरा	तरकारी फलफुल नष्ट	४	३	३	३६
	अन्नबालीमा हास	३		३	२७
	घाँस पात मरेको	२		३	१८
वन डेलो	वन विनाश	२	२	४	१८
	बस्ती तथा घरको क्षति	१		२	४
	वन्यजन्तु विनाश	१		२	४
	घरपालुवा जनावरको क्षति	१		२	४
महामारी	आर्थिक क्षती	२	२	२	८
	पशु चौपायाहरु मरेको	२		१	४
	रोगहरुको प्रकोप (पशु तथा मानिसमा)	३		२	१२
हावाहुरी	फलफुल उत्पादनमा कमी	२	२	२	८
	अन्नबालीमा क्षती पुर्याएको	३		२	१२
	विजुलीको खम्बा तथा तारमा क्षति	२		२	८

बडा नं. ५

प्रकोप	असर तथा प्रभाव	असरको गम्भीरता	प्रकोप हुनसक्ने सम्भावना	जोखिमको सम्भाव्यता	जोखिमको अंक
वाढि पहिरो	खेतीयोग्य जमिन कटान	३	२	३	१८
	पानीको मुहान क्षती	२		१	४
	भौतिक क्षती	१		१	२
खडेरी	वाली उब्जनीमा कमी	४	३	४	४८
	पानीको मुल सुकेको	४		४	४८
	रोग व्यादि	२		१	६
	महिलामा कार्यबोझ	३		३	२७
	भूक्षय	२		३	१८
तुवालो	हवाइजहाज सञ्चालनमा समस्या	३	३	३	२७

प्रकोप	असर तथा प्रभाव	असरको गम्भीरता	प्रकोप हुनसक्ने सम्भावना	जोखिमको सम्भाव्यता	जोखिमको अंक
वाढि पहिरो	खेतीयोग्य जमिन कटान	३	२	३	१८
	पानीको मुहान क्षती	२		१	४
	भौतिक क्षती	१		१	२
	आँखामा समस्या	३		२	१८
वन्यजन्तुको असर	अन्नवालीमा क्षती पुर्याएको	४	४	४	६४
	फलफुल खेतीमा क्षती पुर्याएका	४		४	६४
रोगकिराको प्रकोप	तरकारी/ फलफुल उत्पादनमा कमि	४	३	३	३६
	अन्नवालीमा ह्वास	३		२	१८
	भण्डारण गरेको वालीमा धुनको प्रकोप	२		१	६
	घाँसपात क्षती	१		१	३
मिचाहा प्रजाती	घाँसमा फैलीएका	३	२	२	१२
चट्याङ्ग	भौतिक पूर्वाधारहरु नष्ट	३	२	३	१८
हिमपात	गाइवस्तुको आहारामा समस्या	३	३	३	२७
	पानीको समस्या	२		३	१८
	हवाइजहाज बन्द	३		४	३६

बडा नं. ६

प्रकोप	असर	प्रभाव को असर	प्रकोप बाट हुन सक्ने जोखिम	जोखिम ले पर्न सक्ने प्रभाव	जोखिम को स्कोर
खडेरी	अन्न वाली उत्पादमा कमि भै भोकमरीको समस्या	३	३	३	३६
	जमिनको उर्वेरा शक्तिमा क्रमिक रूपमा काम हुदै जानु	३		३	२७
	मानव स्वास्थ्यमा असर	२		३	१८
	पानी मुहान सुक्नु	३		४	३६
	आगोलागिको समस्या तथा बन जंगलमा क्षति	२		२	१२
	जडिबुटी उत्पादनमा कमि	२		३	१८
	पशु चौपायाको लागि चरण क्षेत्रको अभाव	३		४	३६
बन डढेलो	बाली नाली नस्ट	३	२	३	१८
	बन तथा जैविक विविधतामा हानी	४		२	१८
	घर गोठ नस्ट	२		२	८

प्रकोप	असर	प्रभाव को असर	प्रकोप बाट हुन सक्ने जोखिम	जोखिम ले पर्न सक्ने प्रभाव	जोखिम को स्कोर
रोग किरा	वर्षेभरी करेसाबारी, जौ, चिनो, कागुनो आदिमा क्षती	४	४	३	४८
पहिरो	खेति योग्य जमिनको नोक्सानी	३	३	३	२७
	बाटो घाटोको नोक्सानी	४		३	३६
	भौतिक सम्पतिको क्षति	२		३	१८
बाढ़ी	घरहरुमा पानी पस्ने	४	४	४	६४
महामारी	मानविय क्षति	२	२	२	८
	पशु चौपायामा रोगव्याधी	२		१	४
	अन्न बालीको नोक्सानी (रोग किराको प्रकोप	३		२	१२
	फलफूलका बोटमा रोग किरा लाग्नु	३		२	१२
असिना	अन्न बालिको नस्ट	३	२	३	१२
	फलफूलको नस्ट र पशु पञ्छीको विनास	३		२	१२
	बन जंगल तथा जैविक विविधताको विनास	२		२	८
मिचाहा प्रजाती	घाँसे मैदान, खेती, वनमा क्षती	३	३	२	१८

वडा नं. ७

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
खडेरी	कृषि उत्पादनमा कमी, माटोको उर्वराशक्ती ह्रास, भोकमरीको समस्या, रोगकिराको प्रकोप, स्थानीय जातका बाली लोप हुनु, चरन क्षेत्रको कमी, वन क्षेत्रको विनास, जिवजन्तुको वासस्थान नस्ट, वन्यजन्तुको आहाराको अभाव, मिचाहा प्रजातीको प्रकोप, रैथाने वनस्पती तथा जडिबुटी लोप हुनु, वन डढेलो, पानीको मुहानमा सुक्नु, हैजा, भाडापखाला जस्तो रोगका प्रकोपमा वृद्धि	४	४	३	४८
बाढ़ी पहिरो	बालीनाली नस्ट हुनु, माटोको उर्वराशक्ती ह्रास चरन क्षेत्रको कमी, स्थानीय जातका बाली लोप हुनु भोकमरीको समस्या, भू क्षय तथा जमीन कटानी, वन क्षेत्रको विनास, जिवजन्तुको वासस्थान नस्ट, भाडा पखाला, रुधाखोकी, जणिङ्डस जस्ता रोगको प्रकोपमा वृद्धि, भौतिक सरचनाको क्षति	३	४	३	३६
आगलागी	अन्न तथा विउबिजन नस्ट हुनु, पशु चौपायाहरु मर्नु वन जंगल तथा वन्यजन्तुहरुको विनास वन्यजन्तुहरुको आहाराको अभाव, वन्यजन्तुहरुको वासस्थान नस्ट स्वासप्रस्वास सम्बन्धी रोगको प्रभाव, महामारीको प्रकाप	२	४	३	२४

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
नदी कटान	खेतीयोग्य जमीन कटान हुनु, चरन क्षेत्रको विनास, भौतिक पुर्वाधारहरुको विनास	२	३	२	१२
असिना	बालीनालीको नाश, भोकमरी हुन, पशु चौपायाहरुको विनाश, वन जंगल तथा बन्यजन्तुहरुको विनास, जडिबुटी विनास	२	२	२	५

वडा नं. ८

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भीरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
खडेरी	उत्पादनमा कमि (खाद्य असुरक्षा)	३	३	३	२७
	बन जंगल विनास	२		३	१८
	पानीका मुहान सुकेको	२		३	१८
	आगलागीका घटनामा वृद्धि	२		१	६
	कुपोषण	१		१	३
रोगकिरा	रोगहरुको प्रकोप (झाडापखाला, टाइफाइड, भाइरल ज्वरो, घाँटी तथा स्वास प्रस्वास सम्बन्धि समस्या तथा पशु चौपायहरुमा अज्ञात रोगहरुको संक्रमण)	२	१	१	६
	बालीनालीमा क्षती	३		४	४८
	पशु चौपायाहरुको मृत्यु	३		४	४८
	भौतिक संरचनाहरु (गोरेटो बाटो, काठे पुलहरु, सिंचाई कुलोहरु, घरहरु)	२		२	१२
	मानविय क्षती (११ जनाको मृत्यु)	३		२	१८
पहिरो	पशु चौपायाहरु बगाएको	३	२	२	१८
	खेती योग्य जमिन बगाएको	२		२	१२
	भौतिक संरचना नष्ट (घर, पुल, बाटो)	४		३	४८
	खेतीयोग्य नमीन नष्ट	४		३	४८
	बाढी				
असिना	भौतिक संरचना नष्ट (घर, पुल, बाटो)	४	१	२	८
	बन्य जन्तुको मृत्यु	१		१	२
	पशु चौपायहरुको मृत्यु	३		३	१८
	उत्पादनमा कमि (खाद्य असुरक्षा)	२		२	८
	मानवीय क्षती	४		४	४८
चट्याङ्ग	पशु चौपायहरुको मृत्यु	३	३	४	३६

माथिको तालिकाले सिमकोट गाउँपालिका क्षेत्रमा देखिएका जलवायु जन्य प्रकोप र तिनको जोखिमको विश्लेषण प्रस्तुत गरेको छ। मुख्य गरि सिमकोट गाउँपालिका क्षेत्रमा देखिएका जलवायु जन्य प्रकोप हरुमा खडेरी, पहिरो, बाढी, हावाहुरी, असिना, मानिसमा रोगको महामारी तथा कृषिमा रोग किराको प्रकोप आदि रहेका छन्। उक्त चित्रले माथि उल्लेखित प्रकोपहरुले असर पारेका क्षेत्रहरु जस्तै कृषि, पशुपालन, खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, उर्जा तथा जलश्रोत, भौतिक पुर्वाधार तथा बसोबास, मानव स्वास्थ्य र जीविकोपार्जनको विश्लेषण गरेको छ। साथै, यी प्रकोपहरुले पारेका प्रभाव, भविश्यमा यस्ता प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र त्यसले पार्न सक्ने प्रभावको जोखिमलाई विश्लेषण गरि समग्रमा

प्रकोपको जोखिमको स्तर प्रस्तुत गरिएको छ । माथिको प्रकोप विश्लेषण चित्रका अनुसार सिमकोट क्षेत्रमा खडेरीको प्रकोप र भविस्यमा यसले पार्ने असर अरु प्रकोपको तुलनामा बढी देखिएको छ ।

४.३.८ जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण

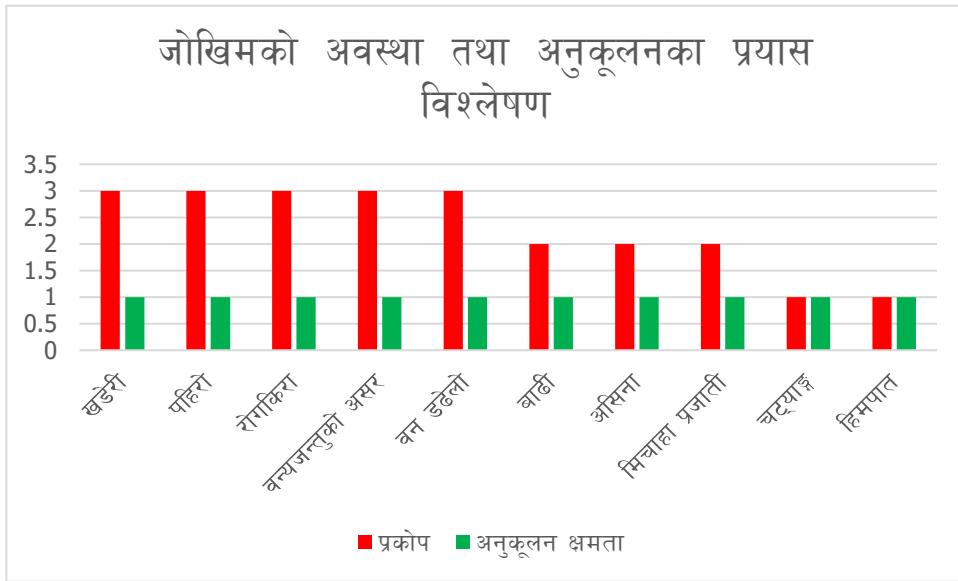
यस विधिको प्रयोगबाट जोखिमको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै जोखिमसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरुको स्तर दुवैलाई १ देखी ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

तालीका २० : जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयास विश्लेषण

क्र.सं.	जोखिम तथा प्रकोप	प्रभावको मुख्य क्षेत्र	प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका प्रयासहरु	स्तर
१	खडेरी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा ऊर्जा	बालीनाली सुख्ने, खेतीयोग्य जमीन सुख्ना हुने, उञ्जनीमा कमी, रोगकीरा लागी बालीनाली उत्पादनमा ह्रास, वनमा आगलागी भएको, पानीको मुहान सुक्नु, पशु चौपायाहरुलाई घाँसपातको समस्या भएको, खेतीपाती, वन र पाटनमा नयाँ भार देखिन थालेको, कृषकहरुलाई वित्र विजन जोगाउन समस्या भएको, पानीको समस्या भएर फाडापखला फैलीएको	३	अन्य मुलहरुबाट खानेपानीको आवश्यकता पुर्ति गरेको, मुल संरक्षणका कार्यहरु गरेको, टनेल तथा थोपा सिँचाई बाट तरकारी खेति उत्पादन गर्न सुरुवात गरिएको	१
२	पहिरो	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा ऊर्जा	आवतजावतमा समस्या भएको, भौतीक संरचना जस्तै खानेपानी, पुल, सिँचाइ, विद्युत, घट्ट, सडक नष्ट भएको, घरहरु जोखिममा रहेको, खेतीपाती, पशुपन्छी तथा वनजङ्गलको क्षती, सञ्चार विहिन हुने, स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा असर	३	पहिरो नियन्त्रणका लागि र्यावियन पर्खाल निर्माण गरिएको भएपनि पर्याप्त नभएको, वृक्षारोपण गरिएको, पहिरो क्षेत्रमा भएका घरहरु विस्थापित भई अन्यत्र बसाईसराई गरिएको	१
३	रोगकीरा	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता	केही वर्ष यता रोगकीराको प्रकोप भन बढेको, फेद तथा टुप्पो खाने दुई किसिमको किराले कोदो, चिनु, सिमि जस्ता बालीहरुलाई सखाप पारेको, उत्पादनमा कमी भएको, पशुको आहारामा कमी	३	किरा लागेको हाँगाहरु काट्ने गरेको, रासायनिक तथा जैविक विषादीको प्रयोग गरिएको,	१

४	वन्यजन्तुको असर	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता	बाँदर, दुम्सीले तरकारी तथा फलफुल जस्तै स्याउलाई सखाप पारेको	३	स्थानीयले धपाउने काम गरेको	१
५	आगालागि/वन डढेलो	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा ऊर्जा	बनजङ्गल, जडिबुटी तथा पशुपन्ध्रीको विनाश, वातावरणमा हास, पानीको मुहान सुक्ने, खडेरी पर्ने, काठ दाउरामा कमी, सोतर स्याउलामा कमी, गाईगोरुलाई आहाराको कमी, सानो सानो बोट बिरुवा नाश हुने	३	सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहले जनचेतना जगाउने गरेको, सुकेका काठहरुलाई प्रयोग गरिएको, समुदाय मिलेर निभाउने कार्य गरेको तथा सेना र प्रहरीको मदत लिएको	१
६	बाढी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा ऊर्जा	घर, जग्गा, खानेपानी, पुलपुलेसा, सिंचाई, सडक आदी नष्ट तथा जोखिममा रहेको	२	नदी नियन्त्रणको लागी र्याविनको बाँध बाँधिएको	१
७	असिना	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा ऊर्जा	बालीनाली तथा फलफूलमा असर भएको, पशुचार्चापायालाई क्षती, टनेलको प्लाष्टिक नोक्सानी	२	चौपायलाई संरक्षित ठाउँमा राखिएको, अन्न तथा गेडागुडी बाहिरबाट खरिद गरी आफू तथा पशुपंक्षी पालेको, टनेलमा खेति गर्न सुरुवात गरिएपनि पर्याप्त नभएको र थप अनुकूलनका कार्यहरु गर्न नसकिएको	१
८	मिचाहा प्रजाती	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता	नयाँ खालको भार देखिन थालेको जस्तै पहेलो फुल फुल्ने र कुरो जसले बालीनाली, घाँसे मैदान तथा वनमा यस्ता भारको विगतिगी बढेको र बालीनाली उत्पादनमा कमी	२	स्थानीयले उखालेरे फाल्ने गरेको	१
९	चट्टाङ्ग	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा ऊर्जा	भिरको वस्तीलाई समस्या, पशु चौपायाहरुको क्षती	१	केही नगरेको	१
१०	हिमपात	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पुर्वाधार	आवतजावतमा समस्या, पशुचौपायाहरुको क्षती, अत्याधीक चिसोले गर्दा मानीसहरुलाई समस्या	१		१

माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण विधिबाट प्रकोपहरुको विश्लेषण गरी तिनको अनुकूलन क्षमताको पहिचान गरिएको छ । माथिको विश्लेषण अनुसार गाउँपालिका क्षेत्रमा खडेरी, पहिरो, रोगकिरा जस्ता प्रमुख प्रकोपहरुको रूपमा देखा परेको तर समुदायबाट उक्त प्रकोपहरुको असर कम गर्न केहि अनुकूलनका प्रयासहरु भएपनि ति पर्याप्त नभएको पाईएको छ । यस विश्लेषणले प्रकोपहरुसँग जुध्न सक्ने क्षमता कम भएकाले ती प्रकोपहरुसँग जुध्न तुरन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरु समावेश गरि यथाशिघ्र कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

चित्र १५ : गाउँपालिकाको जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

४.३.९ जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

सिमकोट गाउँपालिकाको क्षमता पहिचान गर्न र जलवायुजन्य प्रकोपबाट समुदायमा परेको असरको विश्लेषणका लागी स्थानीय अनुकूलन योजनाका एक औजार, जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । उक्त विश्लेषणको लागी प्राकृतिक, भौतिक, सामाजिक, मानवीय र आर्थिक सम्पत्ति पहिचान गर्दै हालको अवस्था र गुणस्तर मापन गरिएको थियो । त्यसै गरी भविष्यमा उक्त सम्पत्तिहरुको अवस्था र गुणस्तरको परिदृश्यको वारेमा पनि छलफल एंव विश्लेषण गरियो । जलवायु परिवर्तनसँग जुध्नको लागि यस गाउँपालिका १ देखी ८ वडाहरुमा भएका विभिन्न जीविकोपार्जनका श्रोतहरु तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

यो विधि प्रयोग गर्दा हालको अवस्था र स्तर लाई मापन गर्न १ देखी ४ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा ४ भन्नाले हालको अवस्थाको गुणस्तर राम्रा भएको भन्ने वुभिन्छ भन्ने १ भन्नाले गुणस्तर सन्तोसजनक नभएको भन्ने वुभिन्छ ।

तालीका २१ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
प्राकृतिक सम्पत्ति			
वन	<ul style="list-style-type: none"> २० वटा सामुदायिक वन र २६ वटा कवुलियति वन रहेका छन् वन क्षेत्रमा भारल, कस्तुरी, नावर, भालु, च्याखु, बाँसो र चराहरुमा डाँफे, च्याखुरा, कालिज, 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक वनले कडीकडाउ नगर्ने हो भन्ने वनजंगलको क्षेत्रसँगै वन्यजन्तु, वन पैदावर र जडीबुटीका प्रकार र संख्यामा कमी आउन सक्ने 	३

जिविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
	<p>मलेवा, ढुकुर पाइन्छन् । त्यस्तै वनमा सल्लो, ठिङ्गो सल्ला, गोबे सल्ला, बैंस, बाँझ, चुली, धुपी, ओखर, खाँबु, उत्तिस, पिपल, मेल, तारुचुक, धुपी, ठिन्क जस्ता काष्ठजन्य बोट विरुवाहरु, भोजपत्र, सेता गुराँस, चिमालो, लौंठ, चुम्ला, चुत्रो, ढैंटेलो जस्ता बुट्यानहरु रहेका छन् । वन क्षेत्रका जस्ता जटामासी, कटुकी, वन लसुन, सेताक चिनी (खिराउला), गुच्छे च्याउ जस्ता जडिबुटिहरु पाइन्छन् भने हालका वर्षहरुमा जडिबुटिहरुको उत्पादनमा कमि आएको छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> दाउरा तथा घर निर्माणको लागि वन फडानी गर्ने गरेको साथै वन डेलोका घटनाहरु बढने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक प्रकोपबाट वन क्षेत्र प्रभावित हुने (बाढी, आगलागी, खडेरी, हावाहुरी) मिचाहा प्रवृत्तिका भारहरु अत्याधिक मात्रामा देखा पर्न सक्ने पहिरो तथा नदि कटानले वन क्षेत्र घटने वन क्षेत्रको संरक्षणका लागि गाउँ स्तरमा ऐन तथा कार्यविधिको निर्माण हुनेछ । नदी किनाराहरुमा र खाली ठाउँमा वृक्षारोपण गरी यसको गुणस्तर सुधार्न सकिने जडिबुटी संकलन केन्द्रको स्थापना गरी रोजगारीको सृजना गर्न सकिने, वन्यजन्तुको संरक्षण गरी पर्यटकलाई आकर्षण गरी पर्यटन उद्योग विकास गर्न सकिने 	
जलश्रोत	<ul style="list-style-type: none"> कर्णाली, दोजाम कर्णाली, र्याग्नु खोला, लुइफे खोला, फुने छहडा, हिल्दु खोला, चुकेडी खोला, धारापोरी खोला, घट्टे खोला, मर्मे खोला, लांगा खोला, मेलागाड, भेटीगाड जस्ता नदीनालाहरु छन् । पानीका प्राकृतिक मूलहरु सुकै गएको पानी पर्ने प्रवृत्तिमा फरकपन हुनाले खोलामा कहिले पानीको बहाव एक्कासी बढने र कहिले पानीको मात्रा कम हुने गरेको खडेरी तथा पहिरोका कारण खानेपानीका मूलहरु सुकेका साथै भासिएका 	<p>पानीका मूलहरु अभै सुक्न सक्ने, पानीको हाहाकार मच्चन सक्ने पिउने पानी समेत नपाइने स्थिती हुने पानीका स्रोतहरु संरक्षणका लागि मुहान संरक्षण तथा पूर्नभरण पोखरीहरुको निर्माण हुनेछन् । पानीका मुहान क्षेत्र वरिपरि वृक्षारोपण हुनेछ । जंगल र जलाधारको संरक्षण गरेमा खानेपानी, सिँचाइको सुविधा हुन सक्छ ।</p>	
माटो	<p>कृषि योग्य भूमिको माटो पथ्थरिलो छ । यस माटोमा नाइट्रोजन र फोस्फोरस कमि भएता पनि पोटासको परिमाण भने औषतमा उल्लेखनीय भएको पाइन्छ । सेतो र कमेरो माटो पाइन्छ ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> अन्य जिल्लासँग मोटर बाटोले जोडीएमा माटोमा रसायानिक मल तथ विषादीको प्रयोग बढन सक्ने यहाँ पाइने विभिन्न खनिजहरुको अध्ययन तथा खोज अनुसन्धान गरे आर्थिक स्थिती बढन सक्ने 	
भौतिक सम्पत्ति			
पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> भएका सडक सञ्जालको कुल लम्बाई ८७ किलोमिटर र वडा ८ बाहेक सबै वडासम्म मोटर बाटो पुगेको तर गुणस्तरीय नभएको १८ वटा काठे पुल, भोलुगें पुल, १४२० कि.मि घोडेटो बाटो, ३८ वटा पानी घट्ट, २ वटा आधुनीक घट्ट, ५२६ किलो वाटको हिल्दुम लघु 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय भवन, बाटोधाटो, पुलपुलेसा बनाउनुपर्ने सडक कालोपत्रे हुने कुलो कुलेसा र नहर बन्दै छन् भविष्यमा राम्रो र गुणस्तर हुनेछन् लोडसेडिङ्को अन्त्य हुनेछ र ठुला उद्योग संचालनका अवसर खुल्नेछन् 	१

जिविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
	<p>जल विद्युत, ५ वटा वडा भवन तथा २४ वटा विद्यालय भवन</p> <ul style="list-style-type: none"> १९ वटा ठूला र साना गरी सिंचाई आयोजना संचारको क्षेत्रमा नेपाल टेलिकम र एनसेलले सेवा प्रदान गरिरहेका छन् भने स्थानीय एफएम तथा डिसहोम टेलिभिजनको सुविधा 	<ul style="list-style-type: none"> ठल निकास भविष्यमा व्यवस्थित हुनेछ स्वच्छ खानेपानीको बिस्तार हुनेछ सरकारी भवनले गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने अस्पताल पनि गुणस्तरीय हुने र ठुलो ठुलो रोगको उपचार हुने भविष्यमा विद्यालयको गुणस्तर बढ्दै जाने उच्च तहका क्याम्पस स्थापना भइ विविध विद्याहरु सञ्चालन भई गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर प्राप्त हुने पक्की पुलहरु निर्माण हुनेछ विस्तारै शहरीकरण बढी यातायात, उद्योग, रोजगारीका अवसर खुलेछन् संचार, सुचना प्रविधिको विकास हुनेछ र वात्य संसारसँग घुलमिल हुनेछ, सँगसँगै प्रदूषण पनि वृद्धि हुनेछ। 	
सुचना संचार	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक घरपरिवारको कम्तिमा एक जनासंग मोबाइल फोन भएको नेटवर्कको पहुँचमा कमी विद्युत आपुर्तिको व्यवस्था राम्रो नभएकाले सूचना, सञ्चार, उद्योग धन्दा सञ्चालन गर्न बाधा 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय प्रशारण लाइन मार्फत विद्युत सेवाको सहज पहुँच हुने भविष्यमा सबै परिवार सहज नेटवर्कको पहुँचमा हुने 	
आर्थिक सम्पत्ति			
बैंक तथा वीतीय संस्था	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको वडा न ५ मा र राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक, कृषि विकास बैंक र नीजि क्षेत्रका बैंकहरु साथै केहि सहकारी संस्थाहरु पनि सञ्चालन भएका सहकारी र समुहमा नियमित वचत संकलन गर्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> भविष्यमा सबै जनताहरु बैंक र सहकारीको पहुँचमा पुग्ने विभिन्न लघु तथा साना उद्योग सञ्चालित भइ स्वरोजगार बढ्न सक्ने बैंकहरु, सहकारी संस्था थप गर्ने र लगानी बढाउन सकिने आमा समूह, कृषि समुह तथा शहकारीहरु थप सक्रिय हुनेछन् तथा समुहहरुको सामाजिक कार्यमा प्रभावकारिता बढ्ने छ। 	१
सामाजिक सम्पत्ति			
सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरु	<ul style="list-style-type: none"> वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, इलाका प्रहरी, इलाका वन कार्यालय रहेका र सो अनुरूप कार्य सम्पादन भएको, हरेक वडामा आमा, युवा तथा टोल सुधार समितिहरु रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरु संग समन्वय नगरे भविष्यमा सबै परियोजना नरहने अवस्था आउने 	२

जिविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	स्तर (१-४)
	<ul style="list-style-type: none"> १५ वटा प्रमुख मन्दि रहेको र सोही अनुसारका धार्मिक गुठी पनि रहेको सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरु पहिलेको तुलनामा कम लागू भएका 		
राजनैतिक नेताहरुसंग सम्बन्ध	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक पहुँचमा अभिवृद्धि भएको साथै नेतृत्व विकास भएको महिलाहरुको निर्णय तहमा सम्मान जनक उपस्थिति रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक पहुँच अझ बढ्नेछ, साथै निर्णय तहमा सबै समुदाय लिगां र जातजातिको सहभागितामुलक उपस्थिति रहने छ 	
सामाजिक मुल्य मान्यता	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक मुल्य मान्यतामा परिस्कृत हुँदै गएको छुवाछुत, बहुपती तथा छौपडी प्रथा अझै चलीरहेको 	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक मुल्यमान्यतामा परिवर्तन हुने 	
मानवीय सम्पत्ति			
साक्षरता	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक घरमा सबै वालवालिकाहरु विद्यालय जाने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> साक्षरता प्रतिशत १०० पुग्ने 	१
जनशक्ती उत्पादन तथा रोजगारी	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष जनशक्ती उत्पादन भएको तर बेरोजगार रहेका स्नाकोत्तरसम्मको अध्ययन पुरा गरेका व्यक्तीहरु समेत बेरोजगार रहेका प्राविधिक विद्यालय धेरै नभएकोले दक्ष जनशक्ति तथा दक्ष शिक्षक नभएको सिकर्मी, डकर्मी, सिलाइ कटाइ, जाली बुनाइ जस्ता सिप भए पनि प्रायाप्त नभएको गिड्ठी कुट्टने जस्ता ज्यालादारी बाट गुजारा गर्ने धेरै रहेका जलवायु परिवर्तनमा सचेतना एवं ज्ञानको अवस्था केही शिक्षित वर्ग सम्म मात्र रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष जनशक्ती उत्पादन हुने तर बेरोजगारीको समस्या रहने प्राविधिक जनस्रोत बढेर स्वरोजगारको जनसंख्या बढ्ने दक्ष जनशक्ति तयार गरी आर्थिक सहयोगको व्यवस्था हुने युवा सशक्तिकरण अभियान हुने र कार्य सञ्चालन हुने सिपमूलक तालिम संचालन हुने क्षमता विकास कार्यक्रम गर्ने सेवामुलक र व्यवसायिक कृषिमा जनस्रोत निर्माण भई बाहिर जाने युवाको संख्यामा कमी आउने 	

४.२.१२ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

परीमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ ले दस वटा विषयगत क्षेत्र र यस विधिबाट सिमकोट गाउँपालिकामा विगत ३० वर्षमा जलवायुमा देखिएको परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रगत प्रभाव तथा हालको अवस्था र भविष्यको अनुमान प्रस्तुत गरिएको छ। पहिलेको अवस्थाबाट वर्तमान अवस्थामा भएको परिवर्तन र भविष्यमा पार्न सक्ने नकारात्मक असरको चित्रण गरिएको छ। जसले जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलन हुन गर्नुपर्ने कामहरूको प्राथमिकीकरण र लेखाजोखा गर्न मद्दत भएको छ।

तालीका २२ : विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा			
समयमै पानी, वर्षा हुने भएकाले जनताहरूलाई कृषि प्रती उत्सुकता र खाना लाउन पुर्यो तथा आत्मनिर्भरता, स्थानीय स्तरकै वित्र प्रयोग गर्ने भएकाले उत्पादन राम्रो थियो	प्राकृतीक रूपले मौसममा परिवर्तन भइ उत्पादन राम्रो नभएको र कृषि प्रती आत्मनिर्भरता कम हुँदै गएको ।	स्थानीय स्तरमै वित्र उत्पादन गर्न नसकेको कारणले र जनघनत्तव वृद्धि दरले गर्दा खाद्य संकट तथा कृषिमा समस्या उत्पन्न हुन सक्ने । अतः स्थानीय स्तरमा माटो परीक्षण गरी सुहाउँदो वित्रिजन र मलको उपलब्ध गरीएको खण्डमा कृषि तथा खाद्य सुरक्षामा वृद्धि हुनसक्ने ।	आत्म निर्भर हुने, स्वास्थ्यमा सुधार, गुणस्तरीय पोषणमा पहुँच, रोजगारी वृद्धि तथा जीवीकोपार्जन सुधार
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण			
वन जङ्गल कम भएको, वनमा प्रशस्त जडिबुटीहरू जस्तै कटुकी, जटामसी, पाँचओनै, गुच्छे च्याउ, उत्तीस, सेतो चिनी पाइन्यो । शीकारी हुने गरेको थियो । थुप्रै वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गी जस्तै घोरल, कस्तुरी, नाउर, डाँफे, चाकुरा देखिने गरेको थियो । स्थानीयहरू गैरकाष्ठ पैदावार तथा जडिबुटी विक्रि वितरण थिएन । ताल तलैया, खोलानालामा पर्याप्त पानी थियो ।	वृक्षरोपणले गर्दा वनको क्षेत्रमा वृद्धि, वन, जैविक विविधता तथा जलाधार सम्बन्धी अध्ययन भएको छैन । चोरी निकासीका कारण वन्य जन्तु तथा पन्छीहरूको संख्यामा कमी, मिचाहा प्रजातिहरू जस्तै पहेलो गन्धे फुल र कुरो देखिन थालेको र डडेलोको जोखिम बढ्दो कममा रहेको छ । सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति खासै कियशिल नरहेको । व्यापार तथा बजारीकरणका कारण जडिबुटी लोप हुने तर्फ लागेको । खडेरीका कारण जलाधार क्षेत्र सुकै गएको ।	वन जङ्गलको संरक्षण गर्न सके पर्याप्त मात्रामा क्षेत्र विस्तार हुन सक्ने । वन्य जन्तु तथा पन्छीहरूको चोरी निकासी तथा शिकारमा रोक लगाएमा आर्थिक वृद्धि हुने । जलाधार व्यवस्थापन गर्न सकेमा खडेरीबाट बच्न सक्ने ।	रोजगारीका सिलसिलाका पुरुषहरू घरमा नहुँदा महिलाहरूलाई दाउरा संकलनमा असहजता तथा वन्यजन्तुसँगको द्वन्द्वको जोखिम रहेको हुन्छ । आर्थिक रूपमा स्तरोन्नती, स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता ।
जल तथा ऊर्जा			
विजुली नभएको, भरो बाल्ने गरेको, खाना पकाउन सबै परिवारहरूले दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको, वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी ज्ञान नभएको, खानको लागी खोला तथा कुवाको पानी प्रयोग गर्ने गरेको । मुहान ठाउँठाउँमा फुट्ने । ती मुहानबाट घण्टौं पानी बोकेर धाउनुपर्ने अवस्था थियो ।	लघु जलविद्युत पुर्ण रूपमा संचालनमा आएपनि ग्रामिण विद्युतीकरणका लागि आवश्यक विजुलीका पोल र जलवायु जन्य प्रकोपका कारण जल विद्युतमा समस्या आइराख्ने । प्राय सबै घरमा सोलार बत्ती जडान गरीएको । खाना पकाउन अधिकाशं परिवार सुधारीएको चुल्हो र बजार क्षेत्रमा केही परिवारहरू एल. पि. जि रयास तथा विद्युतीय उपकरण प्रयोग गर्दैछन् ।	राष्ट्रिय प्रशारण लाइनमा जडान भई गाउँपालिकामा पुर्ण रूपमा विद्युतीकरण हुनेछ । एल. पि. जि रयास तथा विद्युतीय उपकरण र औजारको प्रयोग अधिक हुनेछ । जलको बहुउपयोग हुने र उद्योग कलकारखानाका लागि माग पनि बढ्दो हुनेछ र प्रति व्यक्ति जलको माग बढ्ने छ ।	खाना पकाउन अधिकाशं परिवारले दाउराको प्रयोग गर्ने हुँदा र स्वच्छ ऊर्जाको प्रयोग नहुँदा महिला, दुधे बालबालिका र वृद्धवृद्धाहरूमा श्वासप्रश्वासको जोखिम अधिक रहेको छ । विद्युतीकरण भएमा कामको चाप घट्ने तथा जीवनयापनमा सहजता आउने ।

स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई			
कुवाको पानीको प्रयोग, स्वास्थ्य संस्थाहरु नभएको, सरसफाई सम्बन्धी जनचेतना नभएको	खानेपानीको गुणस्तरमा केही मात्रामा सुधार भएको, वडामा स्वास्थ्य केन्द्र तथा गाउँघर किलोनीक स्थापना भएको, सरसफाईमा सुधार भएको ।	फिल्टर सहितको स्वच्छ खानेपानीको प्रयोग हुने, स्वास्थ्य संस्थाको स्तरोन्नती भई स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुधार, सरसफाईमा वृद्धि हुने ।	वृद्धवृद्धाहरुको औसत आयुको वृद्धि, कुपोषणबाट उन्मुत्ती, पानीजन्य रोगबाट बचाउ
स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती			
पातलो बस्ती, गाउँ केन्द्रीत भएको, अप्टेरा बाटाहरु, मोटर गाडी केही नभएको, परम्परागत घरहरु भएको	जनसंख्यामा वृद्धि भई बस्ती विस्तार, सबै वडामा मोटर बाटो पुगेको र गाडी, बाइक चलन थालेको, बजारितर बसाइ सराइ बढेको	सुविधा सम्पन्न सडकहरु हुने, परम्परागत घरहरुको स्तरोन्नती हुने	यातायात गर्न सहज, समयको बचत
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन			
समयमै पानी, हिँउ पर्ने, खडेरी नहुने, पहिरो तथा बाढीको समस्या कम हुने, महामारी हुने	हिँउ तथा पानी समयमा नपर्ने जस्ते गर्दा लामा समय खडेरी भोग्नु पर्ने, अत्याधीक वर्षाले गर्दा बाढी पहिरोको प्रकोप बढेको, वन डेढोलोको समस्या बढेको, तुँवालोको समस्या देखिन थालेको, कृषि, वन तथा पाटनमा नयाँ नयाँ भार देखिन थालेको, खडेरीले गर्दा कृषिमा रोगकीराको प्रकोप बढेको, महामारी कम हुन थालेको	जलवायु परिवर्तनका कारण अनावृष्टि, अतीवृष्टि, अल्पवृष्टि हुन सक्ने, सिँचाइको व्यवस्थापन भएमा खडेरीको समस्याबाट बच्न सकिने, पहिरो नियन्त्रण गर्न वृक्षारोपण तथा तटबन्धनका संरचनाहरु निर्माण हुने, महामारी समस्यको रूपमा नरहन सक्ने	विपद् तथा जोखिम न्यूनीकरण भई जिवनयापन सरल हुने
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार			
कुनै पनि किसिमको उद्योग, कलकारखाना नभएको, यातायात तथा अन्य सुविधाहरु नभएको,	कुटानी, पिसानी तथा पेलानी मिल तथा घट्टहरुको स्थापना भएको, फलफूल प्रशोधन केन्द्र स्थापना, यातायातको सुविधा भएको, विद्युत, सञ्चार, खानेपानी, सिँचाई जस्ता पूर्वाधारको विकास भएको	आवश्यक उद्योगहरुको स्थापना हुने, यातायातको सुविधा विस्तार तथा स्तरोन्नती हुने, अन्य पूर्वाधार तथा विकासको योजनामा स्तरोन्नती हुने	यातायातमा सुविधा भई पर्यटन विकास तथा महिलाहरुलाई रोजगारीको अवस्था सिर्जना हुने
पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा			
पर्यटकहरुको आगमन थिएन, रितिरिवाज अनुसार साँस्कृतिक कार्यक्रमहरु मनाएको, गुम्बा, मठ मन्दिरहरु कम भएको तर आस्था धेरै भएको	स्थानीय तथा बाहिय पर्यटकको आगमन बढेको, हाल गुम्बा, मठ मन्दिरहरु बढी भएको तर जनमानसमा आस्था कम हुँदै गएको, होम स्टेको सेवा सुविधा भएको	पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको प्रबर्धन हुनेछ ।	स्थानीय मेला, चाडमा महिला तथा किशोरी माथिको सम्भावित यौनजन्य आक्रमणजस्ता अपराध कर्मको जोखिम रहने हुन्छ ।
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन			

<p>लैंगिक तथा सामाजिक विभेद थियो । अभिभावक नभएका बालबालिका, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक, रोगी, सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, हेरचाह गर्ने कोही नभएका महिलाका लागि सङ्कमणकालीन पुर्नस्थापना केन्द्र स्थापना गरी राहत र पुर्नस्थापनाको कार्यक्रम सञ्चालन हुँदैन थियो । प्रभावितको समतामूलक पहुँच स्थापना हुँदैन थियो । कृषी तथा पशुपालनमा आधारित जीविकोपार्जन थियो ।</p>	<p>अभिभावक नभएका बालबालिका, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक, रोगी, सुत्केरी, गर्भवती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, हेरचाह गर्ने कोही नभएका महिलाका लागि सङ्कमणकालीन पुर्नस्थापना केन्द्रको स्थापना भएको अवस्था छैन् । व्यापारी, व्यवसायी र उद्यमीहरूलाई जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनबाट प्रशिक्षण दिई उनीहरूको जवाफदेहिता, सहभागिता र जिम्मेवारीबोध बढाईएको छ । नेपाल सरकारको प्रचलित कानुनअनुसार विधिको शासन हुन्छ ।</p>	<p>लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिताको पुर्ण सुनिश्चितता हुनेछ । अभिभावकविहीन बालबालिकाको खोजीनिती, संरक्षण, गर्भवती, सुत्केरी आमा, नवजात शिशु, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, एकल महिला, विरामी, ज्येष्ठ नागरिकको आवश्यकीय हेरचाह भएको हुनेछ । प्रभावितको समतामूलक पहुँच स्थापना र सामुदायिक पुनर्निर्माण, स्रोत संरक्षण एवं सेवा सञ्चालनमा वृद्धि भएको हुनेछ । समुदायमा मनोविमर्श सहायता चाहिने प्रभावितहरूको पहिचान गरी उनीहरूको समूहहरूको मागपक्षीय जागृति (Demand-side awareness) उपयोगी कियाकलापहरु सञ्चालन भएको हुनेछ । व्यापार, उद्योगमा आधारित जीविकोपार्जनका स्रोतहरूको पहिचान भएको छ ।</p>	<p>महिला तथा किशोरी माथिको सम्भावित यौनजन्य आकमण जस्ता अपराध कर्मको जोखिम रहने हुन्छ । विशेष गरी जीविकोपार्जनको अवसर पुनर्सिजना गर्ने गरी समूह, समिति, संस्थाका गतिविधिहरूको निरन्तरता, तीव्रता सबै बडामा भएको पाइदैन् । व्यापार, उद्योगमा आधारित जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा महिला, दलितको पहुँच कम हुन सक्नेछ ।</p>
जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास			
<p>जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सबालमा जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकासमा कमी थियो समुदायमा आधारित, तालिम प्राप्त, पूर्व अभ्यासशील स्वयंसेवकहरू थिएनन् ।</p>	<p>राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरूका सदस्यहरू, निर्वाचित जनप्रतिनिधि, विषयगत निकायका सम्पर्क व्यक्ति, विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरूलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन ऐन, नियम, नीति, रणनीतिक कार्ययोजना बारे अभिमुखिकरण भएको छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा सचेतना जगाउने कार्यक्रमहरूको विकास तथा संचालन गर्नका लागि समुदायमा आधारित संघ संस्था, गैरसरकारी सङ्गठन तथा अन्य</p>	<p>महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, आदिवासी, दलित, विपन्नको लागि पूर्वसूचना प्रणालीबाटे जानकारीमूलक सामाग्रीहरूको तयारी हुनेछ । विद्यालयका पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन सम्बन्धी पाठ्यक्रम निर्माण गरी अध्ययन, अध्यापनलाई संस्थागत भएको हुनेछ । दलित, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटउन्मुख समुदायहरू र सरोकारवालाहरूका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण</p>	<p>दलित, महिलाहरूले यस्ता जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास कार्यक्रममा प्रतिनिधित्व गर्ने अवसर कम पाउने सक्ने संभावना हुन्छ ।</p>

	<p>सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य भएको छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी चेतना तथा प्रशिक्षणका लागि विस्तृत गाउँपालिका स्तरको कार्यक्रमको विकास गरी संचालन भएको छ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी कानुनहरूको सचेतिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका विशेष कार्यक्रमहरू संचालन भएको छैन । प्रकोप, संकटउन्मुखता तथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने, जोखिम संवेदनशील भू उपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम भएको छ । पालिकाले विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना गरेको छ ।</p>	<p>कार्यक्रमहरू भएको हुनेछ । विद्यार्थी, अविभावक, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, खानेपानी सेवा प्रदायक, सामुदायिक संस्था तथा उपभोक्ताहरूका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा खेल्नुपर्ने भूमिकाबारे जानकारीमूलक सामग्री बनाई प्रचार प्रसार गर्ने, तालिम प्रदान भएको हुनेछ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी कानुनहरूको सचेतिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका विशेष कार्यक्रमहरू संचालन भएको हुनेछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका सवाल, समस्या र समाधान माथि अनुसन्धान भएको हुनेछ । तालिम प्राप्त, स्वयंसेवकहरूको प्रथम उद्धारक (First Responder) संयन्त्रको विकास र क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।</p>
--	--	---

४.२.१३ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्ता चित्रण तथा विश्लेषण

सिमकोट गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव तथा संभावित जोखिम र तिनीहरूले जैविक विविधता/वन जङ्गल, कृषि र जल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस विश्लेषणको उद्देश्य थियो ।

४.२.१३.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू तथा संभावित जोखिमहरूले वनको अवस्था तथा जैविक विविधतामा के कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउन यस विधिको प्रयोग गरीएको थियो । वन जङ्गलको पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको जानकारी समुह छलफल र अन्तर्क्रियाबाट संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरूलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी वन प्रजातीमा परिवर्तन, जीवजन्तुका प्रजातीमा परिवर्तन, वनको अवस्था, यसका संयोजन तथा पारिस्थितिकीय प्रणलीको सेवामा कस्तो परिवर्तन आएको छ भनी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २३ : वन जगंल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क्र. सं.	जोखिमहरु	वन प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	वनको अवस्था/गुणस्तर	संयोजन	वनको पारिस्थितिकीय प्रणाली सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	२	२	३	१	३	११
२	पहिरो	२	१	३	३	२	११
३	रोगकीरा	२	१	२	१	२	८
४	वन्यजन्तुको असर	२	१	१	१	२	७
५	आगलागी/वन डढेलो	२	३	३	३	३	१४
६	बाढी	१	१	२	३	२	९
७	असिना	१	१	१	१	१	५
८	मिचाहा प्रजाती	२	१	१	१	१	६
९	चट्याड	१	१	१	१	१	५
१०	हिमपात	१	१	१	२	१	६
	जम्मा	१६	१३	१८	१७	१८	
	औसत	१.६	१.३	१.८	१.७	१.८	

४.२.१३.२ कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरुले कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गर्नलाई यो विधि प्रयोग गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अन्तर्क्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी प्रमुख बालीहरुलाई आधारमानि विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २४ : कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क्र.सं.	जोखिमहरु	खेती प्रणालीमा परिवर्तन	कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	कृषिजन्य उत्पादन गुणस्तर	कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	३	२	३	३	११
२	पहिरो	२	१	२	२	७
३	रोगकीरा	३	२	३	२	१०
४	वन्यजन्तुको असर	२	१	३	२	८
५	आगलागी/वन डढेलो	२	३	३	२	१०
६	बाढी	२	१	१	१	५
७	असिना	१	१	१	१	४
८	मिचाहा प्रजाती	२	१	२	२	७
९	चट्याड	१	१	१	१	४
१०	हिमपात	१	१	१	१	४
	जम्मा	१९	१४	२०	१७	
	औसत	१.९	१.४	२.०	१.७	

४.२.१३.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा भएका खोलानाला, पानीका मुहानमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर विश्लेषण गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । एकातिर जोखिमहरु राखेर र अर्कोतिर पानीका स्रोतहरुमा रहेका वनस्पति र जीवजन्तुमा परिवर्तन,

पानीको गुणस्तरमा परिवर्तन, पारिस्थितिकीय प्रणालीको संयोजन तथा तिनका सेवामा परिवर्तन राखी जोखिमको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अन्तर्क्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरूलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २५: जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरू	वनस्पती जल प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	पानीको अवस्था गुणस्तर	संयोजन	जल पारिस्थितिकीय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	२	२	२	३	३	१२
२	पहिरो	१	१	१	१	१	५
३	रोगकीरा	१	१	१	१	१	५
४	बन्यजन्तुको असर	१	१	१	१	१	५
५	आगलारी/बन डढेलो	१	१	१	१	१	५
६	बाढी	२	२	२	२	२	१०
७	असिना	१	१	१	१	१	५
८	मिचाहा प्रजाती	१	१	१	१	१	५
९	चट्याङ्ग	१	१	१	१	१	५
१०	हिमपात	१	१	१	१	१	५
	जम्मा	१२	१२	१२	१३	१३	
	औसत	१.२	१.३	१.२	१.३	१.३	

४.२.१३.४ पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रूपमा जोखिम विश्लेषण

विभिन्न पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको विश्लेषण गरे पश्चात निम्न बमोजिमको तालिकामा राखी तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २६: पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण

क्र. सं	पारिस्थितिकीय प्रणाली	विविधता	अवस्था / गुणस्तर	संयोजन	पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परिवर्तन	जम्मा	औसत
१	वन पारिस्थितिकीय प्रणाली	१.६	१.३	१.८	१.७	१.८	१.६४
२	कृषि पारिस्थितिकीय प्रणाली	१.९	१.४	२.०	०	१.७	१.७५
३	जल पारिस्थितिकीय प्रणाली	१.२	१.३	१.२	१.३	१.३	१.२६

विभिन्न पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको विश्लेषण गरे पश्चात सबैभन्दा बढी जलवायुजन्य जोखिम कृषि पारिस्थितिकीय प्रणाली, त्यसपछि वन जङ्गल पारिस्थितिकीय र जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणाली परेको पाईयो । कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा विविधतामा भन्दापनि अवस्था/ गुणस्तरमा धेरै प्रभाव परेको छ । खडेरी, रोगकीरा, मिचाहा प्रजाती, पहिरो, बाढीले कृषि उत्पादन र गुणस्तरमा हास ल्याएको छ । त्यस्तै वन डढेलो, मिचाहा प्रजाती, पहिरोले वनको क्षेत्रफलका साथै उत्पादकत्व घटाको छ । सिमकोट गाउँपालिकामा पानी नहुनु भन्दा नि पानीको उचीत व्यवस्थापन नहुनु मुख्य समस्या हो । खोला नाला, ताल, मुल आदि पर्याप्त मात्रामा छ र अहिले सम्म यसको प्रयोग हुन नसकेर पनी जल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा खासै असर छैन् ।

४.३ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरूको पहिचान

४.३.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित सहज जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्ने प्रक्रिया, स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूलनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ। यस रणनीति तथा उपायहरू अवलम्बन गरी गाउँपालिकाले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवालाहरूको सहयोगमा सम्पन्न गरिने छ।

तालिका २७: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

जलवायु जन्य प्रकौपहरू	प्रभावित जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	प्रकोपका असरहरू	समुदायले अपनाएका अनुकूलनका उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन् ?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण
खडेरी	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	बालीनाली सुख्ने, खेतीयोग्य जमीन सुख्खा हुने, उब्जनीमा कमी, रोगकीरा लागी बालीनाली उत्पादनमा हास, वनमा आगलागी भएको, पानीको मुहान सुक्नु, पशु चौपायाहरूलाई धाँसपातको समस्या भएको, खेतीपाती, वन र पाटनमा नयाँ भार देखिन थालेको, कृषकहरूलाई विउ बिजन जोगाउन समस्या भएको, पानीको समस्या भएर भाडापछला फैलीएको	सिंचाई कुलो बनाएर पानी लगाएको, पानी बोकेर सिंचाई, टाढाको पानीको मुहानबाट पानी ल्याएर खाएको, खानेपानीका मुहानहरूको संरक्षण, बाली लगाउने समय परिवर्तन गरेको, खाद्यान्न किनेर खाएको	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	सिंचाईको लागि दिगो आयोजना व्यवस्था गर्ने, खडेरी प्रतिरोधी बिउबिजनको व्यवस्थापन, संरक्षण पोखरी तथा सिंचाई पोखरी निर्माण, थोपा तथा फिरफिरे सिंचाई प्रवर्द्धन गर्ने, मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण, कम पानीमा हुने बाली प्रवर्द्धन गर्ने
पहिरो	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	आवतजावतमा समस्या भएको, भौतिक संरचना जस्तै खानेपानी, पुल, सिंचाई, विद्युत, घट, सडक नष्ट भएको, घरहरू जोखिममा रहेको, खेतीपाती,	वृक्षारोपण, खेतीमा गहा बनाएको, ग्यावियन पर्खाल निर्माण गरी पहिरो रोकथामको प्रयास भएका	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	तटबन्धन, ढल निकाश, जनचेतना, कुलो निर्माण, वृक्षारोपण, बायो-इन्जिनीरिंग पद्धति द्वारा पहिरो नियन्त्रण

जलवायु जन्य प्रकोपहरू	प्रभावित जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	प्रकोपका असरहरू	समुदायले अपनाएका अनुकूलनका उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन् ?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद जोखिम न्यूनिकरण
		पशुपन्धी तथा वनजङ्गलको क्षती				
रोग किरा	प्राकृतीक, आर्थिक सम्पति	केही वर्ष यता रोगकीराको प्रकोप भन बढेको, फेद तथा टुप्पो खाने दुई किसिमको किराले कोदो, चिनु, सिमि जस्ता बालीहरूलाई सखाप पारेको, उत्पादनमा कमी भएको, पशुको आहारामा कमी	स्थानीय प्रविधि बाट किटनाशक औषधि बनाई प्रयोग, सलह किरालाई ढोल / भ्याली बजाएर धपाउने,	केहि काम गरेका छन्	छैनन्	एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन, जैविक किटनाशक औषधि, कृषि विमा, रोगकिरा प्रतिरोधी बाली लगाउने, माटो सुधार तालिम दिने
वन्यजन्तुको असर	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति	बाँदर, दुम्सीले तरकारी तथा फलफुल जस्तै स्याउलाई सखाप पारेको	धपाउने गरेको	छैनन्	छैनन्	छेकबार लागाउने, बाली बीमा, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व सम्बन्धी सचेताकरण तथा वडा स्तरमा कोष स्थापना
आगलागि/वन डढेलो	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	वनजङ्गल, जडिबुटी तथा पशुपन्धीको विनाश, वातावरणमा हास, पानीको मुहान सुक्ने, खडेरी पर्ने, काठ दाउरामा कमी, सोतर स्याउलामा कमी, गाईगोरुलाई आहाराको कमी, सानो सानो बोट बिरुवा नाश हुने	समुदायको प्रयासमा निभाउने र नियन्त्रणमा लिने प्रयास भएको, खानेपानी मर्मत सम्भार	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	वृक्षारोपण गर्ने, जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने, संरक्षण पोखरी निर्माण गर्ने, अग्नि नियन्त्रण रेखा निर्माण गर्ने तथा अग्नि नियन्त्रण तालिम प्रदान गर्ने, अग्नि नियन्त्रण सामग्री वितरण गर्ने
बाढी	प्राकृतिक सम्पति, भौतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, सामाजिक सम्पति तथा मानवीय सम्पति	घर, जग्गा, खानेपानी, पुलपुलेसा, सिंचाई, सडक आदी नष्ट तथा जोखिममा रहेको	तटबन्धन निर्माण, सिंचाई मर्मत, जग्गा धेरबार, वृक्षारोपण, खाद्यान्न खरिद गरि आपुर्ति गरेको	केहि काम गरेका छन्	केहि छन्	बृहत तटबन्धन, वृक्षारोपण पर्किङ सिंचाई कुलो, नहर मर्मत, झोलुंगे पुल तथा ट्रसपुल निर्माण, सुधारिएको घट्ट निर्माण

जलवायु जन्य प्रकोपहरू	प्रभावित जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	प्रकोपका असरहरू	समुदायले अपनाएका अनुकूलनका उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन् ?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद जोखिम न्यूनिकरण
असिना	प्राकृतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, भौतीक सम्पत्ति	बालीनाली तथा फलफूलमा असर भएको, पशुचौपायालाई क्षती, टनेलको प्लाइटिक नोक्सानी	खाद्यान्न खरिद गरि आपुर्ति गरेको	केहि छन्	छैनन्	प्लास्टिकको टनेल खेती प्रवर्द्धन गर्ने, असिना सहने खेती प्रवर्द्धन गर्ने, बाली तथा पशु विमा
मिचाहा प्रजाती	प्राकृतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति	नयाँ खालको भार देखिन थालेको जस्तै पैहंलो फुल फुल्ने र कुरो जस्ते बालीनाली, घाँसे मैदान तथा वनमा यस्ता भारको विगर्विगी बढेको र बालीनाली उत्पादनमा कमी	उखालेर फाल्ने गरेको	केहि हद सम्म	छैनन्	ब्रिकेट बनाउने तालीम
चट्याड	प्राकृतिक सम्पति, आर्थिक सम्पति, मानवीय सम्पत्ति	भिरको वस्तीलाई समस्या, पशु चौपायाहरूको क्षती	केही नगरेको			स्वास्थ्य तथा पशु विमा, चट्याड सम्बन्धी सचेतीकरण तालीम
हिमपात	आर्थिक सम्पति, मानवीय सम्पत्ति	आवतजावतमा समस्या, पशुचौपायाहरूको क्षती, अत्यधीक चिसोले गर्दा मानीसहरूलाई समस्या	हिँउ फाल्ने गरेको, दाउराहरु व्यवस्थापन	छैनन्	छैनन्	स्वास्थ्य तथा पशु विमा

४.३.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरूको प्रभावहरू तथा त्यसको लाभ लागत अनुपात लाभान्वित वर्ग आदिलाई मध्यनजर गरी अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण तय गरिएको छ। प्राथमिकीकरण गर्ने क्रममा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भावना, महिलाप्रति संवेदनशिलता जस्ता उल्लेखित विषय वस्तुहरूलाई अङ्ग १ देखि ३ निर्धारण गरिएको थियो जसमा अङ्ग १ ले आधार राम्ररी पुरा गर्न नसक्ने तथा अङ्ग ३ ले राम्ररी पुऱ्याउन सक्ने जनाउँछ। यस विधिमा खर्चको मितव्ययीता भने कम खर्चिलोलाई अङ्ग ३ र धेरै खर्चिलोलाई अङ्ग १ मानिएको छ। सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर आएको कुल अङ्गहरूलाई ३ भागमा विभाजन गरिएको थियो जसमध्ये १४-१५ अङ्ग आएका उपायहरूलाई तत्काल र अत्यावश्यक अवलम्बन गर्नुपर्ने, १२-१३ अङ्गलाई उच्च आवश्यक र ११ भन्दा कमका अङ्ग आएकाहरूलाई आवश्यक भनी वर्गीकरण गरिएको थियो। सोअनुसार प्राथमिकीकरण क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय गरी क्रमशः श्रेणीबद्ध गरिएको छ।

तालीका २७: अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

विषयगत क्षेत्र	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता	सम्भाव्यता	उपयोगिता दिगोपन तथा सान्दर्भिकता	मितव्ययीता	वैधानिक सम्बेदनशिलता	जम्मा	स्तर
स्थानीय अनुकूलन संरचना तथा खरिद	स्याउ तथा ओखर खेती प्रवर्द्धन	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	एकिकृत मिल स्थापना (तेल पेल्ने, कुटानी, पिसानी, थ्रेसर)	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	सिंचाइ कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	२	२	१३	द्वितीय
	सम्भावीत जडिबुटी खेती प्रवर्द्धन	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	पशु विमा	२	२	३	३	२	१२	द्वितीय
	वाली विमा	२	१	३	२	२	१०	तृतीय
	सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूका वित्त वितरण	३	३	२	२	२	१२	द्वितीय
	प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	२	३	३	२	२	१२	द्वितीय
	पशुपालन सम्बन्धी तालिम	२	३	२	२	२	११	तृतीय
	हाई टेक नर्सरीको स्थापना	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	चिस्यान केन्द्रको स्थापना	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	नश्ल सुधारका लागि उन्नत जातको बोका खरिद	३	३	३	२	२	१३	द्वितीय
	सिंचाइ कुला मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	१३	द्वितीय
	थोपा सिंचाइ	३	३	२	२	३	१३	द्वितीय
	फिरफिरे सिंचाइ	३	३	२	२	३	१३	द्वितीय

	प्लास्टिक घरमा बेमौसमी तरकारी खेती	३	३	३	१	३	१३	द्वितिय
वन, जलधार तथा जैविक विविधता खानेपानीका खोत तथा उर्जा	कम पानी आवश्यक पर्ने नगदे बाली सम्बन्धि तालिम	२	३	२	२	२	११	तृतिय
	घर बर्गैचा तालिम	२	३	३	२	२	१२	द्वितिय
	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	२	१२	द्वितिय
	डाले घाँस रोपण	३	३	२	२	३	१३	द्वितिय
	कृषि उपज संकलन केन्द्रका स्थापना तथा सवलिकरण	२	३	३	१	३	१२	द्वितिय
	फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम तथा विरुवा वितरण	३	३	२	१	२	११	तृतिय
	मौरीपालन तालिम तथा घार वितरण	३	३	२	१	२	११	तृतिय
	कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	२	३	३	१	२	११	तृतिय
	नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	२	१२	द्वितिय
	ठटेलो मार्फत घेरवार	२	३	३	२	३	१३	द्वितिय
ग्रमीण तथा शहरी बसेबास उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	रिजार्ज पोखरी (स्नो फिड)	३	३	३	३	२	१४	प्रथम
	अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा सामान खरिद	२	३	३	२	२	१२	द्वितिय
	वृक्षारोपण	३	३	३	२	२	१३	द्वितिय
	जडिबुटि भण्डार घर	३	३	३	२	२	१३	द्वितिय
	जडिबुटि पहिचान सम्बन्धि तालिम	२	२	२	२	३	१२	द्वितिय
	वन संरक्षण सम्बन्धि तालिम	२	२	२	२	३	१२	द्वितिय
	एन टि एफ पि संरक्षण तथा विस्तार	३	३	३	२	२	१३	द्वितिय
	खानेपानी मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, ट्याङ्गि निर्माण)	३	३	२	२	३	१३	द्वितिय
	सुधारिएका घट्ट	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	सुधारिएका चुलो	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९, सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला	सोलार प्यानल खरिद तथा वितरण	३	३	२	२	३	१३	द्वितिय
	उत्थानशिल खानेपानी योजना निर्माण	३	३	३	२	२	१३	द्वितिय
	ढल निकाश तथा व्यवस्थापन	२	२	२	२	२	१०	तृतिय
	जलवायु मैत्रि गाउँ घोषणा	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	स्याउको जुश प्रशोधन केन्द्र	३	३	३	१	३	१३	द्वितिय
	तोरी पेल्ने मेशिन सहयोग	२	२	२	२	२	१०	तृतिय
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०७९, सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला	कुटानी पिसानी मेशिन	२	२	२	२	२	१०	तृतिय
	फर्निचर उधोग स्थापना	२	३	३	२	२	१२	द्वितिय
	आरन तालिम तथा सामाग्री सहयोग	२	३	२	२	२	११	तृतिय

पर्याप्त एवं प्राथमिक	व्यवसायिक शिप विकास तालिम (सिलाई कटाई तालिम)	३	३	३	१	२	१२	द्वितीय
	पैदल मार्ग निर्माण	३	३	३	१	३	१३	द्वितीय
	अल्लो प्रशोधन केन्द्र स्थापना	२	३	२	२	२	११	तृतीय
	पर्यटकीय पैदल मार्ग निर्माण	२	३	२	२	२	११	तृतीय
	ताल संरक्षण कार्यक्रम	२	३	२	२	२	११	तृतीय
	स्ट्रेचर खरिद	३	३	३	२	२	१३	द्वितीय
	प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्री खरिद	२	३	२	३	२	१२	द्वितीय
	स्वास्थ्य ईकाइको सबलिकरण	२	३	२	३	२	१२	द्वितीय
	स्वास्थ्य भवन निर्माण	३	३	३	२	२	१३	द्वितीय
	फोहर व्यवस्थापन केन्द्रको स्थापना	२	३	२	२	३	१२	द्वितीय
विप्रत जीवित रुचिकरण तथा व्यवस्थापन	सार्वजनिक शौचालय स्थापना	२	२	२	२	३	११	तृतीय
	महिला स्वयं सेविकालाई जलवायु तथा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	२	२	३	२	२	१०	तृतीय
	स्वास्थ्य शिविर संचालन	२	२	२	२	२	१०	तृतीय
	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि, विपद नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	बाढी, पहिरो नियन्त्रण, तटबन्धन तथा बायोइंजिनियरिंग	२	२	२	२	२	१०	तृतीय
	बडा स्तरीय जलवायु परिवर्तन तथा विपद व्यवस्थापन कोष	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण	जलवायु सूचना केन्द्र स्थापना पालिका स्तरिय	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	वातावरण मैत्री गाउँ निर्माण (घोषणा तथा कार्यविधि निर्माण)	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	जलवायु तथा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	३	३	२	३	१४	प्रथम

४.३.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण

अधिल्ला खण्डहरुमा भएका प्राथमिकता अनुसार सहभागितामूलक खुल्ला छलफलको आधारमा र हालसम्म भएको प्रगति तथा बाँकी क्रियाकलापहरु समेतलाई ध्यानमा राखी निम्नानुसार योजना (२०७९/०८० देखि २०८३/८४सम्म) जलवायु परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, सिमकोट तयार गरिएको छ । यस योजनामा बजेट अनुमान गर्दा सहभागितामूलक छलफलबाट स्थानीय अनुभव तथा वर्तमान दररेटका आधारमा गरिएको छ ।

तालीका रु : अनुचूलन कर्ययोजनाहरूवे विस्तृत विवरण

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लाग त (लाभा न्वित घरधुरी			आर्थिक वर्ष (लाखमा)										कुल अनुमा नित बजेट	
						०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४					
परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
	बाला तथा तरक्की खेती																		
१.१	खांडापत्रामा लाभन रागावर्का न्युनाकरणका लागां जेकै विपादा तालिम तथा सामग्री व्यवस्थापन	लस.	१	१०	२०	१	१०												१०
१.२	रेयान बलो जस्तै चिना, आलू, करुना, आदि सरक्षण कर्यक्रम	लस.	१	३	५६	१	३												३
१.३	कम पानी आवश्यक फैन नाइट बलो सम्बन्धी तालिम र बिउ सहयोग	फट्क	१०	१	३००	२	२			२	२	२	२	२	२	२	२	२	१०
१.४	तल पासाना मारसन सहयोग	सख्ता	६	१.५	२०६	२	३			२	३	२	३						९
१.५	IPM तालीम	फट्क	८	५	२१९	२	१०			२	१०	२	१०	२	१०	२	१०		४०
१.६	गहु कदा चुट्टन मारसन	सख्ता	४	१.५	२१०	२	३			२	३								६
१.७	रागध्वंवरा न्युनाकरण सम्बन्धी तालिम	तालाम	५	१	१५०	२	२			२	२	१	१						५
१.८	बलो विविधीकरण सम्बन्धी तालिम तथा सहयोग	तालाम	५	५	१५०	१	५			१	५	१	५	१	५	१	५	२५	
१.९	प्राइमारी खेती सम्बन्धी तालिम तथा सामग्री सहयोग	फट्क	१	३	३६	१	३												३
१.१०	हाइट्क नरपाना स्थापना, टेल खेती तालिम तथा सामग्री सहयोग	घरधुरा	३१	०.५	३१	१०	५		१०	५	११	५.५							१५.५
१.११	सम्पादीत जडिबुटी खेती प्रवद्धन	वर्कामि	१०	०.१	१६	२०	३.४		२०	३.४	३०	५.१	२०	३.४					१५.३
१.१२	कम्पाइट मल बाजुरा तालिम तथा सामग्री सहयोग	टेल	५	१.५	१५०	२	३		२	३	१	१.५							७.५
१.१३	बुराँझे तरक्की खेती प्रवद्धन	घरधुरी	५०	०.५	५०	२५	५		२५	५	१२.	५	१२.	५					२५
१.१४	कृषि तथा भेटिरिनरी सेवा केन्द्र स्थापना	वटा	१	६०	१५०							१	६०						६०
१.१५	एफ्टर्कूट मल स्थापना (तल पेन, कुट्टना, प्साना, श्रस्तर)	स्थान	१	३०	२२०							१	३०						३०
१.१६	बैमैसमी तरक्की खेती तालीम तथा सामग्री वितरण	घरधुरी	१७	०.२	३७	१७	५		२०	५	२०	५	२०	५	२०	५	२०	५	२४.५
१.१७	जेकै भोलमाल बाजुरा तालिम तथा सामग्री सहयोग	फट्क	२	१	४७	१	१		१	१									२
१.१८	बलो विविधीकरण तथा वितरित सहयोग	फट्क	५	३	२५०	१	३		१	३	१	३	१	३	१	३	१	३	१५
१.१९	उन्नत जातक्रम तरक्कीकरण बिउ वितरण (आलू, बद्दा, करुलो)	लस.	१	५	२००	१	५												५
१.२०	सुम्मुखी खेती सम्बन्धी अध्ययन तथा प्रवद्धन कर्यक्रम	लस.	१	५	२००						१	५							५
१.२१	रेयान बलावक बिउ बिक्री व्यवस्थापन (जस्तै चिना, करुला, मक, करुना, फापर, भट्टमास, गुरास, कराउ, कदा आदि)	बिउ बिक्री	१	१०	२००						१	१०							१०
१.२२	श्रस्तर मरसन खारद तथा जडन	वटा	४	२	५५८	१	२		१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	८
१.२३	अल्लो वितरण सम्बन्धी तालिम तथा मरसन सहयोग	फट्क	२	१	६०	१	१		१	१									७.९
१.२४	घाँस कर्टने मरसन सहयोग	वटा	२	१	१०						१	१			१	१	१	१	२
१.२५	आदुनोक कृषि सम्बन्धी तालिम	फट्क	४	१	१००	१	१		१	१	१	१	१	१	१	१	१	४	
१.२६	माटो परिष्करण सहित उपयुक्त जातक्रम बलो प्रवद्धन	वडा	८	०.५	८	८													४
१.२७	सामुदायक बिउ बिक्री कर्त्रम	वटा	१	३०	२६८														१
१.२८	तेल प्रोटोटाइप सम्बन्धी तालीम (चुली, आखर, खाँबु) तथा सामग्री सहयोग	तालीम	२	१	६०	१	१				१	१							२
१.२९	चिना कुट्टन मरसन सहयोग	वटा	१	१.५	६८						१	१							१

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		०७९/८०	८० /८१	८१ /८२	८२ /८३	८३ /८४	कुल अनुमा नित बजेट	
						परि माण	बजे ट							
१.३०	तस्फरीके वित्र विज्ञ सहयोग	घरधुरी	६८	०.० ५	६८	६८	३.४							३.४
१.३१	घास कट्टन मासन सहयोग	वटा	१	१.५	६८					१	१.५			१.५
१.३२	कपि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	वटा	८	१०	२४०	२	२०		२	२०	२	२०		८०
	फलफूल													
१.३३	स्याउ बर्चा स्थापना	लस.	१	२०	५६				१	२०				२०
१.३४	यामिक खोलमा स्याउ तथा आखर खेतीके लागी सहयोग	फटक	२	२०	२००	१	२०		१	२०				४०
१.३५	स्याउव नर्सरो व्यवस्थापन तथा घेरबार	स्थान	१	१५	७०				१	१५				१५
१.३६	स्याउव रागमंडरा नियन्त्रणके लागी प्राविधिक तालीम तथा सहयोग	फटक	३	३	९०	१	३		१	३	१	३		९
१.३७	स्याउव चाना बानाज मासन सहयोग	वटा	१	१	३६				१	१				१
१.३८	भूइ स्याउ खेती तालीम तथा प्रवर्द्धन	लस.	१	५	२००						१	५		५
१.३९	स्याउ र आखर खेती प्रवर्द्धन	स्थान	४	१५	११७	१	१५		२	३०	१	१५		६०
१.४०	आखर ब्लक निर्माण	र्वामि	१६	०.९ ४	१६	४	६	३.७	४	३.७	४	३.७	४	१५.०
१.४१	स्याउ र आखर सब्जी नर्सरी स्थापना	र्वामि	४०	०.५	३२				२०	११	२०	११		२२
१.४२	फलफूल उत्पादन तथा उत्पादित फलफूलमें विविधकरण सब्जी तालीम तथा सहयोग	फटक	१	१५	१७०						१	१५		१५
१.४३	नर्सरी तथा फलफूल जेन विस्तार योजना (स्याउ, आखर, चुपी, कौड़ि चुक)	लस.	१	२००	२२०								१	२००
१.४४	स्याउ तथा आखर प्रशोधन केन्द्र स्थापना	स्थान	२	२५	२३७								१	२५
१.४५	आखर नर्सरी सब्जी तालीम तथा व्यवस्थापन	स्थान	१	३	१७						१	३		३
१.४६	गम्जे स्याउ बान निर्माण	स्थान	१	१०	२०						१	१०		१०
	फुमलना													
१.४७	गाई फार्म प्रवर्द्धन कर्यक्रम	लस.	१	२०	१७						१	२०		२०
१.४८	मैरिपलन सब्जी तालीम तथा सामगी सहयोग	घरधुरी	४०	०.५	४०						२०	१०	२०	२०
१.४९	बाख्त, कुकुरापलन सब्जी तालीम तथा बाख्त कुकुरा सहयोग	घरधुरी	१५	०.५ ०	१५	५	०	२.५	५	२.५ ०	५	२.५ ०		७.५०
१.५०	मछुपलन सब्जी अध्ययन	अध्ययन	१	३	३००	१	३							३
१.५१	फुमलन सब्जी तालीम	फटक	२	३	६०					१	३		१	३
१.५२	गाठ सुधार कर्यक्रम	गाठ	१००	०.२	१००	२०	४		२०	४	२०	४	२०	४
१.५३	नश्ल (भेड़ा च्याढ़ा) सुधार कर्यक्रम	घरधुरी	२००	०.० ५	१००	४०	२		४०	२	४०	२	४०	२
१.५४	खर्क व्यवस्थापन कर्यक्रम	स्थान	२	५	२००					१	५	१	५	१०
१.५५	उन्त जातके फुमलन सब्जी तालीम तथा अयर्झाज निर्माण	फटक	३	३०	६०	१	३०		१	३०		१	३०	१०

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		परिमाण	बजे ट	०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४		कुल अनुमा नित बजेट	
						परि माण	बजे ट			०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	
१.५६	भैंडपालन फेटे क्षेत्र प्रवर्द्धन कर्यक्रम	घरधुरी	४६	५	०.१	४६८	१००	१०	१००	१०	१००	१०	१०	१००	१०	१०	६८	६८	६८	४६८	
१.५७	कुकुरा तथा बुद्धपालन सहयोग	घरधुरी	२०	०.१	२०						२०	२									२
१.५८	उन कट्टने मेरिन सहयोग	वटा	१	१.५	६८	१	१.५														१५
१.५९	दुष्प्रजय पदार्थके व्यवस्थापनका लागी विधान केन्द्र तथा डेरीको स्थापना	चियान केन्द्र	१	१०					१	१०											१०
१.६०	खद्य तथा सुरक्षित मध्यमासु बजार व्यवस्थापन	स्थान	१	५										१	५						५
	जम्मा																				दरे १११०
२	वन, जै वक व वधता तथा जलाधार संरक्षण																				
२.१	वृक्षारोपण (लावराङ्ग) (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	स्थान	१	१५																	१५
२.२	मादु पोरा मल्ला वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	स्थान	१	१५			१	१५													१५
२.३	क्याला समुदायीक कम्मा वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	ब्लक	५	१	३००	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५	
२.४	क्यालोलामा वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	ब्लक	३	१																	३
२.५	क्याला समुदायीक कम्मा घरवार	पट्टक	५	१२	१५०	१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	६०	
२.६	पहरा रावथाम्बक लागा व्यावाय र स्वास्थ्य चाक्का वरपक्का क्षत्रमा वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस, ढंगला)	स्थान	४	३.५	२००	१	३.५	१	३.५	१	३.५	१	३.५	१	३.५	१	३.५	१	३.५	१४	
२.७	ठुलाम्ला वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	हम्सर	२५	०.४	५०३	५	२	५	२	५	२	५	२	५	२	५	२	५	२	१०	
२.८	खाड्यांड क्षत्र घरवार तथा वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	हम्सर	३०	०.४		१५	६	१५	६											१२	
२.९	आगलागा सम्बद्धा जनन्येत्ता कर्यक्रम तथा आगलागा नियन्त्रण सामग्री सहयोग	पट्टक	१८	१	५४०	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	३	३	३	३	१८	
२.१०	कन्हेयालु व्यवस्थापन	वार्षिक	५	१	७०	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५	
२.११	आगलागी नियन्त्रण सम्बद्धी तालीम तथा आगलागी नियन्त्रण सामग्री सहयोग	वटा	११	०.५	४२४	३	१.५	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	५.५	
२.१२	घोक्रम ताल संरक्षण	वटा	१	२५	३१											१	२५			२५	
२.१३	आगलागा नियन्त्रण सम्बद्धा सामग्री व्यवरण	स्ट	२	१०	१८१				१	१०	१	१०								२०	
२.१४	जाक्किम क्षेत्र वरिपरी वृक्षारोपण	स्थान	१	६	१६				१	६										६	
२.१५	च्ला-तुड्कुर वृक्षारोपण योजना	लस.	१	१५	१५०															१५	
२.१६	पोरा सा.वा.मा वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	लस.	१	२	१७															२	
२.१७	वृक्षारोपण (सल्ला, धुपा, उत्तोस, पफल, बेस)	स्थान	२	१०	५६				१	१०	१	१०								२०	
२.१८	हिल्दुम चस्तर्ख व्यवस्थापन	स्थान	१	२५	५६															२५	
२.१९	घास रापण (रङ्गांड तथा अन्य सच्छमा)	फ्रम	१०	५	४००	२	१०	२	१०	२	१०	२	१०	२	१०	२	१०	२	१०	५०	
२.२०	पहरा रोकथाम्बक लागी शिव मन्दिर देखि गुब्बासम्म वृक्षारोपण (ओखर, स्याउ, आरु, चुली, खाँबो, ढेट्लो, डालेकुक)	बिस्चा	६००	०.०	१५०	०	१५	१५००	१.५	१५००	१.५	१५००	१.५	१५००	१.५	१५००	१.५	१५००	१.५	६	
२.२१	कन संरक्षण तथा स्वद्वन कर्यक्रम	पट्टक	१०	०.५	३००	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	५	
२.२२	समस्यार संरक्षण	स्थान	१	५	४००															५	
२.२३	घिरुङ्गा संरक्षण	स्थान	१	३	४००															३	
२.२४	घाँसमे लागी नर्सी व्यवस्थापन	नर्सी	१	५	२००	१	५													५	
२.२५	सान्धारा घोपाखोर वृक्षारोपण (धुपी, भोजपत्र, चिमलो)	स्थान	१	५	२००				१	५										५	

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका ई लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)												कुल अनुमा नित बजेट
						०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
२.२६	त्वासुर डोडा घरबार तथा वृक्षारोपण (कुलो, खाँवु, ढेलो)	स्थान	१	१०	२००						१	१०					१०	
२.२७	हुमेन खेला देखि लाना सम्म वृक्षारोपण (सल्लो, पिपल, अतीय)	हेटर	२३६	०.० २	२००	२३६	४.७ २										४.७२	
२.२८	लामाचैदा देखि लाना सम्म वृक्षारोपण (सल्ला, तिक्कमँडा)	हेटर	६०	०.० २	९०	६०	१.२										१.२	
२.२९	चैखाधारा देखि नर्सी सम्म वृक्षारोपण (ढुँड्लो, खाँवु, सल्ला)	हेटर	३०	०.० २	९०						३०	०.६					०.६	
२.३०	नलखेला वृक्षारोपण (बैंस, पिपल, आखर)	स्थान	१	१	९०								१	१			१	
२.३१	गुरार सा.वा.वृक्षारोपण र घरबार	लस.	१	६	४६८						१	६					६	
२.३२	कन बाट्ट्यांचराचार	लस.	१	४	३५०								१	४			४	
२.३३	हउ पाखरा नमाण तथा ममत मालोका	वटा	१	८	४६८						१	८					८	
२.३४	दुम्फुण्ड सा.वा.मा वृक्षारोपण (गेब्रे सल्ला, बाँझ, ठिङ्गे, निगालो)	स्थान	१	४	६५	१	४										४	
२.३५	सुमरबांगा सा.वा.वृक्षारोपण (घटुखेला चिस्याल)	स्थान	१	१०	५१									१	१०	१०	१०	
२.३६	खुला जगामा वृक्षारोपण (सल्ला, बैंस, निगालो, रैस)	बिस्ता	२००	०.० १	५१	१००	१	१००	१								२	
२.३७	सुमखनी सा.वा.मा वृक्षारोपण (गेब्रे सल्ला, बाँझ, ठिङ्गे, निगालो)	बिस्ता	१००	०.० १	५१	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	१०		
२.३८	जडिउटि भण्डार घर	वडा	८	२		२	४			२	४	२	४	२	४		१६	
२.३९	गैर काष्ठ कन पैदावार संरक्षण तथा विस्तार	फटक	८	०.५ ०	२४०	२	१		२	१	२	१	२	१	२	१	४	
२.४०	जडिउटि पहिचान सम्बन्धि तालिम	वटा	८	१	२४०	२	२		२	२	२	२	२	२	२	२	८	
२.४१	जैविक विविधता संरक्षण तथा डेढ्लो नियष्ट्रणके सुचना सहितप्रे हेडिंग वोर्ड शाफ्ना	वटा	२०	०.१ ०		१०	१	१०	१								२	
२.४२	डेढ्लो नियष्ट्रण सामग्री क्रियण तथा जमरही उत्पादन	वडा	४	१.५		१	१.५		१	१.५	१	१.५	१	१.५	१	१.५	६	
	जाडुवटा (पाचाल, जटामसा, कुट्टक, कन लसुन, पदमचाल आदा) प्रशाफ्न कळ्ड श्याफ्ना																	
जम्मा											५५		८८		८८		४८	
३	जल तथा ऊर्जा																	
	वडा १																	
३.१	बजोवडा खनपाना याजना नमाण	याजना	१	५०	२०	१	५०										५०	
३.२	बजोवडा संचाइ कुला नमाण	कुलो	१	६०	२०	१	६०										६०	
३.३	आठुनोक घटु नमाण	सख्या	१	१०	२०								१	२०			२०	
३.४	ज्याकु कलोक जउला खनपाना याजना (एक घर एकधारा)	याजना	१	४०												१	४०	
३.५	गुन्हुख्म भल देख गाउसम्म खनपाना याजना नमाण (एक घर एकधारा)	स्थान	१	४०							१	४०					४०	
३.६	गुदम खनपाना याजना नमाण (एक घर एकधारा)	याजना	१	२५		१	२५										२५	
३.७	चार खनपाना याजना नमाण (एक घर एकधारा)	याजना	१	२५									१	२५			२५	
३.८	रतापाना खनपाना याजना नमाण (नम्कल देख खागास सम्म) (एक घर एकधारा)	याजना	१	४५	८०						१	४५					४५	
	वडा २																	

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		परिमाण	बजे ट	०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४		कुल अनुमा नित बजेट	
						परि माण	बजे ट			०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	
३.१	खोला देखि चिकेनी सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	योजना	१	१२	२००					१	१२										१२
३.१०	डाउ खोला देखि मला सम्मक्त सचाइ कुलो निर्माण	योजना	१	४०	३५०					१	४०										४०
३.११	ठूलमेल देखि खोलडा हुद्दे ठह सम्मक्त खानपाना योजना निर्माण	योजना	१	१५०						१	१५०										१५०
३.१२	डेरा देखि ठह गाउमुनो सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	योजना	१	५	३००	१	५														५
३.१३	साफ्टटा कुनाऊटो सचाइ कुलो निर्माण	योजना	१	५	१००					१	५										५
३.१४	पाइरिक खोला देखि पहिरपोडी सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	फटक	५	३०	३५०	१	३०			१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	
३.१५	कर्ला आरुनाक घट्ट मर्मत	सख्ता	१	५	४५०	१	५														५
३.१६	टापुङ्ज खानपाना योजना निर्माण	योजना	१	२०	४५०							१	२०								२०
३.१७	विद्यालय तथा स्वास्थ्य चोकमा खानपाना ट्याङ्गो निर्माण	ट्याङ्गे	२	५	२००					१	५	१	५								१०
३.१८	विद्यालयमा बाल तथा अपाङ्गमैत्री धारा निर्माण	धारा	५	१	२००	१	१			१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५	
३.१९	रतामुल सिंचाइ निर्माण	फिल्म	१	३०	५०३							१	३०								३०
३.२०	स्याड्ट्याउँ देखि ठेहे सम्म खानपानी विस्तार	फिल्म	४	५०	५०३					१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२००	
३.२१	स्याड्ट्याउँ देखि पाइरिक खोला सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	फटक	२	८०	४५०	१	४०			१	४०	१	४०	१	४०	१	४०			१६०	
वडा ३																					
३.२२	गुम्बा टर्की खानपाना मुहन संरक्षण	सख्ता	१	५	६०					१	५										५
३.२३	गुम्बा टर्की सिंचाइ कुलो निर्माण	मिटर	१.७	२५	६०	०.५	५	१२.		०.५	५	१२.	०.५	५	१२.	०.२	५				४२.५
३.२४	मन्दी देखि बराउँ सम्म सिंचाइ कुलो मर्मत	फिल्म	४	५	७०	१	५			१	५	१	५	१	५	१	५				२०
३.२५	घट्ट मर्मत	सख्ता	१	५		१	५														५
३.२६	छोकम मुहन सिंचाइ कुलो निर्माण	फिल्म	४	१०	१००	१	१०			१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०		४०
३.२७	सिंचाइ पेखरी निर्माण (जिज्यान र सार्पाड)	कटा	२	२	१००	१	२			१	२										४
३.२८	खोनपानी मुहन संरक्षण (स्यारिक र ढुक्सिल)	स्थान	२	०.५	४०	१	०.५			१	०.५										१
३.२९	थेपा सिंचाइ सम्बन्धी सामग्री सहयोग	कटा	३६	५	३६	१८	२.७	१८		१८	२.७										५.४
३.३०	घट्ट निर्माण (यास्त्र र लुड्गा)	कटा	२	५	३६	१	५			१	५										१०
३.३१	मध्यकुड देखि वजड सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	७५	३१																७५
३.३२	आरुनाक घट्ट निर्माण	कटा	३	३०	४७					१	३०	१	३०	१	३०	१	३०				९०
३.३३	खोला देखि गुम्बा टर्की गाउँसम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	फिल्म	१.७	५	६०	०.५	२५	१३.		०.५	२५	०.५	२५	०.२	५.३						४५.०
३.३४	गुम्बा टर्की खोनपानी मुहन मर्मत	स्थान	३	१.५	१६	१	१.५			१	१.५							१	१.५		४.५
३.३५	थेपा सिंचाइ सम्बन्धी सामग्री सहयोग	घरुरा	१६	०.५	१६	५	२.५	५		२.५	६	३									८
वडा ४																					
३.३६	बुराँसे सिंचाइ कुलो निर्माण	लस	१	२०	१५०					१	२०										२०
३.३७	स्यालुड्गा धारा व्यवस्थापन योजना	स्थान	१	५	१५०	१	५														५

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इ लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		परिमाण	बजे ट	०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४		कुल अनुमा नित बजेट	
						परि माण	बजे ट			८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
३.३८	बँडाल माडु देखि भदउरे सम्म सिंचाइ कूलो निर्माण	स्थान	१	२००	१७					१	२००									२००	
३.३९	स्थाने खनेपानी मर्मत	वटा	१	५	१७	१	५														५
३.४०	स्थाने खोला पैद्धरा निर्माण	वटा	१	१२	१७					१	१२									१२	
३.४१	हिल्डम सिंचाइ योजना निर्माण	लस.	१	२००	५६												१	२००			२००
३.४२	हिल्डम खनेपानी योजना निर्माण	वटा	१	१००	५६	१	१०														१००
	बडा ५																				
३.४३	पैद्धरको मूल संरक्षण तथा इन्टेक निर्माण	वटा	२	२०	३५०	१	२०	१	२०												४०
३.४४	सिम्फ्रे मूल संरक्षण (धारा मर्मत र छाना राख्ने)	वटा	१	५०	१८०														१	५०	५०
३.४५	बरुदेउने मूल संरक्षण खनेपानी तथा गाइवस्तुको लागी	वटा	१	४०	३५०												१	४०			४०
३.४६	सुन्दरी खनेपानी योजना	वटा	१	४०	३५०											१	४०			४०	
३.४७	चुम्नी खोला मूल संरक्षण	वटा	१	१०	३५०											१	१०			१०	
३.४८	थेपा सिंचाइ सम्बन्धी सामग्री सहयोग	घरधुरी	२००	०.२५	२००	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	५०	
३.४९	बजाल्से पानी संकलन थरी सिंचाइ ट्राङ्की निर्माण मार्फत सिंचाइ गर्ने	ट्राङ्की	२	४५	४००					१	४५					१	४५			९०	
३.५०	विद्युतीय चुक्तो क्रितरण	घरधुरी	४००	०.१	४००	८०	८	८०	८	८०	८	८०	८	८०	८	८०	८	८०	८	४०	
	बडा ६																				
३.५१	सालार क्रता सहयोग करफ्लम	घरधुरी	१००	०.२	१००	२०	४	२०	४	२०	४	२०	४	२०	४	२०	४	२०	४	२०	
३.५२	पाखरा निर्माण (जाउँबाटा, स्थानचाडा, श्रावसन दुङ्गा)	स्थाना	३	२	२००	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२					६	
३.५३	थेपा सिंचाइ सम्बन्धी सामग्री सहयोग	घरधुरी	२००	०.२५	२००	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	४०	९०	५०	
३.५४	१ घर १ धरा ब्रह्मस्थापन	घरधुरी	२००	०.४	२००	४०	१६	४०	१६	४०	१६	४०	१६	४०	१६	४०	१६	४०	१६	८०	
३.५५	कर्लडाँडी खोलाबाट लाना, स्थानचउर, लामपाटी, गढु चियापूलसम्म सिंचाइ कूलो निर्माण	स्थान	१	१००	२००										१	१००				१००	
	बडा ७																				
३.५६	स्थानोंबाट पाखरा निर्माण	वटा	१	५	१७०					१	५										५
३.५७	पानोनउल्लन पाखरा निर्माण	वटा	१	३.५	१७०	१	३.५														३.५
३.५८	उँगरा खोला पानी मुहन संरक्षण	वटा	१	०.५	१७०	१	०.५														०.५
३.५९	सिम्फ्रे खोला खनेपानी ट्राङ्की निर्माण तथा क्रितरण	वटा	१	१००	९०					१	९०									१००	
३.६०	हाम्मनखोला सिंचाइ कूलो निर्माण	वटा	१	८०	९०							१	८०			१	८०			८०	

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लाग त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		०७९/८०	८० /८१	८१ /८२	८२ /८३	८३ /८४	कुल अनुमा नित बजेट			
						परि माण	बजे ट									
३.६१	घट्टखोला देखि तिक्कसम सिंचाइ	वटा	१	३०	१७०								१	३०	३०	
३.६२	आपास्ख घोपाखर देखि सान्दरा हुँद म्वालेखर खानेपानी योजना	वटा	१	४०	१०				१	४०					४०	
३.६३	घट्ट सञ्चालन सञ्चयनी तालोम	वट्टा	२	१	१०	१	१	१	१	१					२	
वडा ८																
३.६६	दल्लो, प्रेस्ला, राडथाड सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	२००	२५०									१	२००	२००
३.६७	सेउ तल्ला घारधट्ट जलाक्युत मर्मत	स्थान	१	३५	२५०				१	३५					३५	
३.६८	रुठ, खोटुगा खानेपानी योजना	वटा	१	२	२५०									१	२	२
३.६९	घट्टखोला घट्ट निर्माण	वटा	१	५	६५	१	५								५	
३.७०	कम्पयउर खानेपानी योजना	वटा	१	३०	६५				१	३०					३०	
३.७१	सुधारएक्ट फ्लाम चुला सहयोग	घरधुरा	६५	०.५	६५	७.५	७.५	१०	५	१५	७.५	१५	७.५	१०	५	३२.५
३.७२	मुक्कधारा सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	६०	६५					१	६०					६०
३.७३	स्वास्थ्य इक्कह खानेपानी योजना	स्थान	१	९	६५	१	९									९
३.७४	कुम्भखोला देखि लासा सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	फिल्मि	१०	५	४००	२	१०		२	१०	२	१०	२	१०	५०	
३.७५	धारा व्यवस्थापन (पायक फैन घरमा मात्र)	घरधुरा	२०	०.५	२०	५	२.५		५	२.५	५	२.५	५	२.५		१०
३.७६	खेले घट्ट देखि हरिचउर सम्म सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	३०	२७०	१	३०									३०
३.७७	गडेम्ज देखि गहिरा चत्ता सम्म खानेपानी योजना	स्थान	१	५५	१७५				१	५५						५५
३.७८	भिटा खोला देखि चउर सम्म खानेपानी योजना	स्थान	१	४	२५०				१	४						४
३.७९	कुरी पैंथा देखि तिसिरि जिउला सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	३	२५०					१	३					३
३.८०	सेमा र धारा खानेपानी योजना (लेख खानेपानी)	स्थान	१	१०	५१	१	१०									१०
३.८१	बयो ब्रिकेट क्वाउने तालीम तथा सम्प्री सहयोग	तालीम	१	१.५	३०					१	१.५					१.५
३.८२	सिंचाइ कुलो मर्मत (साता र लिरुरेखा)	वटा	२	१५	५१				१	१५			१	१५		३०
३.८३	हम्पाखोरा निर्माण	वटा	१	२०	५१					१	२०					२०
३.८४	पानी घट्ट मर्मत	वटा	१	३	५१	१	३									३
३.८५	तली घट्ट देखि तलो मलो सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	५०	९६	१	५०									५०
३.८६	नुपीना देखि कुद्वसम सिंचाइ कुलो निर्माण	स्थान	१	३०	९६	१	३०									३०
३.८७	लमेला मुहान देखि खोत्सी गाउँ खानेपानी योजना	स्थान	१	७०	९६				१	७०						७०
३.८८	लिर्वाङ्कस्ती खानेपानी योजना	धारा	१०	२	९६	२	४		२	४	२	४	२	४	२	४

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		परिमाण	बजे ट	०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४		कुल अनुमा नित बजेट		
						परि माण	बजे ट			८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट			
३.८ ९	सिनामार्ड खोनेपानी ट्रयाङ्गी निर्माण	स्थान	१	३०	२७५	१	३०														३०	
३.९ ०	Metallic Improved Cooking stove निर्माण	वटा	६८	०.५	६८	२५	१२. ५		२५	१२. ५	१८										३४	
३.९१	घृष्ण निर्माण	वटा	४	१५	४२०	१	१५		१	१५	१	१५	१	१५							६०	
३.९२	पाङ्क्लातम खोनेपानी योजना	वटा	१	९०	१००										१	१०					९०	
३.९३	टुलीङ्ग सिवाइ कुला निर्माण	मिटर	५० ०	०.० ९	४०					५००	४५										४५	
३.९४	ठूलो गाउँ तिकुक सिंचार्ड विस्तार	मिटर	६००	०.० ९	४००					२००	१८	४००	३६								५४	
३.९५	चैमानकाया खोनेपानी योजना	स्थान	१	४५	८०												१	४५			४५	
३.९६	सेलार बती खरिद तथा वितरण	वटा	३००	०.२ ०	३००	५०	१०	५०	१०	१०	१००	२०	५०	१०	५०	१०	५०	१०	५०	६०		
जम्मा								६३०		४४	१४४	४०	४०									
४	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																					
४.१	सुख्खात डायप्ज़ साइटक सम्भाव्यता अध्ययन	अध्ययन	१	५		१	५															५
४.२	महामारा सम्बद्ध संचयना कार्यक्रम	फटक	४	१	१२५	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		४	
४.३	विद्यालयमा चपो निर्माण	सख्ता	५	३	२००	१	५	१	५	१	५	१	५	१	५	१	५	१	५		१५	
४.४	मेस्यामा रागमत्त उपचारक लागो आवश्यक ओष्ठो तथा उपचरणक व्यवस्थापन	लस.	१	१०	४५०				१	१०											१०	
४.५	खास्थक लागो आवश्यक भेक्नमध्य निर्माण	भक्त	४	३०	५५६											१	३०	१	३०	२	६०	१२०
४.६	खास्थ स्पस्यामा आवश्यक ओजार उपचरणक व्यवस्थापन	फटक	२	१	६०	१	१								१	१					२	
४.७	खास्थ चाको व्यवस्थापन तथा स्तरानन्ता	लस.	१	५०	१५०																१	५०
४.८	सावजनिक शैचालय निर्माण	वटा	३	३	७५६				१	३	१	३	१	३	१	३	१	३	१	३	९	
४.९	खास्थ शावर सञ्चालन	फटक	५	१०	६७०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	५०	
४.१०	सर्वजनिक शैचालय निर्माण	वटा	२	५		१	५	१	५	१	५										१०	
४.११	सर्वजनिक शैचालय मर्मात	वटा	४	३						१	३	१	३	१	३	१	३	१	३	१	१२	
४.१२	स्ट्रेचर वितरण	वटा	१०	०.२	६००	५	१		५	१											२	
४.१३	पूर्ण सरसफाईमध्ये लागी सेवना कर्यालय	फटक	७	१.५	३५०	२	३		२	३	१	१.५	१	१.५	१	१.५	१	१.५	१	१.५	१०.५	
४.१४	ठेल सरसफाई कर्यालय	फटक	१०	०.२	३००	२	०.४		२	०.४	२	०.४	२	०.४	२	०.४	२	०.४	२	०.४	२	
४.१५	बल कलबद्धरा सरसफाईमध्ये लागी सेवना कर्यालय	फटक	१०	०.५	३००	२	१		२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१		
४.१६	महिला खास्थ शिविर सञ्चालन	फटक	५	१	३००	१	१		१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५	
४.१७	फोहोर व्यवस्थापन	स्थान	१	१०	२००										१	१०					१०	
४.१८	आधारसुसूत खास्थ चैर्किमे स्तरोन्ती	भक्त	१	१५	२००											१	१५				१५	

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		परिमाण	बजे ट	०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४		कुल अनुमा नित बजेट	
						परि माण	बजे ट			०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	
४.१ १	आधारभूत पोषण कर्यक्रम	वार्षिक	५	१	२००	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५
४.२ ०	घर घरमा शैचालय व्यवस्थापन	वटा	१०	०.३ ५	१०	१०	३.५		२०	७	२०	७	२०	७	२०	७	२०	७	२०	७	३१.५
४.२ १	स्याँडा गाउँमा फोहोर व्यवस्थापन	स्थान	१	४	४००	१	४														४
४.२ २	बजार क्षेत्र केन्द्रित सुखीत डम्पिङ साइटको स्थापना	स्थान	१	२५				१	२५												२५
४.२ ३	जलस्रोत क्षेत्रीय व्यवस्थापन (MWUS) योजनाहरूको प्रवर्द्धन	फुटक	८	२	२४०	२	४	२	४	२	४	२	४	२	४	२	४	२	४	१६	
	जम्मा							४९		८०		७७		७५		७५		७५		७५	४५
५	स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती																				
५.१	भोलुङ्गे पुल निर्माण	संख्या	१	१००	२०			१	१०												१००
५.२	निलोक्कदा पुल निर्माण, तुङ्गेवाड	संख्या	१	१०	२०												१	१०			१०
५.३	ज्याकु बालाक जिल्ला बस्तीमा ढुल निर्माण	स्थान	१	३०							१	३०									३०
५.४	ढुल वस्तीमा ढुल निर्माण	स्थान	१	५०				१	५०												५०
५.५	भाटाटा पुल निर्माण	स्थान	१	५०							१	५०									५०
५.६	ढुल वस्ती विस्तार गरियाज्ञा निर्माण	योजना	१	२०		१	२०														२०
५.७	बागचाल देखि छिड्देखानी सम्म सञ्चक ढुल निर्माण	फिल्मि	३	३३	७०						१	३३	१	३३	१	३३	१	३३	१	३३	९९
५.८	सुदूरपश्चिमा उत्तरादित भाष्यम तस्करी तथा फलफूलम स्थानीय व्यवस्थापन तथा बजारकरण भाष्टार स्थल	स्थान	३	१०	४६६			२	२०	१	१०										३०
५.९	पारिदारा देखि खाला सम्म ढुल निर्माण	स्थान	१	५०	१७																५०
५.१०	ढुल निर्माण	स्थान	१	५०	५६												१	५०			५०
५.११	शब्द मान्दर नजेक बाल उद्यान निर्माण	वटा	१	३०	६००												१	३०			३०
५.१२	कर्सला घस्कर व्यवस्थापन	संख्या	१	१५	२००						१	१५									१५
५.१३	फाहार व्यवस्थापन	वार्षिक	५	५	२००	१	५	१	५	१	५	१	५	१	५	१	५	१	५	२५	
५.१४	बारा देखि जोगी पीनारासम्म ढुल निर्माण	स्थान	१	५०	२००												१	५०			५०
५.१५	बारा देखि जोगी मुगाधारा सम्म ढुल निर्माण	स्थान	१	३०	२००			१	३०												३०
५.१६	मान्सराकर विद्युत्यान्वयन रेलम सम्म ढुल निर्माण	स्थान	१	३०	२००						१	३०					१	३०			३०
५.१७	दक्षित वस्तीमा ढुल निर्माण	स्थान	१	३०	२००												१	३०			३०
५.१८	गाउँ देखि टिक्कसम्म ढुल निर्माण	मि.	३००	०.२	१७०	१५०	३०	१५०	३०												६०
५.१९	ढुल निक्क्या निर्माण	स्थान	१	१००	६५			१	१०												१००
५.२०	स्याँडा गाउँमा ढुल व्यवस्थापन	फिल्मि	२०	०.४	४००	५	२	५	२	५	२	५	२	५	२	५	२	५	२	८	
५.२१	कुरुरा खाला देखि खाले धृति सम्म ढुल व्यवस्थापन	फिल्मि	३	०.४	२५०	३	१.२														१.२
५.२२	माज साङ्गु गारघृत फलम पुल निर्माण	मि.	१००	०.१	४००																१००
५.२३	सनामाइ देखि चिन्हाना सम्म ढुल निर्माण	स्थान	१	२	२००						१	२									२

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका ई लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)												कुल अनुमा नित बजेट
						०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परिमाण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
५.२४	सत्ता ढल निकास र वर्षायामको पानी नियन्त्रण	कि.मि.	३	१५	५१	१	१५	१	१५	१	१५	१	१५					४५
५.२५	खेती गाउँ ढल निर्माण	स्थान	१	५०	९६									१	५०			५०
५.२६	ग्वालिहोर ढल निर्माण	मि.	६००	०.० ९	८०						३००	२७	३००	२७				५४
जम्मा																		
६	जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन																	१९८ ११८
६.१	सञ्चक व्यवस्थापनको लागी तारभाली निर्माण	मि.	६००	०.१ ०		६००	६०											६०
६.२	चाड्गांजन सञ्चक व्यवस्थापनको लागी तारभाला निर्माण (तल्ला सङ्गु)	स्थान	१	५०	८०			१	५०									५०
६.३	च्याकड पहरा नियन्त्रण	स्थान	१	२०	८०			१	२०									२०
६.४	भाड घट्ट देख भाडापालन सम्म नाद नियन्त्रण	फट्क	५	४०	३००	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	२००
६.५	रम्पाद्व मान्दर र पट्टरा खाला पहरा नियन्त्रण	फट्क	२	७	३५०						१	७	१	७				१४
६.६	भार टाट देख कुनाउंटो सम्म तटबद्धन निर्माण	फा.मि.	३	८०	५०३						१	८०	१	८०	१	८०	१	८०
६.७	वडा क्रयाल्य देख खुजसम्म तटबद्धन निर्माण	मि.	६००	०.१	७०	३००	३०	३००	३०									६०
६.८	अख्युक देख ताक्यारक सम्म तटबद्धन निर्माण	फा.मि.	१	४०	२८						१	४०						४०
६.९	छिक्लुवा देख अख्युकसम्म तटबद्धन निर्माण	फा.मि.	१	३०	९							१	३०					३०
६.१०	पहिरो नियन्त्रणको लागी सञ्चक तल मथी तटबद्धन निर्माण	कि.मि.	२	१२. ५	१६	१	१२. ५	१	१२. ५									२५
६.११	लिमाटाङ गाउँ देख गारासड़ सम्म पहरा नियन्त्रण	स्थान	१	८०	३१						१	८०						८०
६.१२	गुम्बा टर्की जाने बाटो तलमाथी तटबद्धन	मि.	२००	०.१ २५	२०			१००	१२. ५	१००								२५
६.१३	टुक्मोड जाउँदेखि स्यालुड्वा सम्म पहिरो नियन्त्रण	घामि.	६००	०.० ९२	१५०	२००	१८	२००	१८	२००	१८	२००	१८					५५.२
६.१४	लाड पहिरो नियन्त्रण	घामि.	३०	०.१	१५०	३०	३											३
६.१५	स्लोड सुर्क पहरा नियन्त्रण	घामि.	५०	०.१	१५०				२५	२.५	२५	२.५						५
६.१६	केडदड पहरा नियन्त्रण	घामि.	१२०	०.१	१५०				४०	४	४०	४	४०	४	४०	४		१२
६.१७	मन्त्र खेला देख टलाप पहरा नियन्त्रण	घामि.	२५०	०.१	२००			१००	१०	१००	१०	१००	१०	५०	५			२५
६.१८	बुराँज्से ढल व्यवस्थापन तथा बाढी नियन्त्रण योजना	लस.	१	१२०	१५०			१	१२०									१२०
६.१९	घट्ट खेला बाढी नियन्त्रण	लस.	१	१००	१५०	१	१०											१००
६.२०	स्याम्ने खेला तटबद्धन	लस.	१	१००	१७						१	१०						१००
६.२१	रामलज्जा वाड देखि हित्तिम छडा सम्म पहिरो नियन्त्रण	लस.	१	१००	५६	१	१०											१००
६.२२	हुम्ने खेला देखि हित्तिम छडा सम्म पहिरो नियन्त्रण	लस.	१	१००	५६			१	०									१००
६.२३	पहिरो नियन्त्रणको लागी तटबद्धन निर्माण	फा.मि.	२	५०	६००	१	५०	१	५०	१	५०							१००

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका ई लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		परिमाण	बजे ट	०७९/८०		८०/८१		८१/८२		८२/८३		८३/८४		कुल अनुमा नित बजेट	
						परि माण	बजे ट			०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	
६.२४	ओलेकोला नदी नियन्त्रण कर्यक्रम	मि.	२०००	०.१	६००	४००	४०	४००	४०	४००	४०	४००	४०	४००	४०	४००	४०	४००	४०	२००	
६.२५	चैरायादेखि शिव मन्दिर सम्म पहिरो नियन्त्रण तथा गोरेटो बाटो मर्मत	मि.	१०००	०.०९	६००	३००	२७	३००	२७	४००	३६									९०	
६.२६	चातारा मन्दिर पाहरा नियन्त्रण	फ्रॅम.	१००	१०	१७०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	१००	
६.२७	नलखाला पाहरा नियन्त्रण	फ्रॅम.	७	१०	१०			२	२०	२	२०	२	२०	१	१०	७०					
६.२८	खाप्ता भवानी पहिरो नियन्त्रण	फ्रॅमि.	१००	१०	१०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	२	२०	१००	
६.२९	सेडा तल्लो खोला तटबन्धन	स्थान	१	६	२५०							१	६								६
६.३०	याड्यागाउ माथेको पाहरा नियन्त्रण (स्ल देखि सुम सम्म)	स्थान	१	९	६५			१	९												९
६.३१	घट्टखाला तटबन्धन निर्माण	स्थान	१	४	६५							१	४								४
६.३२	गाराघट साना जलाक्वान्त बाटो पाहरा नियन्त्रण	फ्रॅम.	५	१०	४००	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	५०	
६.३३	चुरुक्कुङ्गा देखि गुम्मा सम्म पाहरा नियन्त्रण	स्थान	१	६५	२७०									१	६५					६५	
६.३४	बुट्टम ढाँडेकोलो र लागामाडु घट्ट ढाँडा पहिरो नियन्त्रण	स्थान	३	१५	६			१	१५	१	१५	१	१५	१	१५	१	१५	१	१५	४५	
६.३५	स्विधारा पाहरा नियन्त्रण	स्थान	१	४०	५१							१	४०								४०
६.३६	हत्सा धारा सरक्षण (यावोयन निर्माण)	स्थान	१	१५	५१			१	१५												१५
६.३७	लागामाडु बाटो पाहरा मर्मत	स्थान	१	१०	५१	१	१०														१०
६.३८	लिर्वाड खर्क बाटो पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	२.५	९६	१	२.५														२.५
६.३९	मानिक्पाल पाहरा नियन्त्रण (२ फ्रॅम गवर्नमेन्ट तारम्भको तथा क्षारापण)	फ्रॅम	२	५	२००			१	५	१	५										१०
६.४०	म्यालीखोर सनसाइट बार्डिङ देखि सापचाटा पहिरो नियन्त्रण	मि.	४००	०.०९	४००	४००	३६														३६
६.४१	डाँडाफाया वस्ती पहिरो नियन्त्रण	मि.	१००	०.०९	३००	१००	९														९
६.४२	चुरुक्की खोला पहिरो नियन्त्रण	मि.	५०	०.२०	३५																९०
६.४३	पालिक्का स्तरीय विपद्पूर्क तथा प्रतीकर्या योजना	योजना	१	१०		१	१०														९०
६.४४	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि, विपद्नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१६	०	४८०	४	२		३	१.५	३	१.५	३	१.५	३	१.५	३	१.५	३	१.५	८
६.४५	वडा स्तरीय जलवायु परिवर्तन तथा विपद्व्यवस्थापन केष सञ्चालन	केष	८	१०		८	८०														८०
६.४६	माध्यमिक क्षियाल्य स्तरीय जलवायु परिवर्तन तथा विपद्व्यवस्थापन सञ्चालनी तालिम	तालिम	०.२५	५	१५०	१	५		१	५	१	५	१	५	१	५	१	५	१	१.२५	
६.४७	पालिक्का स्तरीय जलवायु सूचना केन्द्र तथा विपद्नियर्माण केन्द्र स्थापना	केन्द्र	१	१०					१	१०											१०
६.४८	जलवायु तथा विपद्व्यवस्थापन सञ्चालनी जनकेतनामुलक कर्यक्रम	फटक	२५	०.२५	७५०	५	५		५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	६.२५
६.४९	स्वैर्सार्वजनिक भवत्स्तर, विद्याल्यस्तर, अस्तानहरू तथा महत्वपूर्ण पूर्वाधारस्तराधुँवा डिट्रॉट र आगालागी अर्गाम्पेक्षे विकास र जडान	वटा	५०	०.१०														५०	५		५
६.५०	गाउँपालिकाका आपत्तिक्षेत्र उद्धार सम्भाग गृहमे स्थापना	भवन	१	१०		१	१०														१०
६.५१	स्थानीय विद्यालयहरुका विपद्व्यवस्थापन योजना (SDRMP) निर्माण	योजना	२०	१		४	४		४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	२०

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इ लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		०७९/८०	८० /८१	८१ /८२	८२ /८३	८३ /८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	कुल अनुमा नित बजेट		
						परि माण	बजे ट														
६.५२	पहरोको पुर्वसुचना प्रणाली स्थापना	स्थान	१	१०					१	१०											१०
६.५३	मौसम सम्बन्धी जानकारी तथा स्टेसन स्थापना	स्थान	१	५							१	५									५
	जम्मा								६७१		६२९		६१		८०		२४		२४		२४५
७	उधोग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार																				
७.१	खरुङ्ग देख घारन्डा सम्मव खत्वारा घरबार	स्थान	१	४०	२०				१	४०											४०
७.२	प्रहरा चोक्मे घरबार	स्थान	१	१०																१	१०
७.३	कुँलीक जिज्ञा घरबार	स्थान	१	२०															१	२०	२०
७.४	वडा क्रयाल्य भक्त निमाण	भक्त	१	२५		१	२५														२५
७.५	धारापारा देख गाउ सम्म सञ्चक निमाण	स्थान	१	५०														१	५०		५०
७.६	उदारा खाला देख कङ्कर सम्म सञ्चक निमाण	स्थान	१	३५														१	३५		३५
७.८	ट्करोमा देख च्याक्तु सम्म घरबार	स्थान	१	४०	८०				१	४०									१	४०	४०
७.९	तुल्यान गउडा देख भफ्त गउडा, पारमासाड सम्म रतापाना जान बाटा निमाण	स्थान	१	९०	८०													१	९०	९०	
७.१०	खरमुद्द मेदान निमाण	स्थान	३	८०	३३६												१	८०	१	८०	२४०
७.११	पात्क्वन देख वियाख्याल लागा कठपुल निमाण	फुल	१	३०	८०												१	३०			३०
७.१२	पन्चार देख नरजक सम्म गारटा बाटा ममता	स्थान	१	५०	७२													१	५०		५०
७.१३	चाय देख च्वरनो सम्मव खाउ खोता घरबार	फुक्क	५	२०	१५०	१	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००
७.१४	गुब्बा देख काशेलासम्म सञ्चक निमाण	फुक्क	५	१६	५००	१	१६		१	१६	१	१६	१	१६	१	१६	१	१६	१	१६	८०
७.१५	मुड्ना खाला देख धामान हुंद स्यारु सम्म गारटा बाटा निमाण	फुक्क	५	२०	५००	१	२०		१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००
७.१६	ध्वस माटा देख सरा सम्म गारटा बाटा निमाण	फुक्क	५	१२	३५०	१	१२		१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	१	१२	६०
७.१७	फैरो खाला देख कलास सम्म गारटा बाटा निमाण	फुक्क	५	१८	४००	१	१८		१	१८	१	१८	१	१८	१	१८	१	१८	१	१८	९०
७.१८	वफ्क विस्तु हुंद वफ्कर फुन्छ्जा सम्म गारटा बाटा निमाण	फुक्क	५	७	३००	१	७		१	७	१	७	१	७	१	७	१	७	१	७	३५
७.१९	खास्थ चायक तथा क्रयाल्य जान गारटा बाटा निमाण	स्थान	२	६	२००												१	६	१	६	१२
७.२०	खास्थ चायक तथा क्रयाल्य वर्कर घरबार निमाण	स्थान	३	१०	२००												१	१०	१	१०	३०
७.२१	मुर्ना खाला देख याउरु घट्ट सम्म घरबार	फुलाम	१.५	६०	५३०												०.५	३०	०.५	३०	०.५
७.२२	ताक्सा रेटरह घरमाला निमाण	भक्त	१	४०	१२०															१	४०
७.२३	माझा पाला देख खात्पटा फुल निमाण	फुल	१	५०															१	५०	५०
७.२४	श्री स्लाइ माव जान गारटा बाटा ममता	स्थान	१	२	३००	१	२														२
७.२५	कड्ना देख मानारुम सम्म गारटा बाटा ममता	फुलाम	१	२०	३६																२०
७.२६	छुङ्गासात्थ देख टन्सुपाड्यसम्म घरबार निमाण	फुलाम	०.५	२०	३६																१०
७.२७	आउद्गढ वरापरा घरबार निमाण	फुलाम	२	५	९													१	५	१	५
७.२८	चक्लाक्दा खाउ खेतो वरापरा ममता तथा घरबार	फुलाम	२	५	३६												१	५	१	५	१०
७.२९	खेतोयाय जग्मा घरबार निमाण	स्थान	१	७	१६												१	७			७
७.३०	कजाड क्षेत्र घरबार निमाण	स्थान	१	६०	३१												१	६०			६०
७.३१	लिमाटाउ देख गुब्बा टल्के सम्म सञ्चक निमाण	फुलाम	१	६०	१६												१	६०			६०
७.३२	फलफुल खेती घरबार	र्वासि.	१२	३	१६	४	२		३.३	४	२	४	२	४	२	३.३	४	२			९.९६
७.३३	माहुली भक्त निमाण सम्पन्न गन	भक्त	१	१०	५००												१	१०			१०
७.३४	स्याम्न खाला देख डाढा सम्म गारटा बाटा निमाण	लस.	१	८०	२००															१	८०
७.३५	स्याम्न खाला कठपुल निमाण	फुल	१</																		

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष (लाखमा)												कुल अनुमा नित बजेट
						०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
7.37	विद्यालय धरबार	लस.	१	२०	५६						१	२०						२०
7.38	हिंदुम संस्कृत निमाण	लस.	१	२००	५६											१	२००	२००
7.39	खण्डकदेव श्याम ज्युला सम्म गारटा बाटा निमाण	फ.म	२	२०	६००	१	२०	१	२०									४०
7.40	शिव मन्दिर देखि थलाहाल चैतारा सम्म गोरेटो बाटो मर्मता	मिटर	०	०.१	६००											५००	५००	५००
7.41	थलाहाल देखि खत सम्म गारटा बाटा मर्मता	फ.म	२	१५	३००			१	१५	१	१५							३०
7.42	माध्यारा देखि लाम्सम्मक्त बाटा मर्मता	स्थान	१	५०							१	५०						५०
7.43	मैठ माडु देखि लखा चउसम्म बाटा निमाण (स्थावयन वाला)	स्थान	१	३५				१	३५									३५
7.44	लाक्खाडा देखि राउते खाडा, जारवारा सम्म बाटा निमाण	स्थान	१	५०											१	५०		५०
7.45	चाय देखि टेलेकम सम्मक्त माटर बाटा निमाण	स्थान	१	५०												१	५०	५०
7.46	नानाखुट्किला देखि मन्दिर सम्म गोरेटो बाटो निमाण	मिटर	१५०	०.०	१७०							५०	२.५	५०	२.५	५०	२.५	७.५
7.47	पानकुङ्ग स्याउ फाम धरबार	हस्टर	२	०.५	१०			१	०.५	१	०.५							१
7.48	चाक्खेर कृष्ण बाटो सम्मक्त धरबार	स्थान	१	०.५	२५०	१	०.५											०.५
7.49	पायट्कम्क लागा धमाशाला निमाण (पाखुर, टस्स खक्क, मूला)	क्टा	३	२५	४६८						१	२५	१	२५	१	२५	७५	
7.50	कर्ल्ड स्टार भक्त निमाण	क्टा	१	४०	४६८						१	४०						४०
7.51	राट बाटा निमाण	फट्क	५	२०	६५	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१००
7.52	भेंगाड, मल गाड फलाम पल निमाण	स्थान	१	५०	६५	१	५०											५०
7.53	कृष्ण उत्तादन्कम्क लागा धला देखि कर्दु सम्म धरबार	फ.म	३	१०	४००			१	१०	१	१०	१	१०	१	१०			३०
7.58	चारपाना देखि ठूलामादु सम्म गारटा बाटा निमाण	फ.म	३०	०.४	४००	६	२४	६	२४	६	२४	६	२४	६	२४	६	२४	१२
7.59	कुर्रा फन्ना देखि चक्काना सम्म गारटा बाटा व्यवस्थापन	फ.म	१	०.४	२००	१	०.४											०.४
7.60	धमाशाला निमाण (टस्स खक्क)	क्टा	१	१०	४००							१	१०					१०
7.61	चम्पुउडा देखि ऊँक्ला सम्म गारटा बाटा निमाण	स्थान	१	३०	२७०			१	३०									३०
7.62	चराचुर देखि गरार सम्म गारटा बाटा निमाण	स्थान	१	३	१२०							१	३					३
7.63	चाक्खुर देखि रोलेङ्ग मालोक्न सम्म गारटा बाटा निमाण	स्थान	१	२०	२७०			१	२०									२०
7.64	मुंदार पल्क्केख गाउ सम्म गारटा बाटा निमाण तथा धरबार	स्थान	१	४०	९६	१	४०											४०
7.65	हाप्पहु तथा त्लोध्दु पल निमाण	स्थान	१	६०	९६							१	६०					६०
7.66	त्ल्ला कर्नक्चर देखि ल्लोड सम्म गारटा बाटा निमाण	स्थान	१	३०	९६			१	३०									३०
7.67	पातेना देखि साइम्या हपला रम्न सम्म धरबार	स्थान	१	३०	९६	१	३०											३०
7.68	चच्चुक्ला र ढाड काठ्युल निमाण	क्टा	२	५	९६										१	५	१	५०
7.69	चरा देखि सपाल माईमाक विद्यालयसम्मक्त गारटा बाटा स्तरान्ता	स्थान	१	२०	१५०	१	२०											२०
7.70	लसा देखि सपाल माईमाक विद्यालयसम्मक्त गारटा बाटा स्तरान्ता	स्थान	१	२०	१५०	१	२०											२०
	जम्मा										३०		५	८	८	८	८	८
८.	पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा																	
8.1	माडु (मन्दार) धरबार	सख्ता	२	२०	८०									१	२०	१	२०	४०
8.2	गाँगा मन्दिर निमाण	सख्ता	१	३०	१२०										१	३०	३०	
8.3	हाम स्ट्र प्रवद्धा	लस.	१	२०	९६			१	२०									२०
8.4	प्याट्टन क्वारसम्म लागा सम्मसार क्षेत्र क्वारस	स्थान	१	५०	३१						१	५०						५०
8.5	दुया कर्दा- राक्जेड-जाड प्याट्टन पदमाग निमाण	स्थान	१	५०	१५०										१	५०	५०	
8.6	दुया कर्दा- स्साखा-राल्ड प्याट्टन पदमाग निमाण	स्थान	१	९०	१५०										१	९०	९०	

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष (लाखमा)												कुल अनुमा नित बजेट
						०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
8.7	होम स्ट सच्चालन व्यवस्थापन योजना तयार	योजना	१	१०	१५०	१	१०											१०
8.8	होम स्ट सच्चालन	घरुरा	३०	२	१५०			१०	२०	१०	२०	१०	२०					६०
8.9	स्थान हस्ता माडु निमाण (मान्द्रु)	वटा	१	३	१७							१	३					३
8.10	सास्थूतक सड़ा हल्लय निमाण	वटा	१	३०	५६							१	३०					३०
8.11	नाम्ता वाजा सरक्षण	लस.	१	५								१	५					५
8.12	दउड़ा नाच सरक्षण कर्यक्रम	वाष्पक	५	०.५	१५०	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	०.५	२.५
8.13	सास्थूतक भेष, भाषा, भाषा सरक्षण कर्यक्रम	लस.	१	१०	३००			१	१०									१०
8.14	प्रालिंगक ढङ्का धारक निमाण तथा ममता जागा (फनारा)	वटा	१	५	२००							१	५					५
8.15	होम स्ट सच्चालन लागा अय्यन	अध्यक्ष	१	५	२००	१	५											५
8.16	रानीआड़ार (गुम्बा) भक्त निमाण	भक्त	१	८०	४६८												१	८०
8.17	मत्तोवर पर्यटक मान निमाण	स्थान	१	४	४६८											१	४	४
8.18	चारखोर सास्थूतोक मन्त्रा व्यवस्थापन	फट्क	५	१	४००	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५
8.19	गुम्बा निमाण (दुङ्ग, खालदोना, डोयाक, खराक गुम्बा)	वटा	४	१०	९६			१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	४०
8.20	कर्तोवर मान्दर देख भक्त निमाण	स्थान	१	३०	९६											१	३०	३०
8.21	खास्ता गाउव छेया भक्त निमाण	भक्त	१	३०	९६										१	३०		३०
8.22	दुल्लाड़ अय्याट निमाण	वटा	१	१०	९६										१	१०		१०
	जम्मा							१६				६१		९१		१८८		३१६०७
९	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, जीविकोपार्जन तथा सुशासन																	
9.1	विपल महिलाहस्त लागा सम्पुर्ण तलोम तथा समान सहयोग	तलोम	२	५	४०	१	५	१	५									१०
9.2	दलत वक्त रथन पशा अध्यनाकरण जस्ते आरप	घरुरा	६२	०.५	६२	१२	६	१२	६	१२	६	१२	६	१४	७	३१		
9.3	दलत वस्तोमा बालशोक्षा कर्यक्रम	वाष्पक	५	६	६२	१	६	१	६	१	६	१	६	१	६	१	६	३०
9.4	महिलाह स्पष्ट वक्त तलोम	फट्क	८	१	२४०	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	८
9.5	एक्ल महिला आयआजन कर्यक्रम	फट्क	४	१०	१२०	२	२०	२	२०	२	२०							४०
9.6	अपाऊनाइ राजाराका सज्जा	घरुरा	५०	०.५	५०	१०	५	१०	५	१०	५	१०	५	१०	५	१०	५	२५
9.7	महिलाह स्पष्ट वक्त तलोम खेता तलोम	फट्क	५	१	१५०	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५
9.8	सिल्वाई कटाई बुनाई तलोम	वटा	८	१	२१७	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२		८
9.9	महिलाहस्त स्पष्ट वक्त तलोम	वटा	२	०.५	३०	१	०.५				१	०.५				१		१
9.10	महिला हस्ता सम्बन्धी तलोम	वटा	२	०.५	६०						१	०.५				१	०.५	
9.11	राङोपाख गलत्वा कुन तलोम	फट्क	१	३	३०										१	३		३
9.12	छउपाड़ सम्बन्धी जनकर्ता कर्यक्रम	फट्क	१०	०.४	५२०	४	१.६	४	१.६	२	०.८							४
9.13	सुक्तोरा परामर्श तथा आवश्यक ओष्ठो, सामाजा सहयोग	फट्क	५	१	२००	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५
9.14	तान बुल्न, धागा कल सामाजा सहयोग	वटा	६	१.५	२०	२	३	२	३	२	३	२	३					९
9.15	साक्त ब्लाउन तलोम	फट्क	३	०.५	९०	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	०.५					९.५
9.16	जाँडो तलोम	फट्क	३	०.६	९०	१	०.६	१	०.६	१	०.६	१	०.६					९.५
9.17	फुमलन व्यवस्था तलोम	फट्क	२	१	६०					१	१	१	१					२
9.18	थ्रर मास्त तथा थ्रर सच्चालन तलोम	लस.	१	२	२५०	१	२											२
	क्षात्रा सहयोग	वटी	१०	०.१	१०	१०	१.५	१०	१.५									१.५
9.19	व्याधालय तथा वडलाइ अपाङ्ग मत्रा क्नाउन	वटा	२	३०	३००	१	३०	१	३०	१	३०							६०

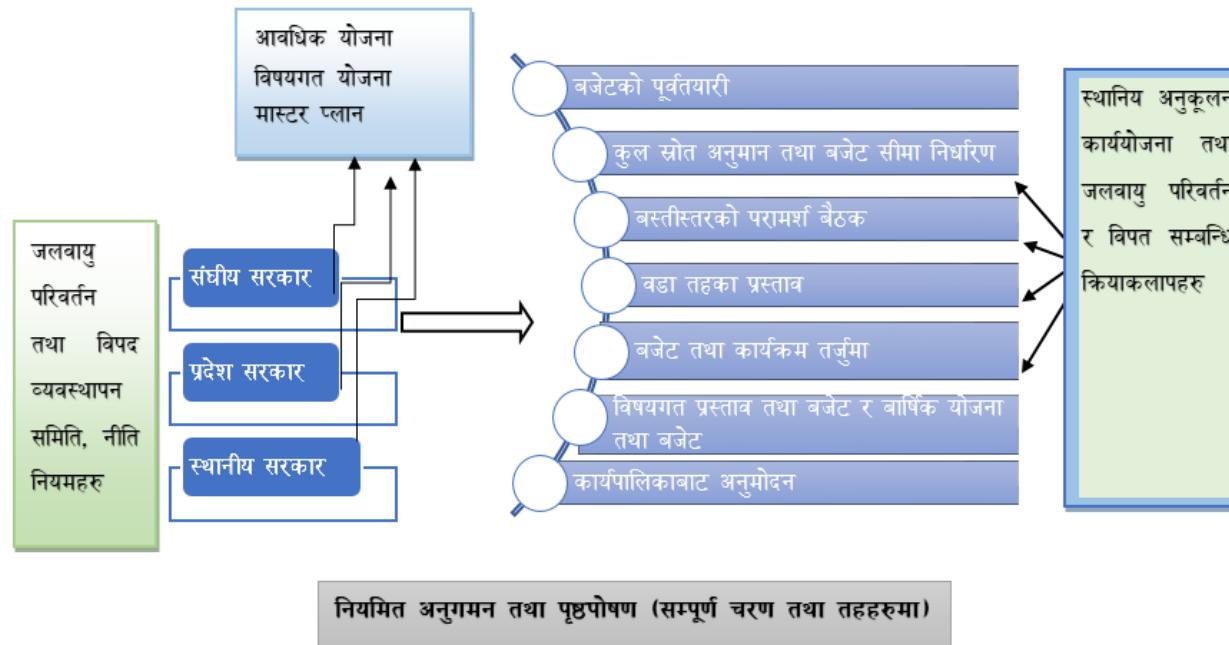
क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)		०७९/८०	८० /८१	८१ /८२	८२ /८३	८३ /८४	कुल अनुमा नित बजेट		
						परि माण	बजे ट								
9.23	लघु सहयोग (दृष्टिवाहन)	बत्ती	३०	०.० ५	३०	३०	१.५								१.५
9.24	अपाङ्गपत्रा राशा सुविधाकर व्यवस्था	वाष्पक	५	३	१५०	१	३	१	३	१	३	१	३	१	१५
9.25	जावक्षयपाजन सहयोग (बालवा, मारा, जास गाइ, कुखुरा पालन) अपाङ्गलाइ	घरधुरा	१५०	०.१	१५०	५०	५	५०	५	५०	५				१५
9.26	अपाङ्गलाइ स्थाउ, आखर फाप	घरधुरा	१०	२	१०	२	४	२	४	२	४	२	४	२	२०
9.27	अपाङ्गलाइ पस्तल व्यवस्थायामा सहयोग	घरधुरा	३०	१	३०			१०	१०	१०	१०	१०			३०
9.28	बहराहस्त्वाइ hearing machine सहयोग	बत्ती	३०	०.२	३०	३०	६								६
9.29	अपाङ्गलाइ स्वास्थ्य राष्ट्रीय सञ्चालन	फट्क	२	५	१५०	१	५			१	५				१०
9.31	विद्यालयमा माहितामैत्री शोचालयको निमाप	वटा	२०	३		४	१२		४	१२	४	१२	४	१२	६०
9.32	घरलु सुरक्षात माहिनावारो घाड क्नाइन तालोम	तालोम	२	२				१	२		१	२			४
	जम्मा							१८८	१८८	१८८	१८८	१८८	१८८	१८८	२८८
१०	जननक्ता अभियन्दू तथा क्षमता क्रियस तालोम														
१०.१	फनोचर सम्बन्धी तालोम	तालोम	१	३	२०					१	३				३
१०.२	श्री स्लीड मावि मा शैक्षिक समर्पणी व्यवस्थापन	फट्क	१	१	३००			१	१						१
१०.३	कृषकहस्त्वाइ थापा स्वेच्छाइ सम्बन्धी तालोम	फट्क	२	०.५	३६	१	०.५	१	०.५						१
१०.४	कम्पयटर सम्बन्धी तालीम	फट्क	२	१.५	६०			१	१.५		१	१.५			३
१०.५	स्थानीय परम्परालाइ आधुनीकीकरण गैर्ड सिप क्रियस कर्यालयम (गलैचा, लिउ फेरिवा, क्रेट फेट)	फट्क	२	३	६०			१	३			१	३	६	
१०.६	ड्रुझ्कर, कम्पयटर, क्वितू अपरटर सम्बन्धी तालोम	फट्क	१	१०	२५					१	१०				१०
१०.७	शिक्षा तथा पठनपाठन सम्बन्धी स्केक्टनामूलक कर्यालयम	वटा	३	०.५	२००	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	०.५		१.५
१०.८	माल्क पर्दायत तथा लागु औषधी सम्बन्धी जनकेतना कर्यालयम	फट्क	५	०.४	२७०	२	०.८	२	०.८	१	०.८	१	०.८		२
१०.९	कृषि र फार्म विमा वोर जनकेतना गोष्ठी	फट्क	८	०.२ ५	२४०	४	१		४	१					२
१०.१०	खाद्य तथा पोषण व्यवहार परिवर्तन तालिम	फट्क	८	०.५ ०	२४०	२	१		२	१	२	१	२	१	४
१०.११	एमोनिट क्षमता अभियन्दू तालिम	फट्क	२	१	६०	१	१	१	१	१					२
१०.१३	घरेलु फोहोर्मैला कम गर्न र व्यवस्थापनकर्ता लागि ३R तालिम	फट्क	८	०.५ ०	२४०	२	१		२	१	२	१	२	१	४
१०.१४	सरसफाई सम्बन्धी सचिक्षनाटक	फट्क	८	०.२ ५		४	१		४	१					२
१०.१५	बच्चा, सुकेरी तथा गर्भवतिहस्तक लागि पोषण तालिम	तालीम	५	०.५ ०	२४०	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	०.५	१	२.५
१०.१६	सेचक क्नाइन तालीम (वडा नं-८) क्व मोटर बाटो नुपेक्ष बस्तीहरु	तालीम	२	१	२०	१	१	१	१	१					२
१०.१७	प्रथामिक उपचार तालिम	तालीम	८	०.५ ०	४०	२	१		२	१	२	१	२	१	४
१०.१८	खाद्यप्रोविकलहस्त्वाइ जलवायु परिवर्तन तथा विपद सम्बन्धी तालिम	तालीम	५	०.२ ५	२००	१	०.२	१	०.२	१	०.२	१	०.२	१	१.२५

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका ई लागा त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)												कुल अनुमा नित बजेट
						०७९/८०	८०/८१	८१/८२	८२/८३	८३/८४	परि माण	बजे ट	परिमाण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
१०.१ ९	खस्थ आमा सुह तालिम	सुह	१०	०.२ ५	३००	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२.५०
१०.२०	वृद्ध वृद्धालाई खास्थ तथा सर्सफाई सम्बन्धि चेतनामुलक कर्यक्रम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२१	भाडापक्काको सम्पर्मा ORS (जिक्तजल), जिङ्छ चक्की तथा साक्षिभन्दा बढी तरल पदार्थ प्रयोग सम्बन्धि चेतनामुलक कर्यक्रम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२२	स्तनपान र बच्चा ६ महिना हुँदूसम्म स्तनपान मात्रै गराउनुपर्ने सम्बन्धि चेतनामुलक कर्यक्रम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२३	दैनिक ६ स्वेदनशील सम्पर्मा हात धुन चेतनामुलक कर्यक्रम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२४	सुरक्षित गर्भाधान, आदुनिक परिवार नियोजन सम्बन्धि चेतनामुलक कर्यक्रम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२५	जलवायु परिवर्तन अनुप्रूप्त तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	तालिम	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२६	स्थानिय शैक्षिक कर्यक्रममध्ये पाठ्यक्रममा समाक्षण गर्न तालिम	तालिम	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२७	लापवत योजनाहरू मुक्तमाविकरण कर्यशाला	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२८	लापवत सेक्टोरीकरण कर्यशाला	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.२९	स्थानिय निर्वाचित प्रतिनिधित्व लाई फरक प्रभाव मुत्याङ्कन (Differential Impact Assessment DIA) सेक्टोरीकरण कर्यशाला	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	२	०.५ ०	
१०.३०	खेज तथा उद्धार तालिम	तालिम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
१०.३१	खेज तथा उद्धार सम्पादी वितरण तथा व्यवस्थापन	वडा	८	२		२	४	२	४	२	४	२	४	२	४	२	४	१६
१०.३२	जोखिम क्षेत्रमा टिभि. रेडियो, जिङ्कल, होडिंग वोर्डमार्फत सुचमा प्रवाह	फटक	१	०.१ ०		१	०	१	०	१	०	१	०	१	०	१	०	०.५०
१०.३३	विपद्यको सम्पर्मा र विपद पश्चात गर्नुपर्ने कर्य सम्बन्धी पुर्व अस्यास, डिल तालिम, मक्त तालिम	फटक	५	१		१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५
१०.३४	महत्वपूर्ण फोन नंबरहरू विभिन्न स्थानमा टाँस होडिंग वोर्ड	वडा	८	०.१ ०		८	०	०.८ ०										०.८०
१०.३५	विपद को सम्पर्मा र विपद पश्चात गर्नुपर्ने कर्य सम्बन्धी जनकेतनामुलक कर्यक्रम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२
१०.३६	क्षति विकरण संकलन तालिम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२
१०.३७	रहत सम्पादी वितरण तालिम	गोष्ठी	८	०.२ ५	२४०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२
१०.३८	उर्क्मी तालिम	तालिम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
१०.३९	विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायहरूलाई लघुवित, निर्बाजी ऋण, सर्संतानाद स्थानान्तरण आदिको व्यवस्था स्थापित गर्न सेक्टना कर्यक्रम	तालिम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४

क्र.सं	क्रियाकलाप	इकाई	परि माण	प्रति इका लाग त (लाभा न्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष (लाखमा)												कुल अनुमा नित बजेट
						०७९/८०	८० /८१	८१ /८२	८२ /८३	८३ /८४	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट	परि माण	बजे ट		
१०. ४०	व्यक्तिगत सामाजिक जिम्मेवारी (Corporate Social Responsibility) क्रयक्रम माफेत विपद् पश्चात्यं पुनर्नाभर पुनर्नियापमा नेपालानो बृद्ध गत संकलना क्रयक्रम	तलीम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
१०. ४१	विपद् पश्चात हुने मनोविज्ञान सम्बन्धी परामर्श तालिम	तलीम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
१०. ४२	प्रथम उद्धरणक्रमतया स्थानिय विपद् व्यक्तिगत सामाजिक अनुग्रहक द्रुत लखाजाखा (Initial Rapid Assessment IRA), बहुक्रान्त प्रारम्भक द्रुत लखाजाखा (Multi Sector Initial Rapid Assessment MIRA) सम्बन्धित तालिम	तलीम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
१०. ४३	विपद् व्यक्तिगत व्यक्तिगत सम्बन्धित स्थानिय सहायता उपलब्ध गराउदा स्फर (Sphere) अवधारणा अन्तर्राष्ट्रीय आदारभूत मानवाधिकार मापदण्ड (Core Humanitarian Standard) सम्बन्धित तालिम	तलीम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
१०. ४४	सुरक्षित क्षेत्रावस्था तथा निर्माण सम्बन्धित जननेत्रमालक कर्यक्रम	तलीम	८	०.५ ०	२४०	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	२	१	४
	जम्मा							१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
	जम्मा							१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
११	अनुगमन तथा मूल्यांकन र समीक्षा																	
११.१	अनुगमन तथा मूल्यांकन र समीक्षा (१ प्रतीक्षित)							२१. ३५	०	३०. ७१	०	३४. १७	०	२२. ९३	०	२३.८ ३	१३२.९ ९	
	कूल जम्मा							२१ ५६	०२	३१ ०२		३४ ५१		२३ १६		२४ ०७	१३४ ३२	

परिच्छेद ५: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सवालहरूलाई निति, नियम, आवधिक योजनामा र वार्षिक योजना तर्जुमा मूलप्रवाहिकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानीय सरकार र सरोकारवालाहरुको ठाडो र तेसो समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ ।

चित्र १६: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना प्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानीय सरकारले लगानी गर्न नसक्ने, बहुवर्षीयोजनाहरूलाई समेत प्रदेश र सघबाट विनियोजन हुने बजेटहरूबाट विनियोजित गर्ने साथै विभिन्न तहबाट नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गरेमा वरिष्ठ वा बडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद् सम्बन्धिका योजनाहरूले प्राथामिकता पाउनेछन् । योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहिकरण र स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रियामा मूलप्रवाहिकरण ६.१ र ६.२ अनुसार हुनेछ ।

५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, गुणस्तर तथा त्यस मार्थिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई सिमकोट गाउँपालिकाका आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन द्वयवस्थापनलाई संस्थागत गरिनेछ । जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, समुदाय, वडालाई आपना अनुकूलन पाथमिकतावारे पष्टसँग अभिव्यत गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरु स्थानीय आवधिक योजना अथवा दीर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ ।

राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरुको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान विन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सौचाहरु आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । प्राविधिक रूपले कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा थेरै श्रोत लारने अनुकूलनका योजनाहरु बहुवर्णीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गर्ने । स्थानीय तह बीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरु आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने । स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साभेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ ।

५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण

अनुकूलन योजनालाई विकास र विधयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दलहरु, अन्य बहुसरोकारवालाहरु र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलपतल र समन्वय गरिएको छ । यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्ययोजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरुसँग छलपतल गरियो । सिमकोट गाउँपालिकाको हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोता समूहहरु संग विस्तृत छलपतल तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजन तयार गरिएको छ र गाउँपालिकावाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागू हुनेछ । यसरी नै गाउँपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरुलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्पेत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विधयगत कार्यालयहरु तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रवाहीकरणको लागि पहल हुनेछ । भविष्यमा गाउँपालिकाले तयार गर्ने आवधिक तथा वार्षिक योजना तथा रणनीतिहरुमा यस अनुकूलन योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाका प्राथमिकताहरुलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्पेत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्पेत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ । योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरु समेत पहिचान गरिएका छन् ।

क) तत्काल गर्नुपर्ने

- योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनात्वको विकास गर्ने ।

- योजना पूर्स्तका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका प्रियाकलापहरु आवश्यक प्रियाई सम्बन्धित विधयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरु समक्ष पेश गरी सहयोगको लागि पहल र पैरवी गर्ने ।

तालीका २९: योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नुपर्ने

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
टोल बस्ती स्तर	यस योजना बमोजिम आ-आपनो टोल बस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरु निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने ।	सम्बन्धित टोल बस्तीबाट पालिकामा प्रतिनिधित्व गर्ने द्यतिन - पालिका सभा सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित विधयगत क्षेत्रको द्यतिन
बडा स्तर	बडा स्तरमा गन्तुपर्ने कार्यहरु विभिन्न बडासँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए सबैसँग समन्वय गर्नुपर्ने	बडा अध्यक्ष, सचिव वा तोकिएको द्यतिन, बडा समितिका सदस्यहरु
गाउँपालिका स्तरमा	गाउँसभा अनुमोदन गराउन पहल गर्ने ।	गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरु, वन, वातावरण तथा विपद द्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु राजनीतिक दलका प्रतिनिधि
बिधयगत क्षेत्रका योजनाहरु	वन संग सम्बन्धित योजनाहरु सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको साधारणसभा पूर्व नै कार्यसमितिमा पेश माथिल्लो स्तरमा लैजानु पर्ने योजना भएपनि सम्बन्धित निकायको तल्लो तह (जस्तै: सब डिभिजन वन कार्यालय) को सिफारिस सेक्टर स्तरको योजना तर्जुमा प्रियामा योजना पेश	सम्बन्धित विधयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथा अनुभवी द्यतिन भएमा राम्रो
विभिन्न परियोजनाहरु	परियोजनाका तल्लो तहका योजना तर्जुमा प्रियामा वा सोभै परियोजनाको पायकको कार्यालयमा निर्धारित ढाँचामा कार्यक्रम पेश	परियोजनाका स्थानीय सामाजिक परिचालक तथा कर्मचारी मार्फत गर्दा राम्रो

परिच्छेद ६: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

सिमकोट गाउँपालिका अन्तर्गत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा गाउँपालिकाको विवरण वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यपालिका सदस्यहरू र खासगरी पालिका स्तरिय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्धवार्षिक रूपमा गरिनेछ । अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरूलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नुपूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिवेदन तयार गरिनेछ । अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरू अनुगमन सम्बन्धित अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ । त्यसैगरी वार्षिक रूपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुनःआगामी दिनको मूल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ । यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ ।

कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ । साथै गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसंग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ ।

तालिका नं १ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

तालीका ३०: योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नुपर्ने

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
वडा तहको अनुगमन (क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्ने अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन 	<ul style="list-style-type: none"> वडा समिति वडा स्तरिय अनुगमन समिति 	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिनाभित्र (हरेक कार्यक्रममा)	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्व: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, होडिंग वोर्ड अवलोकन
गाउँपालिका तहको अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्ने । योजना र प्रगतिको लेखाजोखा गर्ने । कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै समयमा कार्य सम्पन्न गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यपालिका सदस्य पालिका स्तरिय अनुगमन समिति वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति स्थानीय पत्रकार गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) त्रैमासिक त्रैमासिक नियमित वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> समिक्षा तथा योजना तर्जुमा वैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण संकटासन्न वर्गहरूसँग अन्तरक्रिया फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
जिल्ला तहको अनुगमन	अन्तर पालिका समन्वय तथा राम्रा अभ्यासहरूको सिकाई आदान प्रदान गर्ने पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने	समन्वयन समितिका पदाधिकारीहरू	अर्धवार्षिक वा वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण
प्रदेश तथा संघिय मन्त्रालय	पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने, कार्यक्रम संचालको प्रभावकारिता आवश्यता औल्याउन	प्रदेश :-उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय संघ :- वन तथा वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय	वार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै वडा, गाउँपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसंग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिने छ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ ।

परिच्छेद ७ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व गाउँपालिकाले गर्नेछ । गाउँपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरूले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारस्थितीकीय प्रणाली, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन र विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धि र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरू समायोजन गर्नेछ । जोखिम तथा संकटासन्ता र यसका अन्तर्निहित कारणहरू व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृयामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्ता घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछ । अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरू घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ-संस्था र परियोजना स्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरू व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा परिस्थितीकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भूमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशिल रहनेछ । पालिकाले प्रदेश, संघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गर्ने छ । जलवायु वितका लागि पनि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपुर्ण दस्तावेज हुनेछ । अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरूलाई गाउँपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धि कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरूप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरूबाट विस्तृत लागत अनुमान (इष्टिमेट) गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ । अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति (विद्यमान समितिले) गर्ने छ । जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ । वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरूलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवि समेत यस समिति मार्फत गरिने छ । यस समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने आवश्यक क्रियाकलापहरू समेत समावेश गरिने छ ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरूका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ । प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरूको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ । त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ । नीजि क्षेत्रको संभावित भूमिका यसै योजनामा उल्लेख गरिएको छ । यसका लागि वडा तथा गाउँपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ ।

सन्दर्भ सामग्री

राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६

स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६

विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०

विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति २०७५

सिमकोट गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण, २०७६

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०६८

केन्द्रिय तथांक विभाग (२०६८) राष्ट्रिय जनगणना

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (National Adaptation Programme of Action-NAPA), २०६६

सेन्डाइ कार्यढाँचा २०१५-२०३०

बाढी तथा पहिरो जोखिम चित्रावली, सिमकोट गाउँपालिका, हुम्ला जिल्ला, २०२१

हुम्ला जिल्लाको वस्तुस्थिति विवरण, २०७१

Vulnerability and Risk Assessment and identifying adaptation measures, Summary for Policy Makers, 2021, MoFE

थप जानकारीका लागी

माउन्टेन रिसर्च एण्ड डेभलपमेन्ट फाउन्डेशन प्रा. ली.

बालुवाटार, काठमाण्डौं

फोन नं.: ०१४४३२८९४

इमेल : mrdf.pvt@gmail.com

Website: wwf.mrdf.org.np